РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА НОВИ ГРАД

Петра Кочића бр. 2, 79220 Нови Град ● телефон: +387 52 720 900 ● факс: +387 52 720 901

Стратегија развоја Општине Нови Град за период 2027 – 2033. године

-Стратешка платформа-

-Септембар 2026-

САДРЖАЈ:

1. Увод.....5

1.1. Приступ изради Ревидиране стратегије развоја.....6

2. Стратешка платформа.....9

2.1. Ситуациона анализа.....9

а) Географски положај, климатске и природне карактеристике.....9

б) Кратак историјски преглед.....10

ц) Демографске карактеристике.....11

д) Преглед стања и кретања у локалној економији.....22

е) Преглед стања и кретања на тржишту рада.....17

ф) Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја.....37

г) Стање јавне инфраструктуре и комуналних услуга.....59

х) Заштита животне средине и заштита од ризика природних непогода и катастрофа.....67

и) Стање просторно-планске документације и бесправна градња.....76

ј) Анализа Буџета општине и пројекција финансијских средстава потребних за имплементацију стратегије.....77

2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање.....84

2.3. Визија и стратешки циљеви, са индикаторима.....88

СПИСАК ТАБЕЛА:

Табела 1: Домаћинства на подручју општине Нови Град према броју чланова, по попису 2013 12
Табела 2: Породице на подручју општине Нови Град према типу и броју чланова, Попис 2013. 13
Табела 3: Становништво према етничкој/националној припадности и полу, Попис 2013 14
Табела 4: Запослени по дјелатностима на подручју општине Нови Град, 2021-2024. 18
Табела 5: Врсте привредних друштава по величини (броју запослених) 23
Табела 6: Структура привредних друштава која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град према подручју дјелатности, период од 2021-2025. година 23
Табела 7: Структура привредних друштава према дјелатности у области прерађивачке индустрије за период од 2021-2025. г. 24
Табела 8: Структура предузетничких радњи према подручјима дјелатности за период од 2021-2025. година 25
Табела 9: Упоредни приказ пословних субјеката на подручју општине Нови Град 25
Табела 10: Преглед укупних прихода привредних друштава која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности (КМ), за период 2021-2025. година 27
Табела 11: Увоз и извоз, робна размјена и покривеност увоза извозом на подручју општине Нови Град, 2021-2025 година 28
Табела 12: Преглед домаћих и страних инвеститора на подручју општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г. 29
Табела 13: Преглед реализованих мјера подстицаја привреди општине Нови Град (2021–2025) 29
Табела 14: Преглед реализованих републичких мјера подстицаја привреди општине Нови Град (2021–2025) 30
Табела 15: Преглед смјештајних капацитета, привредних субјеката и запослености у сектору туризма и угоститељства на подручју општине Нови Град, 2021–2025. година 32
Табела 16: Кретање туристичког промета и прихода од боравишне таксе на подручју општине Нови Град, 2021–2025. година 33
Табела 17: Преглед броја пољопривредних газдинстава и обрадивих површина уписаних у Регистар за подручје општине Нови Град, период од 2021-2025. године 33
Табела 18: Производња млијека на подручју општине Нови Град, период од 2017-2021. година 35
Табела 19:Преглед општинских и републичких подстицаја за пољопривреду, 2021-2025. година 36
Табела 20: Становништво на подручју општине Нови Град старо 15 и више година, према највишој завршеној школи и полу, ... 38
Табела 21: Кретање броја дјеце и васпитних група у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ (2021/2022–2025/2026) 38
Табела 22: Дјеца према старости и полу у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“, у радној 2025/2026. години 39
Табела 23: Преглед економске цијене услуге Дјечијег вртића и процента учешћа родитеља у економској цијени 39
Табела 24: Понуда образовних профила за образовање одраслих у ЈУ Средњошколском центру „Ђуро Радмановић“ 43
Табела 25: Приказ реализованог буџета ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град за период 2021-2025. године 45
Табела 26: Преглед улагања у развој спорта и културе из Буџета општине, у периоду од 2021-2025. година 46
Табела 27: Здравствени радници са високом стручном спремом у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град, ... 47
Табела 28: Преглед основних и проширених права у социјалној заштити и број корисника са подручја општине Нови Град, ... 49
Табела 29: Права и корисници у дјечијој заштити са подручја општине Нови Град, за период од 2021. до 2025. године 49
Табела 30: Број корисника и бруто износ исплаћене новчане накнаде за незапослене родитеље четворо и више дјеце на подручју општине Нови Град, за период од 2023-2025.године 50
Табела 31: Кретање броја пензионера и просјечне пензије на подручју општине Нови Град 52
Табела 32: Структура криминалитета и показатељи откривености кривичних дјела на подручју општине Нови Град, ... 53
Табела 33: Број пријављених угриза паса и уклоњених паса луталица на подручју општине ноив Град, у периоду од 2018-2021.године 54
Табела 34: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за невладине организације 2021-2025 година 54
Табела 35: Број запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.: 56
Табела 36: Старосна структура запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.: 56
Табела 37: Квалификациона структура запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.: 56
Табела 38: Стручно усавршавање запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.: 57
Табела 39: Потрошња електричне енергије за јавну расвјету, за период 2021-2025.г. 62
Табела 40: Водоводна мрежа на подручју општине Нови Град, 2021-2025. година 64
Табела 41: Канализациона мрежа, 2017-2021. година 65
Табела 42: Број корисника услуге одвоза комуналног отпада и обухват услугом, 2021–2025. 70
Табела 43: Одвоз отпада на подручју општине Нови Град, 2021-2025. година 70
Табела 44: Преглед прикупљених количина секундарних сировина 71
Табела 45: Преглед издатих еколошких дозвола на подручју општине Нови Град (2021–2025. година) 71
Табела 46: Листа просторно планске документација 76
Табела 47: Структура и кретање реализованих буџетских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године 78
Табела 48: Структура и кретање реализованих пореских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године 78
Табела 49: Структура и кретање реализованих непореских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године 78
Табела 50: Преглед реализованих финансијских средстава за имплементацију Стратегије развоја и Плана капиталних инвестиција (ПКИ) по годинама: од 2021-2025. године: 80
Табела 51: Пројекција прихода јединица локалне самоуправе у периоду 2026-2028. година (у мил.КМ) 80
Табела 52: Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2027.-2033. године 81
Табела 53: Приједлог оквирне расподјеле финансирања по секторима, за период 2027.-2033. године у КМ 82

СПИСАК ГРАФИКОНА:

Графикон 1: Преглед укупног броја становника по годинама (1991-2024) 12
Графикон 2: Однос младог и старог становништва и индекс старења по годинама 13
Графикон 3: Природно кретање становништва, 1996-2024. година 15
Графикон 4: Унутрашња миграциона кретања 2016-2024. година 16
Графикон 5: Просјечан број запослених на подручју општине Нови Град за период од 2021-2025. године 18
Графикон 6: Упоредни преглед укупног броја запослених на подручју општине Нови Град и Републике Српске, 2021-2025.г. 18
Графикон 7: Полна структура запослених по дјелатностима, 2024.г. 19
Графикон 8: Број активних тражилаца запослења у периоду од 2021 – 2025. године 20
Графикон 9: Квалификациона структура незапослених, 2021-2025. година 21
Графикон 10: Старосна структура незапослених, 2021-2025. година 21
Графикон 11: Тренд просјечне бруто и нето плате у БиХ, републици Српској и Новом Граду, од 2021-2025.г. 22
Графикон 12: Број отворених и затворених предузетничких радњи у периоду од 2021-2025.године 25
Графикон 13: Преглед укупних прихода, расхода и нето добити Привредних друштава на подручју општине Нови Град 26
Графикон 14Г: Број и полна структура ученика основних школа на подручју општине Нови Град, на почетку школске године 40
Графикон 15: Број наставника у основним школама на подручју општине Нови Град, на почетку школске године 41
Графикон 16: Број и полна структура ученика у средњим школама на почетку школске године 42
Графикон 17: Број наставника у средњим школама на подручју општине Нови Град, на почетку школске године 42
Графикон 18: Преглед издвајања из буџета општине у 000 КМ, за студентске и ученичке стипендије у периоду од 2021-2025.г. 43
Графикон 19: Преглед броја здравствено осигураних лица на подручју општине Нови Град, од 2021-2025. године 48
Графикон 20: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за социјалну заштиту и здравство, од 2021-2025. године 50
Графикон 21: Износ исплаћених субвенција из Буџета општине за ЈУ Дом за старија лица Нови Град, ...51
Графикон 22: Обим и ефикасност рјешавања предмета у Општинској управи општине Нови Град – укупни предмети и предмети управног поступка (2021–2025) 57
Графикон 23: Кретање буџетских прихода и расхода Општине Нови Град у периоду 2021 – 2025. година 77

1. Увод

Документ стратешке платформе представља основну подлогу за израду програмског дијела Стратегије развоја Општине Нови Град за период 2027–2033. године (у даљем тексту: Стратегија), као кључног стратешко-планског документа којим се утврђују стратешки циљеви и приоритети развоја општине Нови Град у области економског и друштвеног развоја, уз поштовање мјера заштите животне средине на принципима одрживог развоја, као и у складу са захтјевима и приоритетима Републике Српске који произилазе из међународних обавеза и процеса европских интеграција.

С обзиром на то да важећа Стратегија развоја истиче крајем 2026. године, приступило се изради новог стратешког документа за наредни плански период, имајући у виду да Закон о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској[1] прописује обавезу јединица локалне самоуправе да израђују и усвајају интегрисане стратегије развоја за период од седам година.

Процес израде Стратегије формално је започео 20.05.2026.године, када је Начелник општине, у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, донио Одлуку о изради Стратегије развоја општине Нови Град за период од 2027-2033. године број 01-052-208/26, као и Рјешење о именовању Општинског развојног тима за израду Стратегије број: 01-052-226/26 од 02.06.2026.

Сам поступак израде Стратегије проводи се у складу са Уредбом о стратешким документима у Републици Српској[2], према којој прву фазу израде Стратегије представља израда стратешке платформе, која садржи ситуациону анализу, визију развоја и стратешке циљеве.

У складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и Уредбом о стратешким документима у Републици Српској, покренут је поступак јавних консултација, као посљедње фазе у поступку припреме стратешке платформе. Сврха јавних консултација у трајању од минимално 15 дана је прикупљање приједлога, сугестија и коментара грађана и свих заинтересованих страна како би се документ додатно унаприједио, те да се постигне сагласност око садржаја стратешке платформе прије него што се приступи сљедећим фазама стратешког планирања.

[1] Службени гласник Републике Српске, број 63/21
[2] Службени гласник Републике Српске, број 94/21

1.1. Приступ изради стратешке платформе

Процес израде Стратегије је започео 20.05.2026.године, када је Начелник општине, у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, донио Одлуку о изради Стратегије развоја општине Нови Град за период од 2027-2033. године број 01-052-208/26, као и Рјешење о именовању Општинског развојног тима за израду Стратегије број: 01-052-226/26 од 02.06.2026.

Сам поступак израде Стратегије проводи се у складу са Законом о о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и Уредбом о стратешким документима у Републици Српској.

Процес израде стратешког документа, у складу са релевантним законским оквиром, укључује сљедеће фазе: 1.) Израда стратешке платформе, 2.) Одређивање стратешких приоритета, смјерова дјеловања и мјера са индикаторима, 3.) Идентификација стратешких пројеката од највећег значаја за остварење стратешких циљева, 4.) Утврђивање унутрашње и међусобне усклађености стратешких циљева, приоритета и мјера као и усклађеност документа са стратешким документима виших нивоа власти и документима проистеклим из међународних обавеза и процеса европских интеграција, 5.) Израда оквирног финансијског плана за имплементацију Стратегије развоја са структуром финансирања, за период важења Стратегије развоја, 6.) Израда оквира за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратешког документа, и 7.) Спровођење процеса консултација о стратешком документу.

Процесу израде стратешке платформе се приступило са настојањем да се на основу свеобухватне анализе створи квалитетна подлога за промишљање о будућим правцима развоја. У оквиру тог процеса идентификоване су кључне снаге и слабости, те су исте стављене у шири контекст прилика и пријетњи са којима се општина Нови Град суочава. На бази ситуационе анализе и стратешке платформе дефинисана је визија развоја и стратешки циљеви.

Закон о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској прописује обавезу усклађивања стратегија развоја јединица локалне самоуправе са Стратегијом развоја Републике Српске. Како је у тренутку израде ове стратешке платформе процес израде Стратегије развоја Републике Српске још увијек био у току, у анализу и планирање укључени су стратешки циљеви будућег одрживог развоја Републике Српске до 2030. године дефинисани у Нацрту стратешке платформе за Стратегију развоја Републике Српске[3].

Стратешка платформа је такође усклађена и са другим релевантним стратегијама виших нивоа власти у Републици Српској и БиХ, те глобалним циљевима одрживог развоја Уједињених нација (SDGs) у оквиру Агенде 2030 за одрживи развој[4], односно Оквиром за Циљеве одрживог развоја у Босни и Херцеговини"[5].

У процесу израде ситуационе анализе посматран је период од 2021–2025. године, уз анализу и приказ података по родној структури, гдје је било могуће. При анализи у обзир су узети и налази Извјештаја о спроведеном финалном вредновању Стратегије развоја општине Нови Град за период од 2017-2026. године, који је Скупштина општине Нови Град усвојила Закључком број 02-022-232/25 од 25.12.2025.године[6], као и други релевантни плански документи који усмјеравају будући развој општине Нови Град, доступни подаци надлежних служби Општинске управе, те релевантни подаци из различитих статистичких извора.

На основу добијених резултата ситуационе анализе и SWOT анализе дефинисана је визија и стратешки фокуси будућег развоја општине Нови Град, из којих су произашли стратешки циљеви који су дефинисани заједно са индикаторима учинка.

По коначном дефинисању Стратешке платформе, приступиће се наредним корацима, који обухватају даљњу разраду стратешких циљева на приоритете будућег развоја у областима економског развоја, друштвеног развоја и добре управе, те инфраструктуре и заштите животне средине. Стратешки приоритети ће се даље разрађивати на конкретне мјере и кључне стратешке пројекте.

[3] https://srpska2030.rs/wp-content/uploads/Strateska_platforma_NACRT_20241108.pdf
[4] https://sdgs.un.org/2030agenda
[5] https://zamisli2030.ba/wp-content/uploads/2020/10/SDG-Okvir_Nacrt_Cirilica.pdf
[6] https://www.opstina-novigrad.com/wp-content/uploads/Извјештај-о-финалном-вредновању-стратегије.pdf

1.2. Налази и препоруке финалног вредновања претходне стратегије развоја

Финално вредновање Стратегије развоја општине Нови Град за период 2017–2026. године представља један од кључних улазних елемената за израду Стратегије развоја општине Нови Град за период 2027–2033. године, јер обезбјеђује систематизована искуства, научене лекције и оцјену ефеката имплементације претходног стратешког документа.

У складу са принципима управљања циклусом јавних политика, претходна Стратегија је предвидјела двофазни систем вредновања, који обухвата средњорочно и финално вредновање. Средњорочно вредновање спроведено је 2021. године, а Извјештај о средњорочној евалуацији за период 2017–2021. године усвојен је од стране Скупштине општине Нови Град Закључком број 02-022-153/21 од 02.07.2021. године.

Имајући у виду завршетак петогодишњег циклуса имплементације, током 2021/2022. године спроведен је процес ревизије стратешког документа, којим је дефинисан нови плански оквир за период 2023–2026. године. Ревидирана стратегија развоја општине Нови Град за период 2023–2026. године усвојена је Закључком Скупштине општине број 02-022-34/23 од 27.03.2023. године.

Финално вредновање претходне Стратегије спроведено је 2025. године, као претпосљедње године имплементације, у складу са чланом 28. тачка 5. Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској. Извјештај о финалном вредновању усвојен је Закључком Скупштине општине Нови Град број 02-022-232/25 од 25.12.2025.године[7].

Кључни налази финалног вредновања Стратегије развоја општине Нови Град за период од 2017-2026,године указују на то да је остварени утицај стратешких циљева умјерено позитиван, али бројни системски изазови захтијевају да будуће интервенције буду усмјерене на: запошљавање, задржавање младих, јачање малих и средњих предузећа, развој извоза и туризма, социјалну инклузију, критичну инфраструктуру, енергетску ефикасност, управљање отпадом и заштиту од непогода, уз ажурирање просторно-планске документације и интегрисани међусекторски приступ за дугорочну одрживост и побољшање квалитета живота. ***Економски сектор*** остварио укупни напредак од 76,92%, при чему су најзначајнији резултати постигнути у развоју туризма и пољопривреде, док су развој предузетничке инфраструктуре (пословна зона), конкурентност малих и средњих предузећа и запошљавање остали испод постављених циљева. Кључни фактори који су ограничили ефективност укључују демографске изазове, фрагментацију привредних активности, недовољно развијену инфраструктуру и спољне економске шокове, што указује на потребу за системским мјерама усмјереним на стимулисање пословних активности, привлачење инвестиција и унапређење инфраструктурне подршке. ***Друштвени сектор***, са 60,28% оствареног напретка, показао је видљив напредак у култури, спорту и пронаталитетним мјерама, али су области инфраструктуре, образовања, здравства и социјалне заштите остале слабо развијене усљед демографских промјена, миграционог одлива и ограничених кадровских и финансијских капацитета. ***Сектор заштите животне средине*** показује најнижу ефективност (50,29%), са дјелимичним резултатима у водоснабдијевању и управљању отпадом, док ниска прикљученост на канализациону мрежу, непотпуна и неажурна просторно-планска документација и дугорочни еколошки ризици значајно ограничавају остварене ефекте. За нову стратегију неопходно је усмјерити ресурсе ка модернизацији канализационе инфраструктуре, системском управљању отпадом и водоснабдијевањем, управљању коришћењем простора и превенцији еколошких ризика, уз прецизно дефинисане и мјерљиве индикаторе.

Главне препоруке финалног вредновања:

- **П01-** Наставити са пуном и досљедном примјеном Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник РС“, бр. 63/21), Уредбе о стратешким документима у Републици Српској („Службени гласник РС“, бр. 94/21) и Уредбе о спроведбеним документима у Републици Српској („Службени гласник РС“, бр. 8/22). Континуитет у њиховој примјени обезбјеђује усклађеност планирања, рада и трошења јавних средстава са развојним правцима дефинисаним Стратегијом, уз додатно јачање ефикасности, координације и транспарентности система управљања развојем на подручју Општине Нови Град.
- **П02-** Препоручује се даља примјена BFC SEE стандарда, према којем нова Стратегија развоја треба бити припремљена кроз партиципативни процес, при чему најмање 30% чланова општинског

[7] https://www.opstina-novigrad.com/wp-content/uploads/Извјештај-о-финалном-вредновању-стратегије.pdf

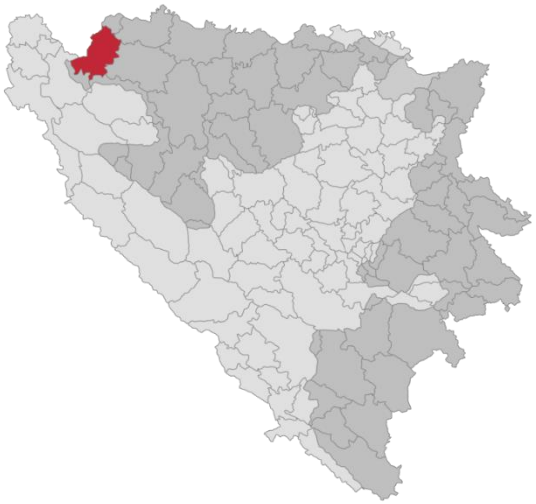
развојног тима и секторских радних група чине представници локалне привреде, укључујући представнике највећих привредних друштава и самосталних предузетника**.**

- **П03-** У сврху успјешније имплементације Стратегије, неопходно је отклањање уочених слабости у систему планирања и управљања развојем на локалном нивоу, прије свега кроз унапређење хоризонталне координације између организационих јединица општинске управе и јавних установа и предузећа, те јачање њихове улоге у процесу развојног планирања и спровођења. Потребно је обезбиједити боље упознавање свих запослених у општинској управи са садржајем Стратегије, као и укључивање мјера и активности из Стратегије у средњорочне и годишње програме рада свих организационих јединица општинске управе. Додатно, препоручује се даље јачање капацитета Одсјека за упрвљање развојем, као носиоца развојног планирања и координације, али и осталих организационих јединица у домену планирања и имплементације развојних активности, како би се осигурала ефикасна координација, системско спровођење мјера из Стратегије и повећао укупни капацитет општинске управе за дугорочно и одрживо управљање развојем. Посебан акценат треба ставити на унапређење вертикалне координације и сарадње са вишим нивоима власти и релевантним институцијама, као и са другим развојним актерима (привреда, цивилно друштво, академска заједница), ради даљег јачања ефикасности система управљања развојем у Општини Нови Град.
- **П04-** Потребно је обезбиједити пуно усаглашавање акционог планирања спровођења Стратегије развоја Општине Нови Град са процесом буџетског планирања и роковима из буџетског календара. На овај начин омогућава се оптимална алокација буџетских средстава у складу са приоритетима из акционих планова, који треба да представљају основу за планирање развојног дијела буџета и ефикаснију реализацију стратешких циљева**.**
- **П05**- Препоручује се да нова стратегија јасније интегрише активности усмјерене на привлачење инвестиција, дигитализацију, унапређење конкурентности привреде, јачање јавних услуга, демографску обнову и зелену економију у све секторе. Ово ће осигурати да стратегија задржи висок степен релевантности у условима промјењених потреба и економско-социјалних трендова.
- **П06**-Препоручује се убрзавање процедура ревизије и ажурирања 11 истеклих регулационих планова, израде регулационих планова за 3 насеља (Караково, Грачани, Прекосање). Посебан приоритет представља убрзање израде Просторног плана посебне намјене за Парк природе „Уна“, како би се обезбиједила ефикасна заштита природних ресурса и усклађеност са стратешким развојним циљевима Општине Нови Град.
- **П07**- Препоручује се формирање интегрисаног локалног система за праћење и управљање стањем животне средине који ће повезати постојеће мјерне ресурсе, али и увести нове механизме за праћење квалитета ваздуха, емисије штетних материја, стања земљишта, управљања отпадом и заштите приобалних подручја. Подаци прикупљени од различитих институција треба да се централизују на дигиталној платформи (званична веб страница Општине, уз дефинисање кључних индикатора по секторима (ваздух, вода, земљиште, отпад, биодиверзитет). Систем треба да укључи редовно квартално или годишње извјештавање и јасне надлежности за прикупљање, анализу и коришћење података, као и интегрисано праћење критичних извора загађења, укључујући индивидуалне и привредне котлове, саобраћај, неконтролисани и комунални отпад, неконтролисане испусте отпадних вода, прекомијерну употребу пестицида и ризике од непогода и сл. Посебно је потребно контролисати и ограничити неконтролисане интервенције у приобалним подручјима ријеке Уне, спријечити деградацију обала и увести стратешке мјере рехабилитације угрожених подручја, као и успоставити регионалну сарадњу са сусједним општинама и ентитетима ради координисане заштите екосистема и дугорочне одрживости природних ресурса. Такође, систем треба да омогући планирање активности заштите животне средине на основу података, ефикасну координацију интервенција, системско планирање и већу транспарентност према грађанима, уз дугорочно одрживо управљање природним ресурсима и очување екосистема.
- **П08**- Препоручује се да се развију алати и платформе (GIS и дигиталне базе података) који омогућавају јавни приступ информацијама о развојним пројектима, инфраструктури, стању животне средине и буџетским издвајањима, како би се грађанима омогућило информисано учешће у процесима одлучивања.

1. Стратешка платформа

1.1. Ситуациона анализа

а) Географски положај, климатске и природне карактеристике

Фотографија 1: Географски положај општине Нови Град у БиХ и РС

Општина Нови Град се налази у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине, односно Републике Српске. Новоградска општина граничи са Републиком Хрватском у сјеверозаападном дијелу долином ријеке Уне, па је ова граница и природна. У југозападном дијелу граничи током ријеке Уне и са Федерацијом Босне и Херцеговине, а у осталом дијелу са пет сусједних општина Републике Српске. У јужном дијелу граничи са општинама Крупа на Уни и Оштра Лука, а на истоку са општинама Приједор и Козарска Дубица. Са општином Костајница, која се издвојила из општине Нови Град 1995. године, граничи на сјевероистоку. Укупна дужина граница износи око 135 km, гдје је око 36 km међудржавна граница са Републиком Хрватском, а око 6 km са Федерацијом Босне и Херцеговине. Општина спада у неразвијене општине Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 103/25).

Новоградска општина припада појасу умјерено-континенталне климе. Усљед глобалних климатских промјена све чешће долази до екстремних температура ваздуха. У протеклих 10 година апсолутни максимум је забиљежен у августу 2017. године: 40,2°C, а апсолутни минимум измјерен је у јануару 2017. године: -17°C. Распон између апсолутног минимума и максимума износи 57,2°C и исти је у протеклој деценији смањен је за око 7°C, што указује на ублажавање најнижих зимских температура и мању амплитуду екстрема, иако и даље остаје врло велик климатски распон типичан за умјерено-континенталну климу. Средња годишња температура износи 12,45°C. У просјеку се сњежни покривач задржава 24,8 дана, док је годишњи просјек количине падавина за посљедњих 10 година износио 1.151,59 mm. У посљедњој деценији уочавају се чешће и интензивније кишне епизоде, смањена учесталост и трајање сњежног покривача, повећана хидролошка варијабилност, појачан ризик од бујичних токова и поплава, топлотни таласи током љета и скраћене, топлије зиме.

У рељефном погледу новоградска општина обухвата двије геоморфолошке цјелине: алувијалне равни Уне и Сане и брежуљкасте падине планина Грмеча и Козаре. Површина новоградске општине од 470 км^2 по свом природно-географском положају везана је за ријечне токове Уне и Сане који су јој од давнина давали велики значај када су у питању комуникацијске везе од Панонске низије према унутрашњости Динарског планинског простора. Највиша надморска висина на територији општине Нови Град је у зони Великог Пастирева и износи 464 м.н.в., док је најнижа тачка на дијелу општине близу Добрљина уз десну обалу ријеке Уне и износи 112 м.н.в[8].

Основу путне мреже чине магистрални путеви М14 (дионица Козарска Дубица-Костајница-Нови Град-Бихаћ) и М4 (дионица Нови Град-Приједор-Бања Лука, будућа траса ауто-пута[9]). Општина Нови Град је удаљена 167 км од будућег транснационалног аутопута Коридор Vc који је, као дио Пан-Европског коридора, повезан са Трансевропском мрежом. Кроз општину пролазе и регионални путеви Р404 и Р475-а. Општински центар је од регионалног центра, града Приједора, удаљен 32 km а од административног центра Републике Српске, града Бања Луке, 87 km. Магистралним путем М14 Нови Град је удаљен 24 km од Костајнице, а 33 km од Босанске Крупе у Унско-санском кантону. Удаљеност општинског центра од главног града Републике Хрватске, Загреба, је 119 km

[8] Институт за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука: „Просторни план општине Нови Град до 2039.г.“ – Документацијска основа“, стр.57

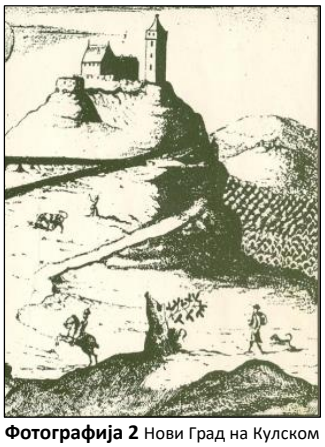
[9] У Регистру концесија Комисије за концесије Републике Спрске , наведено је да предузеће „SDHS- CSI BIH“ д.о.о. Бања Лука има концесију за изградњу Аутопута Бања Лука- Приједор- Нови Град (прва фаза Бања Лука- Приједор), са периодом концесије од 2020-2053.г., https://koncesije-rs.org/bs/registar_koncesija/

Природни ресурси

Рудна богатства на подручју општине су разноврсна. Нека од њих се експлоатишу од првих насељавања до данас, о чему свједоче бројна налазишта остатка троске и топљења руде гвожђа у долинама ријечица Јапре и Војскове, у селима Благај Јапра, Масловаре, Доњи Агићи, Ћеле, М.Н. Рујишка и Ракани. Данас се само мањи дио ових богатстава експлоатише. У рудна и минерална богатсва која се експлоатишу спада ***рудник доломита „Блатна“*** (концесија 2017–2047, ЈАПРА а.д. Нови Град) ***и рудник гипса „Петковац“*** (концесија 2018–2048, ЈАПРА а.д. Нови Град). Рудник доломита у Блатни налази се у алувијалној равни ријеке Уне. Залихе доломита, на истраженом простору, крећу се око 52 мил. тона. На основу мишљења геолога, резерве су знатно веће (села Матавази, Ракани, Рашће и Велика Рујишка). Експлоатација гипса у лежишту „Петковац“ почиње уочи Другог свјетског рата. Прорачунате резерве са сусједним лежиштем „Деветаци“ крећу се око 10 мил. тона. У рудна и минерална богатства чије су резерве испитане, али се не експлоатишу, спадају ***мрки угаљ*** (концесија 2012–2042, ПРИВРЕДНИ ПРЕПОРОД д.о.о. Бања Лука), ***бентонит и цементни лапорац***. Налазишта мрког угља у Љешљанском угљеносном басену утврђена су 1909. године, а експлоатација је трајала од 1910.-1941. године. Резерве угља су утврђене на 7,5 мил.тона. Лежишта угља прате и лежишта бентонита са процијењеним резервама од 2,2 мил. тона. Лежишта лапорца нису у потпуности испитана, али је испитан квалитет лапорца и хемијски одговара захтјевима индустрије цемента. Уз то, ту су и друге компоненте: ***кречњак, гипс и пијесак***, које су потребне за производњу цемента. Лежиште лапорца је у Љешљанима, а кречњака у Дервишима. Значајна су и лежишта ***грађевинског и украсног камена*** на читавом подручју општине, али се експлоатација не врши. Једино се експлоатише ***технички грађевински камен*** на лежиштима „Бекићи“, „Дервиш Кула“, „Скакавац“, „Блатна“, „Скакавац-Матавази“ и „Хозићки Камен“. Позната су и налазишта ***жељезне руде*** у сливу ријечице Јапра, ***руде барита и опекарске глине,*** али се њихова експлоатација не врши нити су утврђене залихе.[10]

Од ***површинских водних тијела***, највећи значај имају ријеке Уна (притоке Војскова и Стрижна) и Сана (притока Јапра). ***Термоминерална вода*** појављује се у Поткозарју на ободу Љешљанског басена. Према структури и квалитету ***земљишних површина*** издвајају се алувијалне равни Уне и Сане и побрђа Поткозарја и Подргрмеча. Најплоднија земљишта су у алувијалним равнима Уне и Сане и њихових притока. На побрђима Поткозарја и Подгрмеча прожимају се ратарство, воћарство и сточарство, а ту су и највеће шумске површине. Од укупно расположиве површине земљишта (46.956 ha) на подручју општине Нови Град, 20.796 ha (44%) је обрадиво. Површина ***шума*** и шумског земљишта обухватају 39,55% општине, односно 18 576 ha[11].

б) Кратак историјски преглед

Фотографија 2 Нови Град на Кулском брду, извор: https://turizamng.com/

Нови Град се први пут у документима помиње 1217. године, мада се сматра да је град основан 1280. године. Наиме, у збирци повеља благајских кнезова Бабоњића (Codex diplomaticus comitum de Blagay) које се чувају у државном архиву у Будимпешти, сачувана је повеља од 30.10.1280. године у којој се наводи име Castrum Novum (Нови Град), како се звало ондашње утврђење на Кулском брду. Шире подручје града било је насељено још у античко доба, о чему свједоче археолошка налазишта у селу Доњи Ракани и у долини ријечице Јапре. Око 230. године п.н.е. овим просторима завладали су Римљани. Илирска племена се нису мирила са римском власти, те између 12. и 9. године п.н.е., римски војсковођа Германик уз велике жртве разара мезејске утврде у долини Сане и Јапре. Римљани су на овом подручју оставили многобројне трагове својих војних логора, остатке водовода, храмова, цркава и некропола, те стамбених агломерација. Због саобраћајне важности ријечних токова, Римљани су развили и транспорт разних роба на ријекама Уни и Сани, који се одржао до изградње жељезничких пруга крајем прошлог вијека. Послије пропасти Римског царства, у 7. вијеку долази до насељавања славенских племена, која се одупиру многим освајачима, али напосљетку овај крај пада под власт Угара. Наредних 200 година овим подручјем господаре кнезови Бабоњићи, који су се прозвали кнезовима Благајским (по свом утврђењу Благај град). Пад Новог Града под османску власт био је

[10] Драго Тодић: „Новоградска општина-географске карактеристике.“ –стр.57, Географско друштво РС, Бања Лука 2000.
[11] Извор података: Градови и општине Републике Српске 2025, Републички завод за статистику РС

дуготрајан процес који је трајао готово читав вијек, с обзиром на то да је овај крај био дио „бедема хришћанства" који су бранили кнезови Благајски и Зрински са друге стране ријеке Уне. Година 1557. година се сматра коначним датумом када је Castrum Novum пао под османску власт и тада почиње период турске владавине. Новска капетанија је основана је почетком 17. вијека, а Нови Град постаје једна од најважнијих тачака на граници Османског царства. Наредни период обиљежава близина границе између Турске и Угарске што узрокује циклично смјењивање ратова и примирија, за вријеме којих би долазило до сталних пограничних инцидената и четовања самовољних локалних команданата. Пруга Добрљин- Бањалука била је прва пруга у Босни и Херцеговини, пуштена у саобраћај 1872.године. Била је то пруга нормалног колосјека (101,6 км), изграђена као дио Цариградске магистрале која је, према плановима Турске, требала повезати Цариград са Бечом.

Крајем 19. вијека, слабљењем улоге Порте, дижу се сељачке буне 1836., 1858. и 1875. године, а 1878. године, након Берлинског конгреса, долази до окупације Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске монархије. Доласком Аустроугара у Босну и Херцговину, пруга Добрљин-Бањалука се спаја са Сиском у функцији експлоатације дрвних и рудних богатстава. Долази до отварања нових предузећа, па тако Ото Штајнбајс (Otto Steinbeis) 1892. године у Добрљину отвара највећу пилану на Балкану. Исте године сграђена је и стара градска вијећница, данас национални споменик БиХ. Нови Град је 1895.године одлуком аустроугарске администрације, а ради јасног територијалног разграничења и лакшег функционисања поштанског, војног и жељезничког саобраћаја унутар Монархије, добио назив Босански Нови, које је носио до 1992. године. У овом периоду изграђена је градска апотека (данас библиотека) и градска болница, оснива се фудблски клуб „Слобода", отвара се рудник Љешљани (1910. године), а 1911. године Штајнбајс у Добрљину гради и термоелектрану за потребе индустрије.

Послије Првог свјетског рата Нови Град привредно стагнира, а нови објекти се споро граде. 1918. године Нови Град улази у састав Краљевине СХС, потом Краљевине Југославије. Године 1924., је довршена пруга према Бихаћу, 1930. године завршени су радови на изградњи термоелектране у Добрљину, а 1937. године довршена је и градска обалоутврда Кеј. У то вријеме су изграђена и два моста преко Уне и Сане, а изграђено је и неколико стамбених зграда у главној улици. Године 1937. оснива се приватна плетиона, која касније постаје нуклеус развоја познате творнице трикотаже и конфекције „Сана". Занимљиво је да је у то вријеме (1935. године) у Добрљину одиграна прва ноћна фудбалска утакмица под рефлекторима у тадашњој држави Краљевини Југославији.

У Другом свјетском рату је Нови Град био у саставу НДХ. Становништво, посебно српско, доживљава велика страдања. Нови Град је ослобођен 1. маја 1945. године. Послије Другог свјетског рата почиње развој привреде. Тада настају предузећа „Сана", „Лигношпер", „Грађевинар", „Унаметал" и др. Нови Град постаје јако саобраћајно чвориште, а саобраћај у Новом Граду организује и реализује предузеће „Козарапревоз". У то вријеме долази до највећег територијалног ширења града, а граде се стамбена насеља са вишеспратним зградама.

Од 1980. године у СФРЈ долази до економске и политичке кризе, што доводи до распада СФРЈ и почетка Одбрамбено-отаџбинског рата у БиХ (од 1992-1995. године). На основу Закона о промјени назива општине Босански Нови у Нови Град и насељеног мјеста Босанска Костајница у Српска Костајница од 17.12.1992. године (Службени гласник Републике Српске бр. 20/1992), тадашњем Босанском Новом враћено је старо име - Нови Град.

ц) Демографске карактеристике

Анализа демографских карактеристика се заснива на подацима Пописа становништва из 2013. године, који представљају посљедње свеобухватно статистичко мјерење демографске и социјалне структуре домаћинстава и породица у општини Нови Град. Имајући у виду протек времена од више од једне деценије, ови подаци се користе као референтна базна линија за утврђивање структурних карактеристика и дугорочних трендова.

У циљу континуираног праћења промјена у међупописном периоду, демографска анализа је допуњена процјенама Републичког завода за статистику Републике Српске. Ове процјене омогућавају праћење основних демографских токова (укупан број становника, старосну структуру, те природна и миграциона кретања), чиме се обезбјеђује реалније сагледавање савремених трендова.

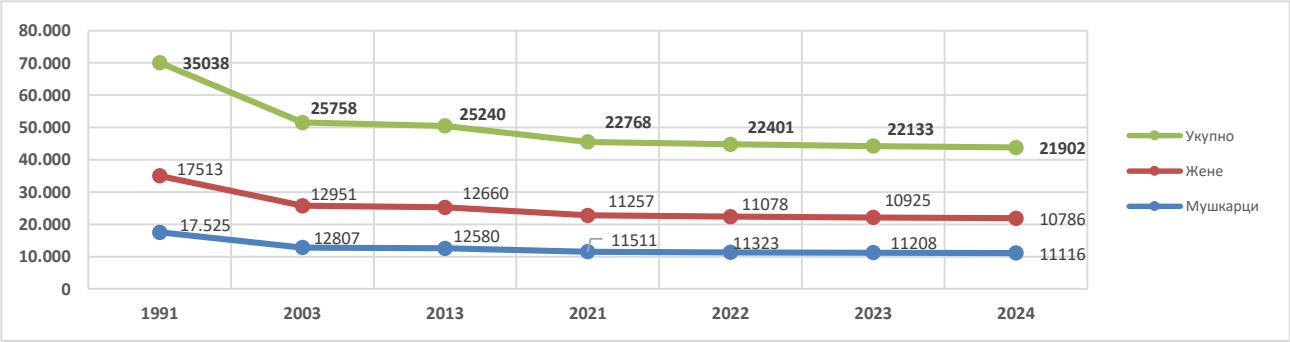
Коришћењем пописних података као полазне тачке и статистичких процјена као допуне за међупописни период обезбјеђена је реална основа за сагледавање садашњег стања, а расположиви

показатељи указују да су се негативни демографски трендови наставили и након пописа 2013. године, те да је реално очекивати да су данас ови процеси још израженији.

Укупан број становника

Према резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у Републици Српској у 2013. години објављеним од Републичког завода за статистику Републике Српске, Општина Нови Град је имала 25.240 становника, од тога 12.580 мушкараца (49,83%) и 12.660 жена (50,16%). Просјечна густина насељености износи око 54 ст/км^2. Просјечна величина домаћинства је 2,87 чланова по домаћинству (2,85 чланова по домаћинству -просјек за Републику Српску). До 1995. године Костајница је било насеље у оквиру општине Нови Град, док данас Костајница егзистира као самостална општина. Без Костајнице, 1991. године је на подручју општине Нови Град живјело 35.038 становника, док је, према процјенама броја становника[12], на подручју општине Нови Град средином 2024. године живјело укупно 21.902 становника, што значи да је на подручју општине дошло до смањења броја становника за 37,5% у односу на период прије 1992. године.

Графикон 1: Преглед укупног броја становника по годинама (1991-2024)

Извор података: Попис становништва у БиХ 1991.године, Незваничан попис становништва општине Нови Град 2003. године, резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године, процјене броја становника РЗЗС РС за 2021., 2022., 2023. и 2024. годину.

Домаћинства и породице према типу и броју чланова

Анализа структуре домаћинстава и породица у општини Нови Град заснива се на разликовању два кључна статистичка појма: домаћинство и породица. Домаћинство представља економско-стамбену заједницу лица која живе заједно и дијеле трошкове живота, док породица представља социјално-биолошку јединицу засновану на сродству, односно односима брачних или ванбрачних партнера и њихове дјеце.

Према резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у Републици Српској у 2013. години, Општина Нови Град је имала 8.792 домаћинста са просјечно 2,85 чланова. Доминантан облик домаћинства су једночлана (1.965) и двочлана (2.390) домаћинства, што указује на значајно присуство самачких лица, као и на велики број старијих брачних парова чија су дјеца напустила родитељски дом. Ова структура одражава процес старења становништва, смањење фертилитета и миграционо пражњење млађих старосних група. Домаћинства од три члана (1.669) и четири члана (1.422) представљају класичне нуклеарне породице са једним или двоје дјеце, али њихов збир је мањи од укупног броја једночланих и двочланих домаћинстава, што указује на смањену фертилност и промјену породичних образаца. Домаћинства са пет и више чланова (1.346) су најмање заступљена међу вишечланим категоријама, али и даље чине значајан удио, што упућује на постојање дијела традиционалних, вишегенерацијских домаћинстава.

Табела 1: Домаћинства на подручју општине Нови Град према броју чланова, по попису 2013

	Укупно	**Број чланова домаћинства**					
		1 члан	2 члана	3 члана	4 члана	5 и више чланова	Просјечан број чланова домаћинства
број домаћинстава	8.792	1.965	2.390	1.669	1.422	1.346	2,87

Извор података: Резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године

У структури породица и даље доминирају брачни парови са дјецом као основни облик породичне организације, што показује да нуклеарна породица остаје доминантан социјални модел.

[12] Извор података: „Демографска статистика 2025“, Републички завод за статистику РС

Међутим, њен релативни значај у укупној популацији је ослабљен у односу на укупну структуру домаћинстава, што указује да све већи број породица не функционише у заједничком домаћинству. Посебно је значајно присуство једнородитељских породица, што указује на повећану социјалну рањивост одређених категорија становништва и потребу за циљаним мјерама социјалне подршке.

Табела 2: Породице на подручју општине Нови Град према типу и броју чланова, Попис 2013.

	Укупно	**Тип породице**					
		брачни пар без дјеце	ванбрачни пар без дјеце	брачни пар са дјецом	ванбрачни пар са дјецом	мајка са дјецом	отац са дјецом
број породица	7.477	2.337	123	3.441	179	1.067	330
број чланова	21.430	4.674	246	12.560	644	2.525	781

Извор података: Резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године

Подаци о типу и броју чланова породица показује да се класични модел породице постепено мијења: мање је породица са дјецом, више је парова без дјеце и једнородитељских домаћинстава. Ови процеси су уско повезани са демографским старењем становништва, смањењем наталитета и миграцијама млађег становништва.

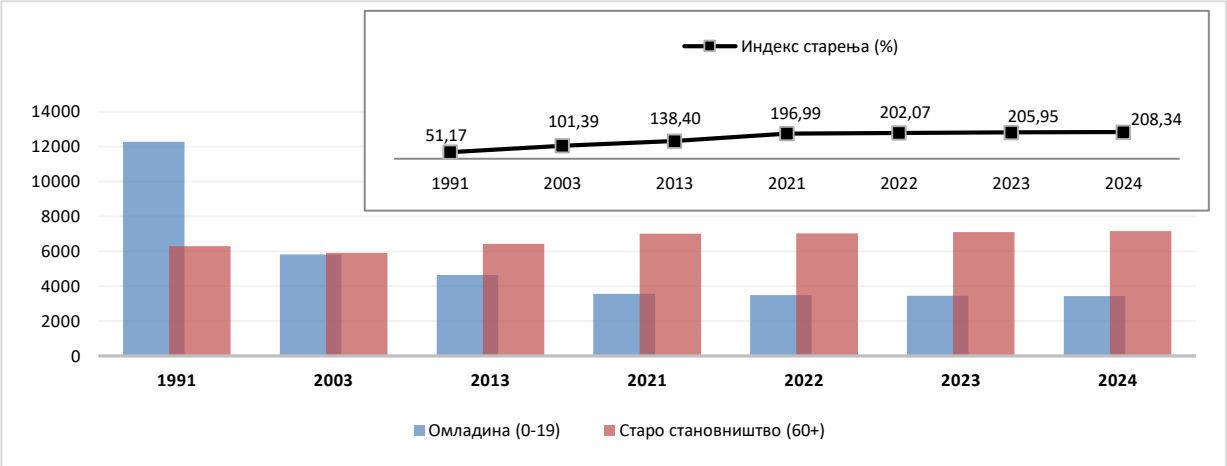
Према Попису становништва из 2013. године, на подручју општине Нови Град евидентирана су 8.792 домаћинства и 7.477 породица са укупно 21.430 чланова. Будући да је укупан број становника износио 25.240, произилази да 3.810 лица није било обухваћено породичним језгрима. Ова разлика првенствено је посљедица великог броја једночланих домаћинстава (1.965 или 22,3% свих домаћинстава), као и присуства лица која живе у домаћинствима, али не припадају статистички дефинисаној породици. Наведени подаци указују на изражене процесе демографског старења, повећање броја самачких домаћинстава и промјене у традиционалној структури породице.

Наведене промјене имају директне импликације на планирање социјалне политике и развој јавних услуга у општини, посебно у областима подршке породицама, старијим лицима и рањивим друштвеним групама.

Старосна и полна структура становништва

На основу процјене броја становника према полу и старости за 2024. годину[13] млада популација општине (19 и мање година) чини 15,66% становништва општине. Укупан број становника, према процјени за 2024. годину, износи 21.902. Полна структура становништва је уједначена, мушкарци чине 50,75% популације (11.116), док жене чине 49,25% (10.786). Најзаступљенија старосна група становништва је група од 60-64 година старости, која чини 9% становништва општине (1.972 становника). Просјечна старост становништва је 45,77 година, што је више од републичког просјека, који износи 44,15 година.

Графикон 2: Однос младог и старог становништва и индекс старења по годинама

Извор података: „Градови и општине 2025“, Републички завод за статистику РС, „Стање и коришћење простора и демографски развој општине Нови Град“ научноистраживачка студија, Центар за демографска истраживања, Бања Лука, 2005.г.

[13] Извор података: „Градови и општине 2025“, Републички завод за статистику РС

Индекс старења[14] је процентуални удио особа старих 60 и више година у односу на број особа старих 0 – 19 година. Индекс већи од 40 % показује да је становништво одређеног подручја зашло у процес старења. Општина Нови Град је у процес старења ушла прије 1991.године, те је данас индекс старења 4 пута већи у односу на 1991.годину. Када индекс старења пређе 100%, друштво улази у фазу дубоког демографског старења, а 2003. година представља критичну прекретницу за општину Нови Град, јер је тада број старих (5.898) премашио број младих (5.817), а индекс старења порастао на 101,39%.

Посљедњи доступни подаци (2021–2024) показују веома изражену фазу дубоке демографске старости. Број младих се континуирано смањује (са 3.556 на 3.431), док број старих расте (са 7.005 на 7.148). Индекс старења у 2024. години износи 208,34%, што значи да на 100 младих долази више од 208 старијих лица. Овај однос јасно показује да се општина Нови Град налази у фази дубоке демографске старости, уз изразиту демографску диспропорцију и слабљење обнове становништва.

Оваква старосна структура представља један од најзначајнијих изазова за будући развој општине, посебно у погледу тржишта рада, образовног система, социјалне и здравствене заштите, те одрживости локалне заједнице у цјелини.

На основу података детаљне анализе стања становништва општине Нови Град према старости и полу, заснованих на Попису из 2013. године и каснијим процјенама Републичког завода за статистику Републике Српске, могу се извести сљедећи аналитички закључци:

- Уочава се континуиран процес демографског старења становништва, који се огледа у смањењу учешћа млађих старосних група и истовременом повећању броја и удјела становништва старијег од 60 година. Овај процес није привременог карактера, већ представља дугорочан структурни тренд,
- Старосна структура показује јасну диспропорцију између младих и старих, при чему се удио младих генерација постепено смањује, што указује на слабљење репродуктивне базе становништва и ниске стопе наталитета. Истовремено, раст учешћа старијих лица указује на продужење животног вијека, али и на неповољну старосну равнотежу,
- Полна структура становништва је релативно уједначена у укупној популацији, али се у старијим старосним групама уочава веће учешће жена, што је у складу са општим демографским обрасцима везаним за дужи животни вијек жена.
- Процјене након 2013. године указују на наставак и интензивирање негативних демографских трендова, прије свега кроз даље смањење укупног броја становника, одлив радно способног становништва и продубљивање процеса старења.

Становништво према етничкој/националној припадности и полу, Попис 2013

Подаци указују на стабилну етничку структуру са доминацијом српске популације, уз истовремено изражено присуство бошњачке заједнице и мањих етничких група, што представља важан елемент друштвене структуре општине и релевантну основу за планирање политика равноправности, интеграције и локалног развоја.

Према званичним резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС у 2013, на подручју општине живјело 77,2% Срба, 20,6 % Бошњака, 0,7% Хрвата, 0,8% је осталих, а 0,63% неизјашњених.

Табела 3: Становништво према етничкој/националној припадности и полу, Попис 2013

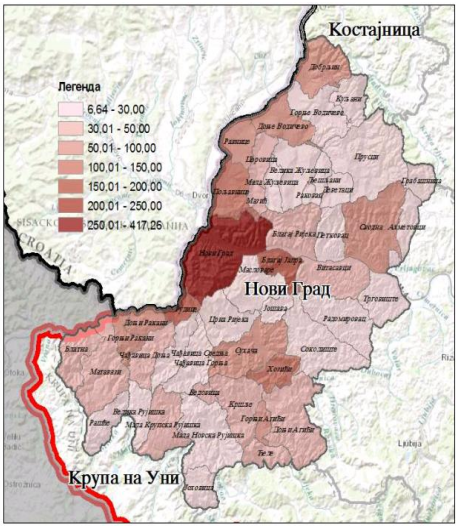
	Укупно	**Бошњаци**	**Хрвати**	**Срби**	**Остали**	**Не изјашњава се**	**Непознато**
Укупно	**25.240**	5.214	174	19.491	200	137	24
Мушкараца	**12.580**	2.606	58	9.747	100	56	13
Жена	**12.660**	2.608	116	9.744	100	81	11

Извор података: Резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године

[14] Број становника 60+/Број становника 0-19*100

Просторни распоред становништва

Подручје општине, према Статуту општине Нови Град (Службени гласник општине Нови Град број 2/17) обухвата 48 насељених мјеста: Ахметовци, Благај Јапра, Благај Ријека, Блатна, Ведовица, Велика Жуљевица, Велика Рујишка, Витасовци, Горње Водичево, Горњи Агићи, Горњи Ракани, Грабашница, Деветаци, Добрљин, Доње Водичево, Доњи Агићи, Доњи Ракани, Јоховица , Јошава , Кршље, Куљани, Љешљани, Мазић, Мала Жуљевица, Мала Крупска Рујишка, Мала Новска Рујишка, Масловаре, Матавази, Нови Град , Петковац, Пољавнице, Прусци, Равнице, Радомировац, Раковац, Рашће, Рудице, Сводна, Соколиште, Сухача, Трговиште, Ћеле, Хозићи, Церовица, Црна Ријека, Чађавица Горња, Чађавица Доња и Чађавица Средња.

Фотографија 3: Густина насељености општине Нови Град по Попису 2013. године, Извор: Просторни план општине Нови Град до 2039. године

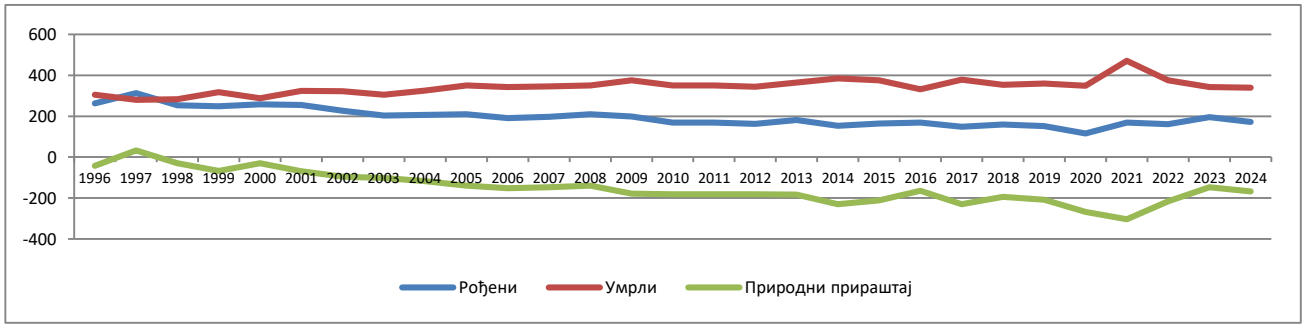
Густина насељености општине, према званичним резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС у 2013, износи 54 становника по km^2 (просјечна густина насељености у Републици Српској је 47 становника по km^2, што је сврстава у ред ријетко насељених европских региона). У урбаном дијелу општине (насељено мјесто Нови Град) живи 9.415 или 38,8% становника. Од укупно 8.792 домаћинства на подручју општине, 3.462 (39,3%) домаћинства се налази у урбаном дијелу општине. Више од половине од укупног броја становника живи у насељеним мјестима Нови Град, Пољавнице, Сводна, Добрљин и Благај Јапра- 13.384 становника или 53% укупног становништва. У преосталих 43 насељена мјеста живи 11.856 становника или 47%.

Просторна дистрибуција становништва општине Нови Град карактерише се концентрацијом становништва у урбаном центру и неколико већих насељених мјеста, уз истовремено постојање великог броја мањих руралних насеља. У условима континуиране депопулације и старења становништва, реално је очекивати да ће се процес концентрације становништва у већим насељима наставити, док ће се демографско пражњење мањих руралних подручја додатно интензивирати.

Природни прираштај становништва

Подаци о природном прираштају становништва показују негативан природни прираштај на подручју општине од 1996. године (од када се прате подаци) и континуирано повећање негативног природног прираштаја, односно смањење броја рођених у посљедње три декаде (само је у 1997. години забиљежен позитиван природни прираштај).

Графикон 3: Природно кретање становништва, 1996-2024. година

Извор података: „Градови и општине 2025“, Републички завод за статистику РС, „Стање и коришћење простора и демографски развој општине Нови Град“ научноистраживачка студија, Центар за демографска истраживања, Бања Лука, 2005.г.

Посебно забрињава тренд континуираног смањења броја живорођене дјеце. Док је крајем деведесетих година годишње рађано између 250 и 300 дјеце, у посљедњој деценији тај број се најчешће креће између 150 и 200. Најмањи број рођених забиљежен је 2020. године, када је рођено 116 дјеце, што је више него двоструко мање у односу на већину година с краја XX вијека.

Истовремено, број умрлих је током читавог периода остао значајно већи од броја рођених и углавном се кретао између 300 и 380 лица годишње. Посебно се издваја 2021. година, када је

забиљежен највећи број умрлих (471), што се може довести у везу са посљедицама пандемије COVID-19. У истој години забиљежен је и најнеповољнији природни прираштај од -304 становника.

Анализа показује да се негативан природни прираштај временом продубљивао. Док су крајем деведесетих година годишњи губици по овом основу износили од 30 до 70 становника, након 2003. године они редовно прелазе 100 лица годишње. У периоду од 2014-2024. године природни пад становништва углавном износи између 150 и 250 лица годишње, што указује на дубоку демографску неравнотежу. Посматрано кумулативно, у периоду 1996–2024. године у општини Нови Град рођено је 5.817 дјеце, док је умрло 9.929 лица. То значи да је општина само по основу негативног природног прираштаја изгубила 4.112 становника. Овај податак посебно добија на значају ако се има у виду да се истовремено одвија и миграциони одлив становништва, што додатно убрзава укупну депопулацију.

Дугогодишњи негативан природни прираштај, уз континуирано смањење броја рођених и висок број умрлих, указује на дубоку демографску кризу и слабљење природне обнове становништва. Без значајнијег повећања наталитета и задржавања младог становништва, негативни демографски трендови ће се наставити и у наредном периоду.

Миграције становништва

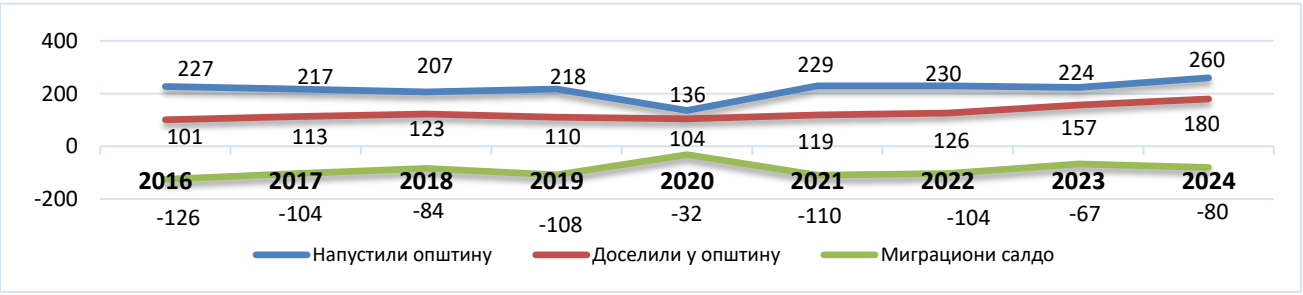
Миграције становништва су историјска појава простора општине Нови Град која је вијековима изложена бројним и различитим сеобама и пресељавањима становништва. У посљедњој декади XX вијека простор Републике Српске и Босне и Херцеговине, а тако и и општине Нови Град, карактеришу присилне ратне миграције становништва, процес избјеглиштва и постепеног повратка избјеглог и расељеног становништва. Новоградска општина је позната и по одласку становништва на привремени рад у друге европске и прекоокеанске земље. Те миграције започеле су 1907. године одласком првих становника у Америку и европске земље. Такав процес задржава се до данас, због нестабилне економске и политичке ситуације, те највећи дио ових мигранта и не помишља на повратак.

Унутрашње миграције у периоду од 2016–2024. године показују континуирано негативан миграциони салдо, јер је сваке године број одсељених премашивао број досељених, са просјечним салдом од око –90 лица годишње. Број становника општине је, на основу негативног унутрашњег миграционог салда у периоду од 2016–2024. године, смањен за 815 лица. Најизраженији одлив становништва забиљежен је 2016. године (-126), док је 2020. године дошло до краткотрајног ублажавања негативног тренда (-32), што се може повезати са ограничењима мобилности током пандемије. У периоду од 2021–2022. године поново се биљежи погоршање, а иако су у 2023. и 2024.години забиљежени раст досељавања и дјелимично побољшање, укупан салдо остаје негативан. Овакво стање указује на трајан одлив становништва, типичан за мање средине са ограниченим економским и развојним могућностима.

Унутрашња миграциона кретања указују на континуиран одлив становништва из општине Нови Град, иако су у посљедњих неколико година видљиви знаци ублажавања негативног тренда кроз повећање броја досељених лица. Ипак, све док број одсељених премашује број досељених, миграције ће наставити да доприносе смањењу броја становника и продубљивању демографских изазова са којима се општина суочава.

Званичних података о ванјским миграцијама нема, али с обзиром да смо већ неколико деценија свједоци процеса исељавања радно-способног становништва у друге европске и прекоокеанске земље, можемо закључити да је салдо ванског миграционог кретања далеко већи у односу на салдо унутрашњег миграционог кретања.

Графикон 4: Унутрашња миграциона кретања 2016-2024. година

Извор података: „Градови и општине 2025“, Републички завод за статистику РС

Демографске карактеристике- ЗАКЉУЧАК:

Кумулативно посматрано, демографски показатељи указују да се општина Нови Град суочава са дуготрајним процесима депопулације, демографског старења и миграционог одлива становништва. Смањење укупног броја становника, континуирано негативан природни прираштај, одлазак радно способног становништва и неповољна старосна структура довели су до слабљења демографске обнове и смањења развојног потенцијала општине. Истовремено, раст броја малих домаћинстава и промјене у породичној структури указују на шире друштвене и економске промјене које прате ове демографске процесе.

Уколико се постојећи трендови наставе, могу се очекивати даље смањење броја становника, недостатак радне снаге, повећане потребе за здравственим и социјалним услугама и наставак демографског пражњења руралних подручја. Због тога демографска обнова, подршка породицама са дјецом, задржавање младог становништва и стварање услова за економски развој представљају једне од кључних претпоставки одрживог развоја општине Нови Град у наредном планском периоду.

д) Преглед стања и кретања на тржишту рада

Запосленост

На подручју општине Нови Град је 2024. године, према процјени Републичког завода за статистику РС, живјело 21.902 становника. Према процјенама старосне структуре становништва за исту годину, 14.268 становника је припадало старосној групи између 15 и 65 година. Од овог броја становника који су у радној старости, само 4.436 (31%) је активно укључено на тржишту рада и представљају радну снагу. Овај податак указује на изузетно низак степен активности радне снаге и висок удио економски неактивног становништва у радној доби. Овако ниска стопа активности радне снаге резултат је више међусобно повезаних фактора: демографско старење (9.671 лица или 67,78% радне снаге су лица старија од 35 година старости), континуиран миграциони одлив радно активног становништва, ограничене могућности запошљавања на локалном тржишту рада, као и структурна неусклађеност између образовно-квалификационе понуде и потреба привреде.

Подаци о запослености у периоду 2021–2025. године показују континуиран и умјерен, али стабилан пад укупне запослености, са 4.023 запослена у 2021. години на 3.735 у 2025. години, што представља смањење од око 7,2%. Овај тренд указује на структурно сужавање локалног тржишта рада, а не на краткорочне економске осцилације.

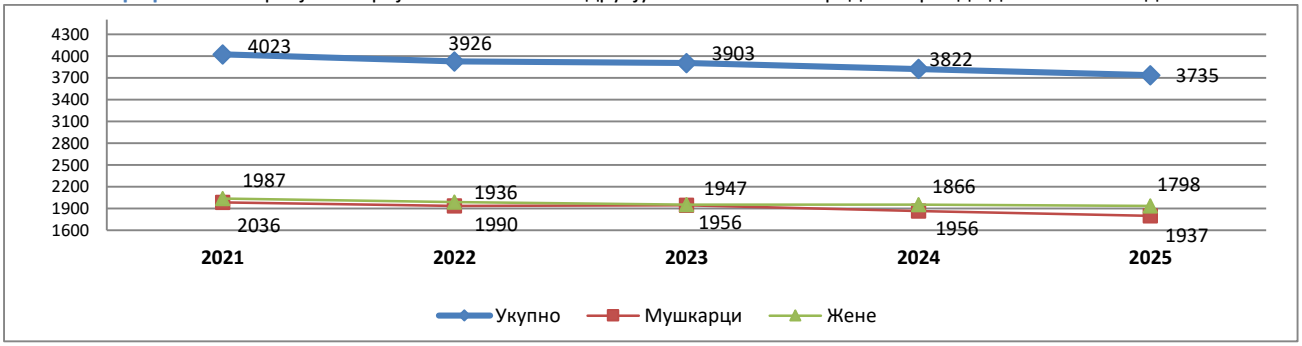
Полна структура запослености је релативно стабилна, али се уочава нешто израженији пад запослености мушкараца у односу на жене. Број запослених мушкараца смањен је са 1.987 на 1.798, док је број запослених жена смањен са 2.036 на 1.937. Оваква динамика може се довести у везу са већом заступљеношћу мушкараца у секторима који су осјетљивији на економске промјене, као и са израженијим одласком мушке радне снаге на рад у иностранство.

Посматрано по годинама, запосленост показује континуиран пад без значајних периода опоравка, при чему се након 2022. године уочава стабилан наставак негативног тренда. То додатно потврђује структурни карактер промјена на тржишту рада.

Кумулативно посматрано, смањење запослености је у директној вези са ширим демографским процесима, укључујући депопулацију, старење становништва и миграциони одлив радно способне популације, што заједно доводи до смањења економског потенцијала општине.

Закључно, општина Нови Град се суочава са дугорочним смањењем запослености и слабљењем динамике локалног тржишта рада. Без јачања инвестиционе активности, отварања нових радних мјеста и задржавања радно способног становништва, постојећи негативни трендови ће се наставити и у наредном периоду, са значајним импликацијама на укупни социоекономски развој општине.

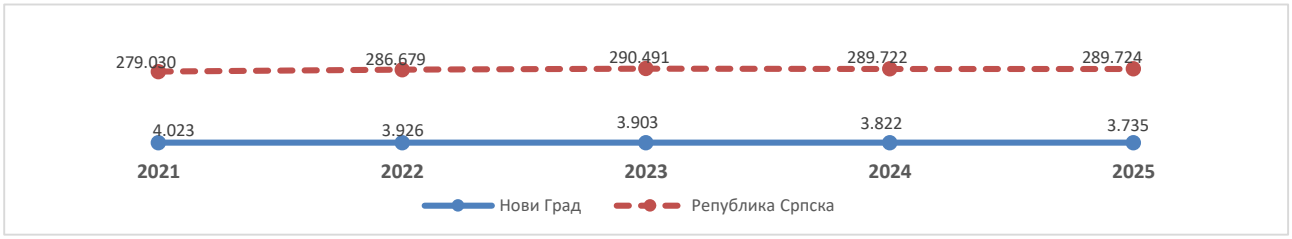
Графикон 5: Просјечан број запослених на подручју општине Нови Град за период од 2021-2025. године

Извор: Републички завод за статистику РС, Билтен „Плате, запосленост и незапосленост“, 2026. године

Упоредни преглед укупног броја запослених на подручју општине Нови Град и Републике Српске у периоду 2021–2025. године показује различите трендове кретања запослености на локалном и ентитетском нивоу. Док је у општини Нови Град присутан континуиран пад, у Републици Српској се у истом периоду биљежи релативна стабилност уз благи раст до 2023. године, након чега слиједи стагнација на нивоу од око 289 хиљада запослених. Овај тренд указује да се локално тржиште рада развија спорије од ентитетског просјека, те да општина постепено губи релативну економску тежину у оквиру Републике Српске.

Графикон 6: Упоредни преглед укупног броја запослених на подручју општине Нови Град и Републике Српске, 2021-2025.г.

Извор: Републички завод за статистику РС, Билтен „Плате, запосленост и незапосленост“, 2026. године

Према доступним подацима за 2024. годину[15], структура запослености у општини Нови Град показује изражену концентрацију у услужним и јавним дјелатностима, уз доминацију трговине и прерађивачке индустрије, што указује на ограничену диверзификацију локалне привреде.

Табела 4: Запослени по дјелатностима на подручју општине Нови Град, 2021-2024

Дјелатност/Година	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Пољопривреда, шумарство и риболов	92	103	105	102
Вађење руда и камена	54	50	51	53
Прерађивачка индустрија	865	825	742	660
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	75	71	71	75
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	95	93	89	82
Грађевинарство	41	39	52	56
Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	1.026	1.010	1.039	1091
Саобраћај и складиштење	374	351	357	329
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	219	204	209	199
Информације и комуникације	24	25	30	35
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	45	46	45	45
Пословање некретнинама	4	2	2	2
Стручне, научне и техничке дјелатности	80	88	92	85
Административне и помоћне услужне дјелатности	12	12	12	14
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	309	292	292	274
Образовање	407	404	400	401
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	213	220	223	226
Умјетност, забава и рекреација	24	26	23	22
Остале услужне дјелатности	64	65	69	71

Извор: Билтени „Градови и општине Републике Српске“ за 2022., 2023., 2024. и 2025. годину, Републички завод за статистику Републике Српске

[15] Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске

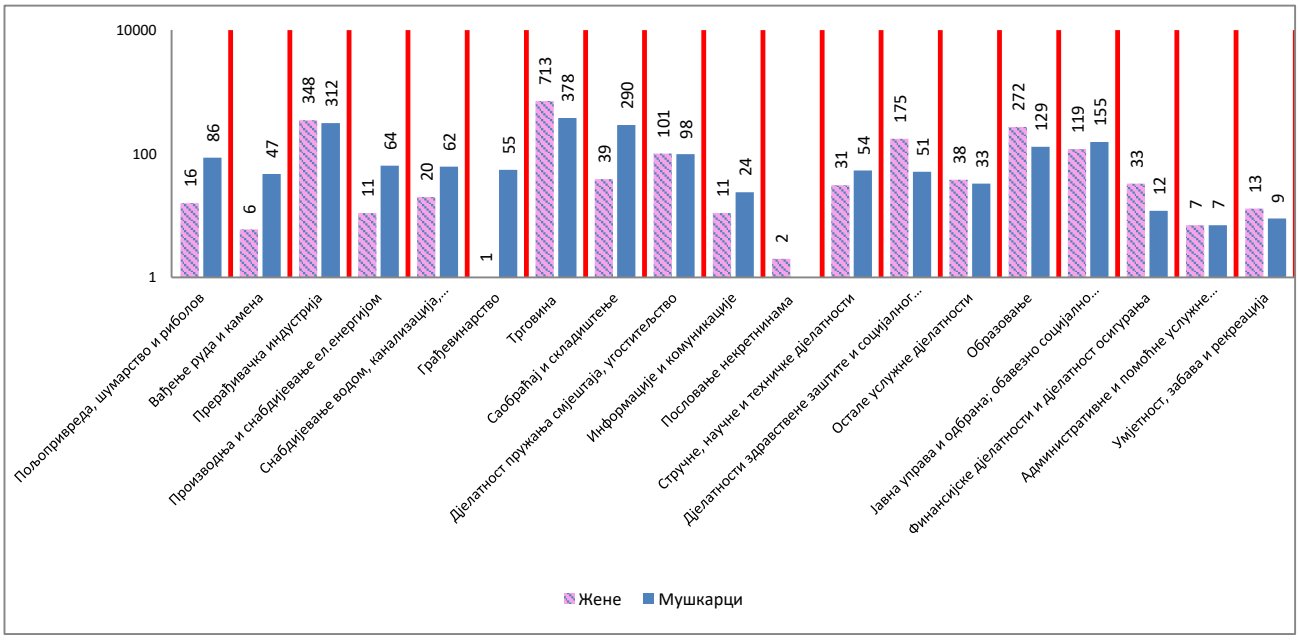
Анализа запослености по дјелатностима на подручју општине Нови Град у периоду 2021–2024. године указује на значајне структурне промјене у локалној привреди, које се огледају у постепеном смањењу значаја производних дјелатности и расту учешћа трговине и појединих услужних сектора. Највећи број запослених током цијелог периода концентрисан је у трговини на велико и мало, која је повећала број запослених са 1.026 у 2021. години на 1.091 у 2024. години и додатно учврстила позицију највећег послодавца на подручју општине. Истовремено, прерађивачка индустрија, која представља један од кључних носилаца економског развоја и извоза, биљежи континуиран пад броја запослених са 865 на 660 радника, односно за више од 23%, што указује на изазове са којима се суочава индустријски сектор, укључујући недостатак радне снаге, смањену конкурентност, технолошке промјене и неповољна кретања на тржиштима.

Пад запослености забиљежен је и у секторима саобраћаја и складиштења, угоститељства, јавне управе, као и водоснабдијевања и управљања отпадом, што додатно указује на смањење запослености у традиционалним дјелатностима. Насупрот томе, раст броја запослених евидентан је у грађевинарству, које је повећало број радника са 41 на 56, затим у пољопривреди, здравству и социјалној заштити, као и у стручним, научним и техничким дјелатностима. Посебно је значајан раст у области информација и комуникација, гдје је број запослених повећан са 24 на 35 радника, што иако бројчано скромно, указује на постепени развој дјелатности заснованих на знању и новим технологијама.

Образовање и здравство задржали су релативно стабилан број запослених током цијелог периода, што је важно са аспекта обезбјеђивања доступности јавних услуга и квалитета живота становништва. Истовремено, број запослених у јавном сектору показује благи тренд смањења, што је у складу са ширим процесима рационализације јавне управе.

Посматрано са развојног аспекта, структура запослености показује да привреда општине Нови Град пролази кроз постепену трансформацију од индустријски оријентисане ка услужној економији. Иако раст трговине и услужних дјелатности доприноси одржавању економске активности и запослености, пад броја радника у прерађивачкој индустрији представља један од кључних развојних изазова јер управо овај сектор ствара највећу додату вриједност, извозне ефекте и квалитетнија радна мјеста. Стога је у наредном планском периоду неопходно усмјерити развојне политике ка јачању конкурентности производног сектора, подршци технолошкој модернизацији пословних субјеката, развоју квалификоване радне снаге и привлачењу инвестиција у дјелатности са већом додатом вриједношћу, уз истовремено подстицање раста нових услужних и дигиталних дјелатности које могу допринијети диверзификацији локалне економије.

Графикон 7: Полна структура запослених по дјелатностима, 2024.г.

Извор: Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске

Према подацима о запослености за 2024.годину, уочљиво је да су жене значајно заступљеније у секторима услуга, здравства, образовања и трговине. Највећа концентрација женске запослености је у трговини (713 запослених), затим у образовању (272) и дјелатностима здравствене заштите и социјалног рада (175). Ово указује на високу концентрацију женске радне снаге у јавним и услужним дјелатностима, које карактерише стабилнија запосленост, али и ограничене могућности за значајнији раст зарада у односу на индустријске секторе. Такође, жене имају веће учешће и у угоститељству, финансијским дјелатностима и административним услугама, што потврђује доминацију у секторима са већим учешћем услужних функција.

Мушкарци су, с друге стране, доминантни у производним и техничким дјелатностима. Највећа запосленост мушкараца је у прерађивачкој индустрији (312), затим у саобраћају и складиштењу (290), грађевинарству (55), вађењу руда и камена (47) и производњи и снабдијевању енергијом (64). Ова структура указује на снажнију присутност мушкараца у секторима физичког рада, инфраструктуре и индустрије, који су уједно и кључни за производну базу локалне економије.

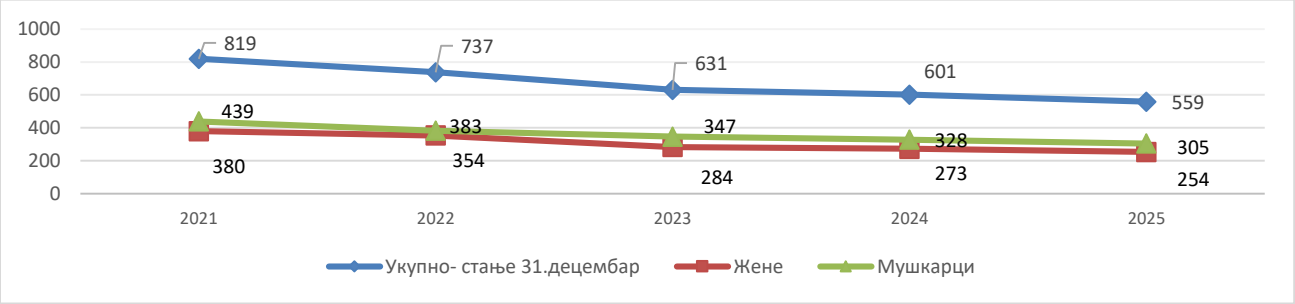
Укупно посматрано, запосленост по полу показује комплементарну, али неравномјерну структуру: жене доминирају у услужном и социјалном сектору, док су мушкарци доминантни у индустрији, грађевинарству и логистици. Ова подјела има значајне стратешке импликације, јер указује да су секторске промјене у привреди директно повезане са родном структуром запослености. Смањење запослености у прерађивачкој индустрији у претходним годинама потенцијално више погађа мушкарце, док стабилност јавних служби и услужног сектора доприноси очувању запослености жена.

Са стратешког аспекта, оваква структура указује на потребу диверзификације привреде и развоја сектора више додате вриједности који могу обезбиједити равномјерније могућности запошљавања, уз истовремено јачање индустријске базе и развој услуга везаних за знање, технологију и здравствено-социјалне дјелатности.

Незапосленост

Незапосленост на подручју општине Нови Град у посматраном периоду 2021–2025. године показује јасан континуиран тренд смањења, како у укупном броју незапослених, тако и по полу. Укупна незапосленост је са 819 лица на дан 31. децембра 2021. године смањена на 559 лица у 2025. години, што представља пад од 260 лица, односно око 32%. Имајући у виду да у истом периоду није забиљежен пропорционалан раст укупне запослености, може се закључити да смањење незапослености није резултат новог запошљавања, већ структурних и демографских фактора, укључујући одлив становништва, старење радне снаге и смањење активног контингента. Са стратешког аспекта, кључни изазов више није висока незапосленост, већ све израженији недостатак радне снаге, који већ утиче на поједине привредне секторе. Сходно томе, стратешки приоритети у наредном периоду треба да буду усмјерени ка задржавању становништва, јачању производног сектора и развоју квалитетних и одрживих радних мјеста.

Графикон 8: Број активних тражилаца запослења у периоду од 2021 – 2025. године

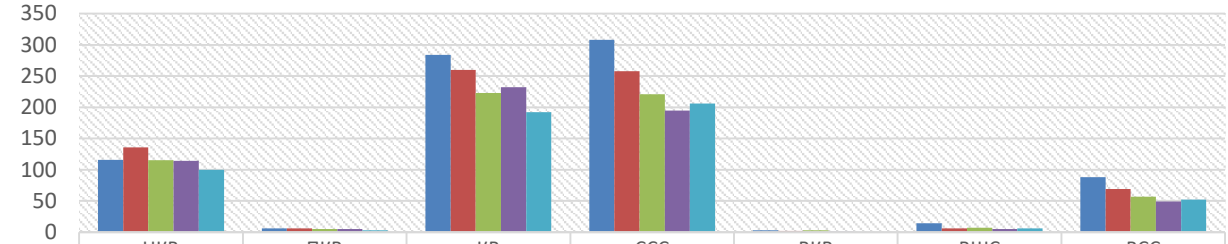
Извор: Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске, Завод за запошљавање Републике Спске

По полу, број незапослених жена смањен је са 380 на 254, што представља пад од 126 лица или око 33%. Број незапослених мушкараца смањен је са 439 на 305, односно за 134 лица или око 31%. У цијелом периоду мушкарци задржавају нешто веће учешће у укупној незапослености, али се разлика између полова постепено одржава на релативно стабилном нивоу, без значајних структурних промјена.

У квалификационој структури, односно учешћу појединих степена стручне спреме у укупном броју активно незапослених у 2025. години, радници са ССС чине најбројнију групу- око 37%. Другу групу

у укупном броју активно незапослених чине КВ радници- око 34%, а неквалификовани радници чине 18% укупног броја активно незапослених лица.

Графикон 9: Квалификациона структура незапослених, 2021-2025. година

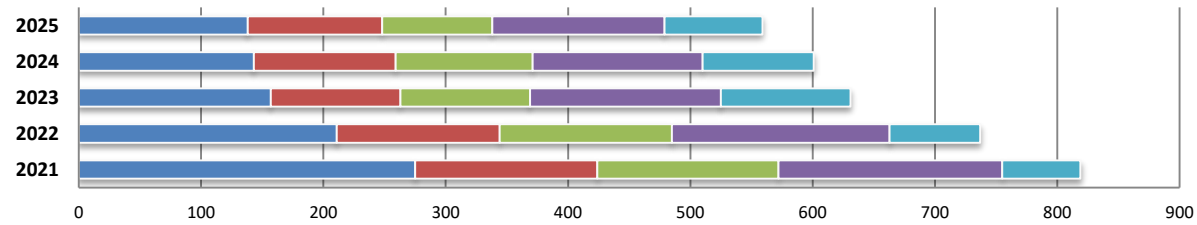

	НКВ	ПКВ	КВ	ССС	ВКВ	ВШС	ВСС
2021	116	6	284	308	3	14	88
2022	136	6	260	258	2	6	69
2023	115	5	223	221	3	7	57
2024	114	5	232	195	1	5	49
2025	100	3	192	206	0	6	52

Извор: Завод за запошљавање Републике Српске

Квалификациона структура незапослених у периоду 2021–2025. године показује континуиран пад незапослености у свим образовним категоријама, али и задржавање структурног проблема концентрације незапослености у ССС и КВ категоријама (са 308 на 206 код лица са ССС, односно са 284 на 192 код лица са КВ). Ово указује да је тржиште рада и даље најосјетљивије у сегменту средње и квалификоване радне снаге, која је уједно и кључна за индустријски и производни сектор. Код вишег образовања (ВШС) и високог образовања (ВСС) такође се биљежи смањење незапослености. Лица са вишом стручном спремом смањена су са 14 на 6, док је број лица са високом стручном спремом смањен са 88 на 52. Ово указује на побољшање апсорпције квалификоване радне снаге, али и могући одлив високообразованих лица, што је у складу са ширим демографским кретањима.

Графикон 10: Старосна структура незапослених, 2021-2025. година

	2021	2022	2023	2024	2025
до 29	275	211	157	143	138
30-39	149	133	106	116	110
40-49	148	141	106	112	90
50-59	183	178	156	139	141
преко 60	64	74	106	91	80

Извор: Завод за запошљавање Републике Српске

Анализа старосне структуре незапослених на подручју општине Нови Град у периоду 2021–2025. године показује континуирано смањење укупног броја незапослених лица, са 819 лица у 2021. години на 559 лица у 2025. години, уз промјене у структури према старосним категоријама.

Највеће смањење забиљежено је код младих до 29 година, чији је број смањен са 275 на 138 лица. Међутим, смањење броја младих незапослених не може се посматрати само као резултат бољих могућности запошљавања, већ је у значајној мјери повезано са негативним демографским кретањима и одласком младог становништва.

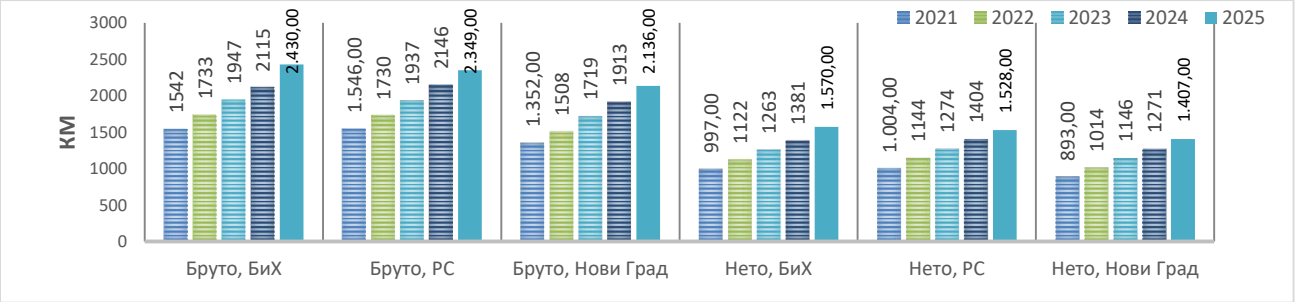
Такође, у структури незапослених расте учешће старијих категорија становништва, посебно лица старијих од 50 година, која су у 2025. години чинила 39,5% укупног броја незапослених. Оваква кретања указују на промјену структуре незапослености и потребу за мјерама усмјереним на задржавање младих,

повећање запошљивости старијих лица, развој програма преквалификације и креирање радних мјеста прилагођених потребама локалне привреде.

Просјечне плате

Просјечне бруто и нето плате у општини Нови Град у периоду 2021–2025. године биљеже континуиран раст, међутим оне су током цијелог посматраног периода остале испод републичког и државног просјека. У 2025. години просјечна нето плата у Новом Граду била је за око 121 КМ нижа од просјека Републике Српске и за 163 КМ нижа од просјека БиХ. Сличан однос присутан је и код бруто плата, што указује на структурно нижи ниво зарада у локалној економији.

Графикон 11: Тренд просјечне бруто и нето плате у БиХ, републици Српској и Новом Граду, од 2021-2025.г.

Извор: Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске, „Привредна кретања“ за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025.г., Подручна привредна комора Бања Лука, Агенција за статистику БиХ

Оваква кретања могу се довести у везу са структуром запослености, с обзиром на то да је највећи број радника запослен у трговини, прерађивачкој индустрији, саобраћају и угоститељству, дјелатностима које на нивоу Републике Српске остварују плате испод просјека. Истовремено, дјелатности са највишим зарадама и већом додатом вриједношћу, попут информационо-комуникационих технологија, финансијских услуга и стручних, научних и техничких дјелатности, имају релативно мало учешће у укупној запослености.

Преглед стања и кретања на тржишту рада -ЗАКЉУЧАК:

Анализа тржишта рада у општини Нови Град у периоду 2021–2025. показује да доминирају структурне промјене уз истовремено слабљење демографске и радне основе. Запосленост има благи опадајући тренд, при чему је најизраженији пад у прерађивачкој индустрији, док поједини услужни сектори, посебно трговина, биљеже раст. Оваква кретања указују на слабљење производне базе и ограничен степен диверзификације локалне привреде.

Незапосленост се значајно смањује, али то није искључиво резултат већег запошљавања, већ и посљедица демографских кретања, односно смањења радно способног становништва и миграција. Тржиште рада се постепено помјера из стања релативно више незапослености ка ситуацији у којој се јавља недостатак радне снаге, што постаје ограничавајући фактор економског развоја.

Плате биљеже континуиран раст, али општина и даље заостаје за просјеком Републике Српске и БиХ. То је условљено структуром запослености, у којој доминирају ниско и средње плаћени сектори, уз ограничено учешће дјелатности више додате вриједности.

Закључно, кључни развојни изазов више није висока незапосленост, већ демографско смањење радне снаге и недовољна трансформација привредне структуре. Стратешки приоритети треба да буду усмјерени на задржавање становништва, јачање индустријске базе и развој сектора више додате вриједности, како би се обезбиједила дугорочна одрживост и конкурентност локалне економије.

е) Преглед стања привреде и економских кретања

Општина Нови Град је од 2020. године, према одлуци Владе Републике Српске, званично сврстана у категорију неразвијених јединица локалне самоуправе, што је услиједило након вишегодишњег статуса средње развијене општине. Овај пад у нижи ранг развијености директна је

посљедица негативних демографских трендова, континуираног одлива радно способног становништва, те слабљења привредних индикатора и прихода по глави становника у односу на републички просјек.

Један од кључних изазова у посљедњем периоду представља интензивирање одласка радно способног становништва на привремени рад у иностранство, што се негативно одражава на демографску структуру, смањење радне снаге и дугорочни потенцијал локалног економског развоја. Истовремено, уочава се континуиран пад укупног броја становника, што додатно ограничава унутрашњу потрошњу и расположивост радне снаге.

Економска структура становништва без сталног запослења у значајној мјери је оријентисана на пољопривредну дјелатност као традиционални и доминантан сектор. При томе је важно нагласити да општина располаже значајним природним ресурсима, укључујући обрадиво пољопривредно земљиште, шумске потенцијале, водне ресурсе, као и потенцијале у области минералних сировина и љековитог биља, што представља значајну основу за будући привредни развој.

У том контексту, анализа стања привреде и економских кретања има за циљ да прикаже постојећу структуру привреде, идентификује кључне развојне ограничења и дефинише потенцијале који могу допринијети јачању економске одрживости и дугорочном развоју општине Нови Град.

Број и структура привредних друштава и предузетничких радњи

На подручју општине је завршне рачуне за 2025. годину предало 150 привредних друштава. Пословна активност привредних субјеката одвија се у оквиру 15 подручја, 37 области, 61 гране и 78 различитих дјелатности, што указује на релативно разноврсну структуру локалне економије.[16]

Посматрано по величини, 76,7% привредних друштава припада групи микро привредних друштава (до 9 запослених), 20% привредних друштава припада групи малих привредних друштава (10-49 запослених), 2,7% припада средњим привредним друштвима (50-250 запослених) и 1 привредно друштво или 0,7% је из групе великих (преко 250 запослених).

Табела 5: Врсте привредних друштава по величини (броју запослених)

Врста привредних друштава	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Микро (до 9 запослених)	98	100	107	104	115
Мала (10 – 49 запослених)	33	31	30	29	30
Средња (50 – 250 запослених)	9	9	7	7	4
Велика (преко 250 запослених)	0	0	1	1	1
Укупно	140	140	145	141	150

Извор података: АПИФ

Посматрано по заступљености, највећи број привредних друштава припада Подручју С – Прерађивачка индустрија, са 44 привредна друштва, што ову област чини водећом у структури привреде општине. На другом мјесту налази се Подручје G – Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила, са 33 привредна субјекта, док је на трећем мјесту Подручје Н – Саобраћај и складиштење, са 15 пословних субјеката.

Табела 6: Структура привредних друштава која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град према подручју дјелатности, период од 2021-2025. година

	ПОДРУЧЈЕ	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	**9**	7	9	9	9
B	Вађење руда и камена	1	2	2	2	3
C	Прерађивачка индустрија	45	45	45	43	44
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	4	3	3	3	7
E	Снабд. водом, канал., упр. отпадом и дјелат. санације животне средине	2	2	3	3	3
F	Грађевинарство	3	3	5	4	4
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	28	27	30	30	33
H	Саобраћај и складиштење	20	22	19	16	15
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	2	2	2	3	4
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	10	12	12	12	11
L	Пословање некретнинама	3	2	2	2	2
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	6	7	7	8	9

[16] У приказане податке нису укључена правна лица која послују на подручју општине Нови Град путем пословних јединица, док је њихово регистровано сједиште ван територије општине, као ни самостални предузетници. Иако ови субјекти нису обухваћени анализом, њихово пословање има значајан утицај на укупну економску активност на подручју општине, посебно са аспекта остварених прихода, добити, запослености и других показатеља привредног развоја.

N	Административне и помоћне услужне дјелатности	1	0	0		
O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	1	1	1	1	1
S	Остале услужне дјелатности	3	3	3	2	2
R	Умјетност, забава и рекреација	0	0	0	0	0
J	Информације и комуникације	2	2	2	3	3
	УКУПНО	**140**	**140**	**145**	**141**	**150**

Извор података: АПИФ

Структура привредних друштава у општини Нови Град у периоду од 2021–2025. године показује стабилан укупан број привредних друштава (140–150), уз изражену концентрацију у неколико традиционалних дјелатности. Најзаступљенији сектори су прерађивачка индустрија и трговина.

Индустрија задржава стабилан број привредних друштава (43–45), али уз истовремено смањење запослености, што указује на слабљење продуктивности и конкурентности. Трговина биљежи раст (са 28 на 33), што указује на јачање услужне економије.

Позитивни помаци се уочавају у ИКТ и стручним дјелатностима, као и у енергетском сектору, који биљежи релативно највећи раст. Са друге стране, саобраћај и складиштење показују пад, док су пољопривреда и сродне дјелатности стабилне, али с малим бројем привредних друштава.

Укупно посматрано, структура привредних друштава указује на ограничену диверзификацију локалне економије и снажну ослоњеност на традиционалне секторе. Истовремено, постепени раст дјелатности више додате вриједности (ИКТ, стручне и техничке услуге, енергетика) представља важан развојни потенцијал. За стратешки развој општине кључно је јачање производне конкурентности, подстицање раста пословних субјеката у секторима више додате вриједности и стварање повољнијег пословног окружења за инвестиције и предузетништво.

Структура привредних друштава у прерађивачкој индустрији општине Нови Град у периоду 2021–2025. године показује високу концентрацију у дрвопрерађивачком и текстилном сектору, који заједно чине више од 60% свих привредних друштава у овој области.

Табела 7: Структура привредних друштава према дјелатности у области прерађивачке индустрије за период од 2021-2025. г.

Дјелатност	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, сем намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала	19	21	19	18	19
Производња текстила и производња одјеће	11	10	10	10	9
Производња прехрамбених производа и производња пића	3	3	3	3	3
Производња хемикалија и хемијских производа	1	1	1	1	1
Производња машина и опреме, д. н., Поправак и инсталација машина и опреме	2	2	3	2	3
Производња готових металних производа, сем машина и опреме	4	3	3	3	3
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	1	1	1	1	1
Производња осталих производа од неметалних минерала	3	3	3	3	3
Штампање и умножавање снимљених записа	1	1	2	2	2
УКУПНО:	**45**	**45**	**45**	**43**	**44**

Извор података: АПИФ

Најзаступљенија дјелатност у прерађивачкој индустрији је прерада дрвета и производња производа од дрвета, са 18–21 привредним друштвом годишње, што потврђује да је дрвна индустрија и даље један од носећих производних сектора и једна од кључних компаративних предности општине.

Други најзначајнији сектор је производња текстила и одјеће, али се код њега уочава постепено смањење броја привредних друштава са 11 у 2021. години на 9 у 2025. години.

Остале производне дјелатности заступљене су у знатно мањем обиму и углавном показују стабилно кретање без значајнијих промјена.

Производња прехрамбених производа и пића, металопрерада, производња неметалних минералних производа, машинска индустрија и сродне дјелатности задржавају мали, али стабилан број привредних субјеката. Посебно је важно да су технолошки интензивније дјелатности, попут производње рачунара, електронских и оптичких производа, заступљене са свега једним привредним субјектом, што указује на ограничену развијеност производње више додате вриједности.

Када је у питању предузетничка дјелатност, у регистру предузетничких дјелатности 2025.године је било регистровано 421 самосталани предузетник. Највише је регистрованих трговачких радњи (129 предузетника или 30,6%), затим угоститељских радњи (89 предузетника или 21,1%) и предузетничких

радњи из области прерађивачке индустрије, укључујући пољопривреду и грађевинарство (79 предузетника или 18,8%).

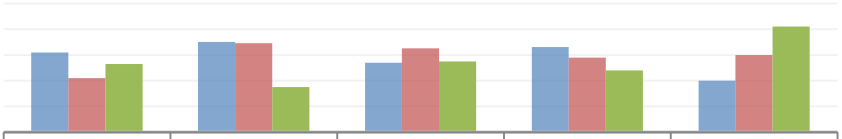
Табела 8: Структура предузетничких радњи према подручјима дјелатности за период од 2021-2025. година

СЕКТОР ДЈЕЛАТНОСТИ	2021	2022	2023	2024	2025
A. Пољопривреда, шумарство и риболов	22	13	9	10	8
B. Вађење руде и камена	0	0	0	0	0
C. Прерађивачка индустрија	47	60	53	49	43
F. Грађевинарство	23	27	25	25	28
G. Трг. на вел. и мал; попр. мот. воз.,мотоцикала	143	129	126	131	129
I. Дјелат. пружања смјеш., припрема и посл. хране, хотел. и угостите.	105	109	102	96	89
H. Саобраћај и складиштење	29	33	33	27	25
K. Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	0	0	0	0	1
L. Пословање некретнинама	2	2	2	2	2
J. Информације и комуникације	1	4	6	16	14
M. Стручне , научне и техничке дјелатности	15	16	20	22	19
N. Административне и помоћне услужне дјелатности	3	3	5	4	6
P. Образовање	6	7	5	5	8
R. Умјетност, забава и рекреација	1	1	2	2	2
S. Остале услужне дјелатности	44	40	44	51	47
Укупно	**441**	**444**	**432**	**440**	**421**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду

На подручју општине Нови Град је 2025. године отворено 40, а затворено 60 предузетничких радњи. Тренд отварања предузетничких радњи има константан раст, до 2025. године када је дошло до пада и 2020. године, када је због пандемије вируса корона, дошло до смањења броја новоотворених радњи за 35,7% (20 радњи) у односу на претходну годину. Највећи број новоотворених предузетничких радњи забиљежен је 2022.године, док је највише радњи такође затворено у 2022.години.

Графикон 12: Број отворених и затворених предузетничких радњи у периоду од 2021-2025.године

	2021	2022	2023	2024	2025
Отворене радње	62	70	54	66	40
Затворене радње	42	69	65	58	60
Остале промјене(промјене врсте пословања, привремене одјаве и сл.)	53	35	55	48	82

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду

Табела 9: Упоредни приказ пословних субјеката на подручју општине Нови Град

Година	Број привредних друштава	Број самосталних предузетника-	**Укупно**
2021	140	441	581
2022	140	444	584
2023	145	432	577
2024	141	440	581
2025	150	421	571

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду

Број пословних субјеката на подручју општине Нови Град у периоду 2021–2025. године показује релативну стабилност, уз мање промјене у структури привредних субјеката. Укупан број субјеката смањен је са 581 у 2021. години на 571 у 2025. години, што представља смањење од око 1,7%.

Број привредних друштава имао је благо позитиван тренд, повећавши се са 140 у 2021. години на 150 у 2025. години, што указује на постепено јачање сектора привредних друштава. С друге стране, број предузетника биљежи смањење, са 441 на 421 предузетника, што може указивати на изазове у одрживости мањих пословних активности и промјене у структури локалног предузетништва.

Укупна структура пословних субјеката и даље показује значајно учешће предузетника, који чине већину регистрованих пословних субјеката, што указује на значај малог предузетништва за локалну економију.

Са стратешког аспекта, потребно је наставити са мјерама подршке развоју предузетништва, унапређењу пословног окружења, јачању конкурентности и стварању услова за оснивање нових пословних субјеката, посебно у дјелатностима које доносе већу додату вриједност.

Кретање укупних прихода и расхода

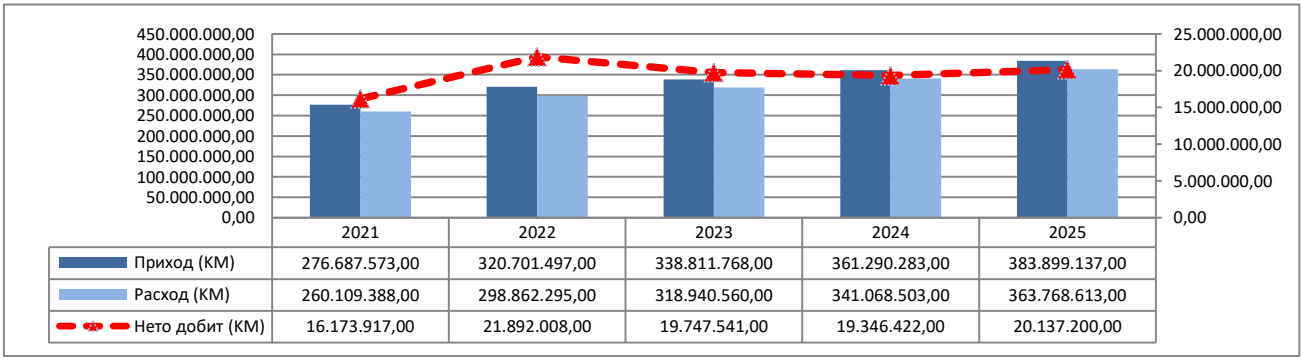
Привреда општине Нови Град у периоду 2021–2025. године биљежи континуиран раст укупних прихода и расхода, што указује на повећање обима пословне активности привредних друштава. Укупни приходи су порасли са 276,7 милиона КМ у 2021. години на 383,9 милиона КМ у 2025. години, односно за 107,2 милиона КМ или 38,8%. Истовремено, расходи су повећани са 260,1 милион КМ на 363,8 милиона КМ, што представља раст од 39,9%.

Највећи годишњи раст прихода остварен је између 2021. и 2022. године (+15,9%), док је у наредном периоду динамика раста стабилизована на око 6–7% годишње. Оваква кретања указују на постепено јачање економске активности и повећање промета привредних субјеката.

Нето добит привреде током цијелог посматраног периода остаје релативно стабилна, крећући се између 16,2 и 21,9 милиона КМ. Највећа добит остварена је 2022. године (21,9 милиона КМ), након чега се стабилизује на приближно 20 милиона КМ годишње. То указује да је привреда задржала способност остваривања профита, али без значајнијег раста профитабилности у посљедње три године.

Истовремено, уочава се да расходи расту готово истом динамиком као и приходи, што значи да повећање пословне активности није праћено растом стопе профитабилности. Удио нето добити у укупним приходима смањен је са око 5,8% у 2021. години на 5,2% у 2025. години, што указује на повећане трошкове пословања, раст цијена енергената, рада, репроматеријала и других улазних трошкова.

Графикон 13: Преглед укупних прихода, расхода и нето добити ривредних друштава на подручју општине Нови Град за период 2021-2025.година , у КМ

	2021	2022	2023	2024	2025
Приход (КМ)	276.687.573,00	320.701.497,00	338.811.768,00	361.290.283,00	383.899.137,00
Расход (КМ)	260.109.388,00	298.862.295,00	318.940.560,00	341.068.503,00	363.768.613,00
Нето добит (КМ)	16.173.917,00	21.892.008,00	19.747.541,00	19.346.422,00	20.137.200,00

Извор података: АПИФ

Свеукупно посматрано, остварени трендови указују на потребу повећања продуктивности, стварања веће додате вриједности, технолошке модернизације и јачања конкурентности привредних друштава. У том смислу, стратешке мјере треба усмјерити на подстицање инвестиција у иновације, дигитализацију, енергетску ефикасност, развој извозно оријентисаних дјелатности и унапређење продуктивности рада, како би раст прихода био праћен и растом профитабилности привреде.

Са стратешког аспекта, анализирани показатељи указују да је локални економски раст првенствено заснован на повећању обима пословања, док су помаци у продуктивности и стварању додате вриједности ограничени. Стога је кључни развојни изазов у наредном периоду прелазак на модел привредног раста заснован на продуктивности, иновацијама и већој додатој вриједности.

То подразумијева убрзану технолошку модернизацију постојећих привредних друштава, јачање извозно оријентисане производње, диверзификацију привредне структуре ка дјелатностима више додате вриједности, посебно у области прерађивачке индустрије, информационо-комуникационих

технологија, инжењеринга и специјализованих услуга, као и унапређење управљачких, организационих и иновационих капацитета привредних друштава.

Табела 10: Преглед укупних прихода привредних друштава која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности (КМ), за период 2021-2025. година

	ПОДРУЧЈЕ	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	3.490.274,00	4.338.798,00	3.762.637,00	3.731.750,00	4.302.462,00
B	Вађење руда и камена	111.559,00	3.559.759,00	3.441.598,00	3.937.020,00	4.606.351,00
C	Прерађивачка индустрија	50.226.083,00	63.848.751,00	55.600.504,00	54.773.194,00	57.235.998,00
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	2.573.694,00	2.640.057,00	3.474.224,00	1.409.713,00	2.349.713,00
E	Снабд. водом, канализ., управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	2.182.261,00	2.523.331,00	2.635.207,00	2.780.433,00	3.065.232,00
F	Грађевинарство	807.597,00	813.996,00	1.625.148,00	1.845.783,00	1.473.237,00
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	186.882.157,00	198.955.578,00	232.417.171,00	254.522.972,00	282.832.902,00
H	Саобраћај и складиштење	17.469.246,00	31.480.679,00	22.124.140,00	21.697.521,00	19.665.623,00
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	143.824,00	67.808,00	73.750,00	224.865,00	103.188,00
Q	Дјелатности здравствене заштите и соц. рада	5.593.174,00	7.349.397,00	7.345.530,00	9.830.991,00	1.186.067,00
L	Пословање некретнинама	3.639.844,00	778.828,00	565.690,00	635.906,00	614.743,00
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	3.146.629,00	3.892.280,00	5.240.085,00	4.679.955,00	4.684.484,00
O	Јавна упр. и одбрана, обавезно соц. осигурање	34.233,00	74.674,00	81.563,00	76.293,00	126.804,00
S	Остале услужне дјелатности	81.635,00	71.630,00	79.150,00	96.465,00	105.134,00
J	Информације и комуникације	305.363,00	305.931,00	345.371,00	1.047.422,00	1.547.199,00
УКУПНО		**276.687.573,00**	**320.701.497,00**	**338.811.768,00**	**361.290.283,00**	**383.899.137,00**

Извор података: АПИФ

Структуру прихода привредних друштава са сједиштем на подрчју општине Нови Град у периоду 2021–2025. године карактерише изражена концентрација економске активности у сектору трговине на велико и мало, који остварује највећи дио укупних прихода. Приходи овог сектора су порасли са 186,9 милиона КМ у 2021. години на 282,8 милиона КМ у 2025. години, што указује на његов доминантан положај у локалној економији.

Прерађивачка индустрија представља други најзначајнији сектор, са стабилним приходима који су у 2025. години износили 57,2 милиона КМ. Овај сектор има посебан значај за стварање додате вриједности, запошљавање и развој извозног потенцијала, али је његово учешће у укупним приходима мање у односу на трговину.

Значајан допринос остварује и саобраћај и складиштење, док остале дјелатности имају мање учешће у структури прихода. Позитивни трендови примјетни су код информација и комуникација и стручних, научних и техничких дјелатности, али њихов развојни потенцијал није у потпуности искоришћен.

Са стратешког аспекта, структура прихода указује на потребу веће диверзификације привреде, јачања производних дјелатности и развоја сектора веће додате вриједности. Приоритети треба да буду усмјерени ка технолошкој модернизацији, дигитализацији, иновацијама и подршци извозно оријентисаним привредним активностима, како би се повећала конкурентност и отпорност локалне економије.

Спољнотрговинска размјена

Подаци о спољнотрговинској размјени општине Нови Град у периоду 2021–2025. године указују на изражено погоршање извозне позиције и раст спољнотрговинског дефицита. Укупан увоз биљежи релативно стабилан раст, са 87,6 милиона КМ у 2021. на 97,1 милион КМ у 2025. години, што указује на повећану зависност локалне привреде од увозних инпута, репроматеријала и готових производа.

Са друге стране, извоз показује континуиран и значајан пад, са 45,2 милиона КМ у 2021. на 23,3 милиона КМ у 2025. години, што представља смањење од скоро 50%. Овај тренд указује на слабљење извозне конкурентности локалне привреде, смањену производњу у извозно оријентисаним секторима и могуће губитке тржишта у иностранству.

Као посљедица кретања увоза и извоза, покривеност увоза извозом опада са 51,6% у 2021. на 24,0% у 2025. години, што представља значајно погоршање спољнотрговинске позиције. Истовремено, укупни обим размјене остаје релативно стабилан, што указује да проблем није у нивоу економске активности, већ у њеној структури и квалитету.

Са стратешког аспекта, ови показатељи указују на растућу спољну зависност локалне економије и слабљење извозног капацитета. Кључни изазов у наредном периоду јесте јачање извозно оријентисане производње, посебно у прерађивачкој индустрији, повећање степена финализације производа, као и унапређење конкурентности кроз технолошку модернизацију и диверзификацију извозних тржишта. Без ових интервенција, наставак тренда пада извоза може додатно ограничити укупни развојни потенцијал општине.

Табела 11: Увоз и извоз, робна размјена и покривеност увоза извозом на подручју општине Нови Град, 2021-2025 година

Р.бр	Опис/Година	2021	2022	2023	2024	2025
1.	Укупан увоз (КМ)	87.565.000,00	79.391.000,00	84.714.000,00	94.573.000,00	97.144.000,00
2.	Укупан извоз (КМ)	45.220.000,00	33.293.000,00	32.424.000,00	25.070.000,00	23.329.000,00
3.	Обим размјене (КМ)	132.785.000,00	112.684.000,00	117.137.000,00	119.643.000,00	120.473.000,00
4.	Покривеност увоза извозом (%)	51,6	41,9	38,3	26,5	24,0

Извор података: Привредна кретања 2025, Подручна привредна комора Бања Лука

Посматрано по групама производа у 2025. г., највећи увоз остварен је код производа хемијске индустрије и сродних индустрија 69,1%, производи прехрамбене индустрије, алкохол и сирће; дуван и производи замјене дувана 9,3%, возила, ваздухоплови, пловила и пратећа транспортна опрема 4,2%, простих метала и производа од простих метала 3,2%, текстил и производа од текстила 3,1%, машина; апарата и механичких уређаја; електр.опреме 2,8% и код увоза минералних производа 2,5%. Према подацима, претходно набројане дјелатности чине 94,3% укупног увоза.

Највећи извоз је остварен у области производа од дрвета; дрвени угаљ; плута и производи од плуте; производи од сламе; еспарта и други материјали за плетење; корпарски и плетарски производи 47%,простих метала и производа од простих метала 30,8% , текстила и производа од текстила 17,8% и машина; апарата и механичких уређаја; електр.опреме 3,2%. Према подацима, ове четири дјелатности чине 98,7% укупног извоза.

У погледу спољнотрговинских партнера, наши производи су најприсутнији на тржиштима Европске Уније, и то Аустрија, Словенија, Хрватска и Италија. Највише производа се увозило из Словеније,Србије, Хрватске и Аустрије.

Инвестиције

Подаци о инвестицијама на подручју општине Нови Град у периоду од 2021-2025.године указују на ограничен број нових инвестиционих активности, уз доминацију домаћих инвеститора и скроман ниво директних страних улагања. Највећи дио идентификованих инвестиција односи се на домаће пословне субјекте, претежно у секторима прерађивачке индустрије, трговине и услужних дјелатности, што указује да инвестициони циклус у значајној мјери почива на локалном капиталу.

Посматрано по секторима, најзначајније инвестиције реализоване су у прерађивачкој индустрији, гдје се уједно биљеже и највећи ефекти у погледу запослености, док су појединачна улагања присутна и у грађевинарству, трговини и стручним, научним и техничким дјелатностима.

Међутим, већина инвестиција је малог обима, што указује на доминацију микро и малих пројеката, без значајнијих капитално-интензивних улагања која би могла покренути снажнију структурну трансформацију локалне економије. Број директних страних инвестиција је ограничен и углавном мале вриједности, што указује на релативно слабију међународну атрактивност инвестиционог амбијента. Стране инвестиције потичу из неколико европских земаља (Италија, Њемачка, Словенија и Аустрија), али без значајнијег утицаја на обим капитала и запошљавање.

Иако општина Нови Град посједује BFC SEE сертификат, који потврђује усаглашеност са међународним стандардима повољног пословног окружења и висок ниво институционалне спремности

за привлачење инвестиција, обим страних улагања и даље остаје ограничен. Овај несклад указује да институционални оквир представља важну развојну предност, али да укупна инвестициона атрактивност зависи од ширег скупа структурних фактора.

Кључна ограничења односе се на демографске трендове и смањење радно способног становништва, ограничену величину и куповну моћ локалног тржишта, као и шири регионални контекст који утиче на избор инвестиционих локација. Поред тога, географски положај и ниво саобраћајне повезаности додатно утичу на конкурентност у односу на друге локалне заједнице.

Са стратешког аспекта, постојећа инвестициона слика указује на потребу јачања локалне инвестиционе климе кроз унапређење инфраструктуре, поједностављење административних процедура и активнију промоцију инвестиционих потенцијала општине.

Кључни развојни изазов представља привлачење већих, извозно оријентисаних и технолошки интензивних инвестиција, које би допринијеле повећању запослености, расту продуктивности и јачању укупне конкурентности локалне економије.

Табела 12: Преглед домаћих и страних инвеститора на подручју општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.

ИНВЕСТИТОР	ДЈЕЛАТНОСТ	ТИП ИНВЕСТИТОРА	ГОДИНА ОСНИВАЊА	ВЕЛИЧИНА ИНВЕСТИЦИЈЕ/ СТАЛНА СРЕДСТВА (КМ)
,,MEDILIP ADRIA B" д.о.о.	Трговина на велико парфемима и козметиком	Страни (Словенија)	2024	1,00
,,OPPENEIGER WOODLINE" д.о.о.	Производња осталих производа од дрва, производа од плута, сламе и плетарских материјала	Страни (Аустрија)	2024	10,00
,,ADRI COMPANY" д.о.о. Нови Град	Производња сировина за потпалу - иновативне треске за потпалу и еко запаљивачи	Домаћи	2023	268.754,00
,,WOLF FOREST" д.о.о.	Трговина на велико дрвом, грађевинским материјалом и санитарном опремом	Домаћи	2023	12.327,00
,,TEMPO-NOVI" d.o.o. Novi Grad	Изградња стамбених и нестамбених зграда	Домаћи	2023	82.742,00
,,ASA PETROL" д.о.о. Нови Град	Трговина на мало моторним горивима у специјализираним продавницама	Домаћи	2023	8.446,00
,,CAR RENTAL AND SERVICES" д.о.о.	Одржавање и поправак моторних возила	Домаћи	2023	7.888,00
,,AGILESYSTEMS" д.о.о. Нови Град	Рачунално програмирање	Страни (Њемачка)	2023	1,00
,,VetMedik" д.о.о.	Ветеринарске дјелатности	Домаћи	2024	32.462,00
ZU ,,SAŠA" Novi Grad	Дјелатности стоматолошке праксе	Домаћи	2021	19.990,00
,,OVERLOCK" д.о.о. Нови Град	Производња осталог текстила	Страни (Италија)	2021	1,00
			УКУПНО:	**432.622,00**

Извор података: База директних инвестиција приватног сектора, Одјељење за привреду и пољопривреду

Субвенције и подстицаји за сектор МСП-а, start up и нова запошљавања

Субвенције и подстицаји за сектор малих и средњих предузећа, старт-ап иницијативе и нова запошљавања представљају један од кључних инструмената локалне економске политике општине Нови Град. Подршка привреди се, поред институционалног дијалога кроз Привредни савјет, реализује и кроз директне буџетске мјере усмјерене на јачање предузетништва и повећање запослености.

Табела 13: Преглед реализованих мјера подстицаја привреди општине Нови Град (2021–2025)

Р. бр.	Програм подстицаја	Опис мјере	Реализована средства из Буџета општине (КМ)					Број корисника				
			2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
1.	Подстицај за подршку сектору МСП	Подстицај за унапређење пословања (улагања у опрему и машине) и нова запошљавања	30.000	17.000	42.300	0	34.923	5	3	7	0	5
2.	Подршка новооснованим привредним субјектима	Подршка старт-ап предузећима до 1 године старости	0	0	6.550	0	5.551	0	0	2	0	2
3.	Фонд за предузетништво маргинализованих група	У сарадњи са USAID програмом подршке заштити људских права, пружена је	22.606	0	0	60.000	0	5	0	0	5	0

		подршка оснивању бизниса маргинализованих група жена и других рањивих категорија										
4.	Микробизниси младих (Омладинска банка)	Подршка предузетништву младих 18–35 година	1.000	0	0	10.500	7.000	1	0	0	3	2
5.	Импакт инкубатор пословних идеја	У сарадњи са Инвестицијском фондацијом Импакт реализоване су предузетничке обуке, те је пружена финансијска подршка за реализацију пословних планова	15.000	0	0	0	0	10	0	0	0	0
6.	Програм подршке предузетништву - ЦЕФЕ	У сарадњи са Удружењем тренера ЦЕФЕ БиХ реализоване су предузетничке обуке, те је пружена финансијска подршка за реализацију пословних планова	0	15.000	0	0	0	0	3	0	0	0
		УКУПНО:	**68.606**	**32.000**	**48.850**	**70.500**	**47.474**	**21**	**6**	**9**	**8**	**9**

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду, Одсјек за управљање развојем

Поред Општине Нови Град, Влада Републике Српске и Завод за запошљавање РС су такође имали одређене видове финансијске подршке са циљем подизања нивоа конкурентности привредних субјеката, подршке унапређењу производње, извозу и новом запошљавању, путем објављивања јавних позива.

Табела 14: Преглед реализованих републичких мјера подстицаја привреди општине Нови Град (2021–2025)

Р. бр.	Назив даваоца	Реализована средства (КМ)					Број корисника				
		2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
1.	ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске	504.974,58	562.903,95	124.873,79	83.064	94.529	103	99	19	12	15
2.	Министарство привреде и предузетништва	0,00	103.438,67	110.996,14	0,00	159.308,97	0	5	6	0	12
3.	Министарство енергетике и рударства	39.959,29	88.000	103.139,01	84.396,46	62.392,59	1	2	2	2	2
УКУПНО		**544.933,87**	**754.342,62**	**339.008,94**	**167.460,46**	**316.230,56**	**104**	**106**	**27**	**14**	**29**

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду

Анализа мјера подстицаја привреди општине Нови Град у периоду 2021–2025. године показује континуирану и вишесекторску подршку развоју локалне економије, усмјерену на јачање малих и средњих предузећа, подстицање предузетништва и повећање запослености. Укупно реализована средства у посматраном периоду износе око 237.000,00 КМ, уз приближно 40 корисника, при чему обухват по годинама варира у складу са бројем пријављених субјеката на јавне позиве, што указује на ограничену апсорпциону способност привредних субјеката, недовољан број пријава или недовољну усклађеност мјера са потребама привреде.

Најзначајнији дио средстава усмјерен је на подстицаје за унапређење пословања малих и средњих предузећа, који обухватају улагања у опрему, машине и технолошко унапређење производних процеса. Ова мјера има највећи развојни ефекат, јер директно доприноси повећању продуктивности, расту обима производње и отварању нових радних мјеста. Поред тога, представља кључни инструмент за јачање конкурентности постојећих привредних субјеката и модернизацију локалне привреде.

Подршка новооснованим привредним субјектима односи се на предузећа до једне године старости од дана регистрације, са циљем јачања њихове одрживости у почетној фази пословања. Ова

мјера има значајан стратешки ефекат, јер доприноси повећању броја нових предузећа, развоју предузетничке културе и подстицању самозапошљавања, иако је финансијски обим ограничен.

Посебно значајан сегмент представља Фонд за предузетништво маргинализованих група, који се реализује у сарадњи са међународним партнерима. Овај програм има изражен социјално-развојни карактер и усмјерен је на економску инклузију рањивих категорија становништва, кроз подршку покретању самосталних пословних активности и јачање њихове економске независности.

Мјера подршке микробизнисима младих, реализована кроз Омладинску банку, има важну улогу у подстицању омладинског предузетништва и задржавању младих у локалној заједници. Иако ограниченог финансијског обима, овај програм доприноси стварању нових микробизниса и развоју предузетничких вјештина код младих.

Додатни програми као што су ИМПАКТ инкубатор и CEFE програм представљају пројектне облике подршке који кроз обуке и финансијске грантове доприносе развоју предузетничких компетенција и реализацији пословних идеја, али немају континуиран карактер у свим посматраним годинама.

Укупно посматрано, систем подстицаја има јасан развојни и стабилизацијски ефекат на локалну привреду, прије свега кроз очување и креирање радних мјеста, повећање инвестиција у опрему и јачање предузетништва. Истовремено, уочава се да је утицај мјера условљен бројем пријављених субјеката, што указује на значај активне промоције и доступности програма. Стратешки изазов у наредном периоду представља повећање обима и ефеката подстицаја, уз веће усмјеравање ка иновативним, извозно оријентисаним и технолошки напредним дјелатностима.

Индустријска зона „Пољавнице“

Индустријска зона „Пољавнице“ представља једну од кључних развојних локација општине Нови Град, са израженим просторним, саобраћајним и геостратешким предностима. Смјештена је на рубном дијелу градског подручја, између ријеке Уне и магистралног правца М14 (Козарска Дубица – Костајница – Нови Град – Бихаћ), на удаљености од око 4 km од центра града. Оваква позиција омогућава добру повезаност са ужим урбаним језгром, али и са регионалним и међународним саобраћајним коридорима, што зону чини погодном за производне, логистичке и услужне дјелатности. У зони тренутно активно послује 22 пословна субјекта која запошљавају 480 радника.

Додатну стратешку предност представља близина више граничних прелаза. Најзначајнији су жељезнички гранични прелаз Добрљин (БиХ) – Волинија (Хрватска), удаљен око 15 km, као и друмски прелази Нови Град – Двор (3 km) и Градина – Јасеновац (65 km), који омогућавају брз проток робе, путника и услуга. Овај просторни положај значајно повећава извозни потенцијал зоне и њену улогу у прекограничној економској размјени.

Према одлуци о оснивању, индустријска зона обухвата укупну површину од око 75 ha, док је регулационим планом дефинисан ужи обухват од приближно 17 ha. Општина је у претходном периоду предузела активности на проширењу расположивог земљишта, укључујући и куповину око 2 ha земљишта у 2021. години, с циљем обезбјеђивања додатних слободних локација за потенцијалне инвеститоре.

Инфраструктурни капацитет зоне је на средњем нивоу развијености. Обезбијеђено је стабилно снабдијевање електричном енергијом захваљујући близини високонапонске трансформаторске станице, док је водоводна инфраструктура унапријеђена изградњом секундарне мреже, уз и даље присутна ограничења у потпуној покривености прикључцима. Телекомуникациона инфраструктура је функционална и обезбјеђује основне услове за пословање. Са друге стране, непостојање канализационог система и недовољна уређеност интерне саобраћајне инфраструктуре представљају значајна ограничења за пуни инвестициони капацитет зоне.

Тренутно су у зони расположиве општинске парцеле у укупној површини од око 16.334 m², подијељене у више појединачних цјелина различитих величина, што омогућава флексибилно планирање инвестиционих пројеката, посебно за мала и средња предузећа. Додатни развојни потенцијал произилази из постојања неактивних индустријских капацитета који се могу реинтегрисати у привредни систем кроз процесе реиндустријализације и адаптивне поновне употребе, чиме се повећава ефикасност коришћења постојеће просторне и физичке инфраструктуре.

Са стратешког становишта, индустријска зона „Пољавнице“ представља значајан инструмент за убрзање привредног раста, јачање извозне оријентације и привлачење инвестиција. Њена даља афирмација условљена је приоритетним улагањима у комуналну инфраструктуру, посебно у области

саобраћаја и канализације, као и активном промоцијом инвестиционих потенцијала и унапређењем управљања расположивим земљиштем.

Туризам

Општина Нови Град располаже значајним и разноврсним природним ресурсима који представљају кључну основу за развој туризма: ријеке Уна и Сана са притокама, Новска планина, термоминерални извор Љешљани, те подручје Парка природе „Уна“. Ови ресурси омогућавају развој више облика туризма, укључујући активни, спортско-рекреативни, риболовни, планински, бањски и еко-туризам.

Ријеке Уна и Сана представљају најзначајнији природни туристички ресурс, са развијеним активностима попут кајакаштва, рафтинга, лађарења и спортског риболова. Посебан значај има манифестација „Интернационална Уна регата“, која окупља око 400 учесника из више земаља и доприноси међународној промоцији општине. Подручје ријеке Уне налази се у оквиру Парка природе „Уна“, што додатно наглашава њену еколошку и развојну вриједност, али истовремено захтијева висок степен заштите и одрживог управљања.

Риболовни туризам представља један од најперспективнијих сегмената, уз изузетну биолошку разноврсност и присуство ријетких врста риба. Организован рад спортско-риболовног друштва, развијена инфраструктура и значајан број издатих дозвола указују на континуиран интерес и потенцијал за даљи раст.

Новска планина представља значајан ресурс за развој планинарског и активног туризма. Уређене стазе, планинарске манифестације и спортски догађаји доприносе диверзификацији туристичке понуде и продужењу туристичке сезоне.

Термоминерални извор Љешљани посједује висок развојни потенцијал за бањски туризам, али је његова валоризација и даље у почетној фази. Постојећа инфраструктура и припремљена пројектна документација представљају основу за будућа улагања, уз наглашену потребу за рјешавањем институционалних и инвестиционих ограничења.

Поред природних, значајни су и културно-историјски и етно-социјални ресурси, који омогућавају развој културног, гастро и руралног туризма. Традиционални производи, локални обичаји и културно насљеђе представљају важан допунски елемент туристичке понуде.

Анализа указује да је у периоду 2021–2025. године туризам у општини Нови Град биљежио раст, али да и даље није у довољној мјери институционално и функционално интегрисан у јединствен локални економски систем. Недовољан ниво међусобне повезаности туристичких дјелатности и осталих привредних сектора ограничава његов укупни мултипликативни ефекат на локални економски развој.

Број смјештајних објеката у периоду од 2021-2025.године повећан је са 21 на 55, а број лежаја са 161 на 351, што указује на интензиван развој смјештајне понуде и раст интересовања за пружање услуга смјештаја, при чему је највећи дио нових капацитета остварен у сегменту приватног смјештаја. Насупрот томе, број привредних друштава и самосталних предузетника у области смјештаја и угоститељства остаје релативно стабилан, уз благи пад са 107 на 102, што указује да раст капацитета није праћен сразмјерним повећањем формално регистрованих субјеката. Број запослених у сектору смањен је са 236 на 199, што указује да раст физичког обима активности није довео до јачања запослености, нити до значајнијег повећања радне интензивности сектора.

Ови подаци указују на постепену трансформацију туристичке понуде, у којој раст капацитета све више почива на ангажману физичких лица, а мање на развоју класичних хотелијерских и организованих смјештајних објеката.

Табела 15: Преглед смјештајних капацитета, привредних субјеката и запослености у сектору туризма и угоститељства на подручју општине Нови Град, 2021–2025. година

Година	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Укупан број лежаја	161	200	249	264	351
Укупан број смјештајних објеката	21	27	33	42	55
Број привредних друштава и самосталних предузетника у Подручју I- дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	107	108	103	104	102
Број запослених код привредних друштава и самосталних предузетницка у Подручју I- дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	236	219	204	209	199

Извор: Туристичка организација општине Нови Град, АПИФ, База података предузетника на подручју општине Нови Град

Раст броја смјештајних капацитета пратио је снажан раст туристичког промета у 2025. години. Број долазака туриста у 2025. години достигао је 1.892. Још израженији је раст броја ноћења, који је са 975 у 2021. години порастао на 5.775 у 2025. години, што представља скоро 6 пута више. Овакав однос између долазака и ноћења указује на продужење просјечног боравка туриста, што је са аспекта економског ефекта врло повољан развојни индикатор.

Значајан раст остварен је и у домену прихода од боравишне таксе, који су у 2025. години достигли 13.275,00 КМ. У односу на почетних 3.211,03 КМ из 2021. године, раст прихода од боравишне таксе у 2025.години представља четвероструко повећање. Међутим, раст туристичког промета и прихода од боравишне таксе у 2025.годину, не може се тумачити искључиво као резултат повећаног повећаног обима долазака и ноћења, већ је у значајној мјери био условљен институционалним и фискалним промјенама. Наиме, почетком 2025. године ступио је на снагу нови Закон о боравишној такси у Републици Српској, којим је измијењен модел наплате, тако што је укинуто паушално плаћање по лежају за приватни смјештај и уведен обрачун по сваком оствареном ноћењу. Такође, 2025.године је усвојена је нова Одлука о висини боравишне таксе на подручју општине Нови Град, којом је износ повећан са 1,50 КМ на 2,50 КМ по ноћењу. Кумулативно дјеловање ових мјера резултовало је номиналним повећањем прихода, уз истовремено побољшање обухвата и прецизније евиденције туристичког промета.

Табела 16: Кретање туристичког промета и прихода од боравишне таксе на подручју општине Нови Град, 2021–2025. година

Година	2021	2022	2023	2024	2025
Број долазака туриста	771	1.013	611	775	1.892
Број ноћења туриста	975	2.149	1.328	1.975	5.775
Износ укупно наплаћене боравишне таксе (КМ)	3.211,03	4.472,00	5.033,05	6.111,00	13.275,00

Извор: Пореска управа Републике Српске

Анализа туристичког сектора општине Нови Град у периоду 2021–2025. године указује на висок степен ресурсне основе и растући обим активности, међутим уз јасно изражену фазу квантитативне експанзије и недовољно развијену унутрашњу структурну уређеност и ограничен степен претварања раста активности у трајне економске ефекте сектора. Недовољна повезаност са пољопривредом, прерађивачком индустријом и другим услугама умањује потенцијал за шире економске ефекте, укључујући инвестиције и раст прихода локалне заједнице.

У наредном периоду, кључни развојни изазов представља претварање постојећег туристичког потенцијала у одржив економски сектор са већим доприносом запослености, инвестицијама и приходима локалне заједнице, а стратешки приступ развоју туризма треба да буде усмјерен са квантитативног ширења капацитета на квалитативно унапређење понуде и повећање економске вриједности сектора.

Стога, приоритети за наредни период треба да буду развој вишег квалитета смјештаја, диверзификација туристичких садржаја, јачање угоститељства и интеграција туризма са локалним производним и услужним дјелатностима, подстицање инвестиција и развој предузетништва у туризму како би се повећала запосленост и осигурао одржив економски ефекат туризма у наредном периоду.

Пољопривредни потенцијали и пољопривредна домаћинства (газдинства)

Значајни носиоци развоја пољопривреде су породична пољопривредна газдинства на којем пољопривредник као физичко лице заједно са члановима домаћинства обавља пољопривредну производњу. Према подацима Републичке управе за геодетско имовинско правне послове РС, од укупно расположиво 46.956 ha земљишта на подручју општине Нови Град 20.796 ha је обрадиво. Међутим, у Регистар пољопривредних газдинстава је 31.12.2025. године било уписано 299 пољопривредних газдинстава са 2.425,00 ha обрадивог земљишта.

Табела 17: Преглед броја пољопривредних газдинстава и обрадивих површина уписаних у Регистар за подручје општине Нови Град, период од 2021-2025. године

ГОДИНА	БРОЈ ПОЉ. ГАЗДИНСТВА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОСЈЕЧНА ПОВРШИНА ЗЕМЉИШТА (ha)
2021	263	1.558,00	5,92
2022	265	1.749,00	6,6

2023	288	2.128,70	7,39
2024	295	2.277,00	7,72
2025	299	2.425,00	8,11

Извор: Информација о стању пољопривреде на подручју општине Нови Град за 2021.г., Одјељење за привреду и пољопривреду

Евидентно је значајно повећање просјечне величине посједа уписаних у Регистар која износи 8,11 ha по газдинству. Ово повећање је резултат тога што су, након смањења броја регистрованих газдинстава, у Регистар уписани, у највећем броју, произвођачи који имају обезбјеђен редован откуп својих производа, остварују мјесечне приходе те су у могућности измирити прописане обавезе.

У посљедњих 50 година знатно се измијенила пољопривредна физиономија напуштањем пољопривредних површина на простору побрђа. Смањењем броја сеоског становништва, напуштене су и запуштене пољопривредне површине. Више не постоје пољопривредне површине у друштвеном сектору, које су узурпиране и препуштене деградацији и дерурализацији[17].

Ратарска и повртарска производња је заступљена на око 9.000 ha и у највећој мјери је, с обзиром на уситњеност парцела, организована на самим газдинствима и намјењена за потребе сточарске производње а само мањим дијелом за тржиште. Најзаступљенија култура је кукуруз са површином од око 2.600 ha, затим слиједе јечам и зоб са 500 ha, пшеница 600 ha, тритикал 350 ha, те сточно крмно биље на око 4.950 ha. За ***културе раж, хељда и спелта постоји потражња на тржишту***, али се исте не узгајају на подручју општине Нови Град, те би требало посветити пажњу узгоју ових култура. Поврће је засијано на око 350 ha. Најзаступљеније културе које се узгајају на отвореном су паприка, пасуљ, купусњаче, лук, краставац, диње, лубенице и кромпир. На подручју општине Нови Град предузеће пољопривредне задруге Агро Вип и Агро нова у сарадњи са Општином Нови Град организују ***производњу краставца–корнишона***. У 2025. години на подручју општине Нови Град произведено је преко 60,232 тона краставца и остварен приход од 94.566,00 КМ. У пластеницима се највише узгаја парадајз, паприка, салата, лук и цвијеће, а на подручју општине Нови Град производњом расада поврћа и цвијећа бави се један произвођач као самостални предузетник на површини од 1.200 m^2 који је своју производњу уписао у регистар произвођача расада пољопривредног биља. Производња у пластеницима која се налази у систему општинских подстицаја заступљена је на површини од 15.259,50 m^2 код 43 произвођача.

Општина Нови Град је током 2024. и 2025.г. реализовала пројекат Јачање капацитета за производњу поврћа у заштићеном простору Пољопривредне задруге "Агронова" Нови Град, финансираног из зајма Међународног фонда за пољопривредни развој (IFAD) у склопу којег је закључен Споразум о суфинасирању уговора „Испорука пластеника“ између Министраства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Јединице за координацију пољопривредних пројеката (APCU), Општине Нови Град и Пољопривредне задруге „Агронова“. Укупна вриједност пројекта износи 83.640,00 КМ,. Пројектом је предвиђена додјела укупно 21 пластеника, од чега је 2024.године додијељено 10, а 2025.године 11 пластеника појединачне вриједности од 3.900,00 КМ.

Воћарска производња: на подручју општине Нови Град процјењена површина интезивних засада јабучастог воћа је око 9,5 ha (јабука 5,1 ha, крушка 3,9 ha и дуња 0,5 ha), коштичавог воћа је око 3,55 ha (шљива на 3,15 ha, трешња 0,2 ha и бресква 0,2 ha. Од језграстог воћа на љеску се односи 5,55 ha и орах 3,35ha. Од бобичастог воћа интересантан је засад ароније површине 3,6 ha који је сертификован као органска производња, купине 0,3ha и засад боровнице површине 2,3ha.

Влада РС је финансирала Пројекат „Успостављање техничког метеоролошког сервиса и модернизација система противградне заштите Републике Српске“, те је на подручју општине Нови Град инсталирано девет аутоматских противградних станица првог реда које су саставни дио мреже јединственог система противградне заштите Републике Српске. Станице су постављене на сљедећим локацијама: Витасовци, Горње Водичево, Доњи Агићи, Матавази, Жуљевица Велика, Сводна, Црна Ријека, Горњи Ракани и Мала Новска Рујишка. Противградна сезона за 2025. годину је започета у законском року 15. априла 2025 године и испаљено је петнаест (15) ракета.

Сточарска производња: највећи удио у приходима пољопривредних газдинстава има ***производња млијека***. Производња млијека се развија прије свега захваљујући постојању откупљивача и подстицајним мјерама. У протеклом периоду од екстензивне производње и малих породичних фарми настале су специјализоване фарме за производњу сировог млијека.

[17] Д.Тодић, М.Антонић, Р. Дабић, Н. Тодић: „Новоградска општина-монографија.“ , стр. 106

Табела 18: Производња млијека на подручју општине Нови Град, период од 2017-2021. година

Година	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Фарме	52	56	53	54	53
Кол. (у L)	4.085.894	4.224.293	4.080.047,96	4.028.261,49	4.434.997,10

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду- Одсјек за пољопривреду/општински подстицаји

У контексту модернизације сточарске производње на овом подручју, под водећим газдинствима која инвестирају у високу технологију издвајају се напредне породичне фарме као што је пољопривредно газдинство Вејновић из Мале Крупске Рујишке и фарма Бркић М.Г. из Блатне. Пољопривредно газдинство Вејновић годишње испоручује 204.912,00 литара млијека, а постало је препознатљиво у цијелој приједорској регији по увођењу савременог пољопривредног дрона за третирање усјева и паметно управљање парцелама. Фарма Бркић МГ прва је у БиХ на којој је инсталирана опрема и систем SmaXtec - напредни, високо технолошки систем за аутоматско праћење здравља, репродукције и исхране млијечних крава. Они произвреду годишње 173.250,00 литара млијека док је највећи произвођач на подручју наше општине фарма Рајилић са годишњом производњом 298.390,00 литара млијека.

Осим што предају сировину индустрији, поједина газдинства су дио локалног бренда *Крајишки сир* развијен с циљем стандардизације, заштите и комерцијализације традиционалне прераде млијека са подгрмечких и поткозарских пашњака. Окосницу овог бренда чине жене произвођачи у руралним подручјима које су 2018.године учествовале у пројекту „Развијање капацитета за производњу традиционалног сира на подручју општине Нови Град“ који је реализовала Општина Нови Град у сарадњи са УНДП-ем. Пројекат је подразумијевао инсталацију мини сирана за производњу традиционалног сира, а кључна регистрована комерцијална домаћинства која се и данас успјешно баве овом производњом су домаћинство Јапунџа (село Доњи Ракани) и домаћинство Бундало (село Деветаци).

Производња говеђег меса је ограничена и не заузима значајно мјесто у укупној сточарској производњи. Фонд говеда претежно чине комбиноване и млијечне расе док расе за производњу меса уопште нису заступљене. ***Свињарство и живинарство је ограничено*** недостатком тржишта и организованог откупа, па се ова производња обавља углавном за потребе домаћинства. На подручју општине је регистровано је 5 узгајивача свиња и 22 узгајивача оваца. Овчарство се развија захваљујући екстензивном гајењу, коришћењу расположивих ливада и пашњака, те могућношћу продаје на локалном тржишту. **Пчеларство** је једна од ***најперспективнијих*** грана пољопривреде наше општине с обзиром да климатски и географски услови општине погодују организовању и развоју пчеларства. У евиденцији пчелара и пчелињака евидентирано је 49 пчелара и 3.829 кошница. На подручју општине дјелује Друштво пчелара Нови Град, а у Доњим Агићима на пчелињаку Милоша Оџића изграђена је прва апи инхалациона комора на подручју општине. Производња меда је основна дјелатност већине пчелара а само мањи број искуснијих пчелара производе полен, матичну млијеч и прополис. У циљу промоције пчеларства од 2009. године традиционално се одржава манифестација „Дани нашег села“, на којој пчелари, воћари и прерађивачи воћа општине Нови Град и окружења представљају своје производе. Општина Нови Град се може сматрати центром израде и пласмана пчеларске опреме сјеверозапада Босне и Херцеговине. На подручју општине Нови Град дјелује између 10-15 предузећа које се баве производњом пчеларске опреме, кошница свих типова, сатних основа, одијела за пчеларе, те остале специфичне опреме. Већина ових предузећа је и извозно оријентисана па ови производи заврше на тржиштима сусједних земаља и ЕУ.

Пољопривредне задруге

Иако је у регистар пољопривредних задруга Републике Српске уписано 11 пољопривредних задруга, завршне рачуне за пословну 2025. годину предале су 4 задруге које су активне у већем или мањем обиму, а то су ПЗ „Агројапра“ из Доњих Агића, ПЗ „Агронова“ из Благај Ријеке, ОПЗ „Спасовина“ из Радомировца и ПЗ „Стрижна“ из Доњег Водичева. ***ПЗ „Агројапра“*** се претежно бави откупом житарица (пшеница, раж, хељда, кукуруз и бундевине сјеменке), производњом хљеба и пецива од брашна самљевеног на властитој воденици, производњом хладно цијеђеног уља (будневиног и сунцокретовог) у властитим погонима, производњом сушене шљиве, чипса од јабуке и откупом и превозом сировог млијека за мљекару „Млијекопродукт“ Козарска Дубица. На тржишту се налази преко

15 брендираних финалних задружних производа под називом „Извор“. ***ПЗ „Агронова“*** се претежно бави кооперативном производњом поврћа (пасуљ, кромпир, цвекла, црвени лук) и сарађује са око 60 кооперанта. Послује у насељу Сводна, у објекту који је Општина Нови Град уступила на коришћење на период од 15 година. Након повлачења компаније Carl Kuehne d.o.o. из производње корнишона на овом подручју, „Агронова“ је преузела организацију производње и откупа, чиме је обезбијеђен континуитет пољопривредне производње и очувани приходи за више од 50 домаћинстава. Посебна вриједност задруге огледа се у развијеном интегрисаном пословном моделу који обухвата производњу, откуп, складиштење, прераду и пласман пољопривредних производа. У оквиру откупно-дистрибутивног центра у Сводни функционишу малопродајни објекат и пољопривредна апотека, чиме се кооперантима обезбјеђује сигуран пласман производа и приступ репроматеријалу под повољнијим условима. Производи се на тржиште пласирају под брендом „РенеСана“, који обухвата 9 различитих производа-прерађевине од воћа и поврћа, укључујући зимницу, пекмезе, џемове и сокове. ***ОПЗ „Спасовина“*** је тренутно у пасивном пословном статусу усљед хаварије на задружној имовини, а ***ПЗ „Стрижна“*** од 2018. године не врши пословну активност. Остале задруге су неактивне дужи период, не израђују завршне рачуне и не подвргавају се спровођењу задружних ревизија.

Подстицаји за развој пољопривреде

Произвођачи са подручја општине Нови Град користе подстицајна средства Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске према Правилнику о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села. Највећи износ средстава се односи на премије за млијеко, регресирање дизел горива, подстицаје за стрна жита, узгој приплодних јуница и оваца, мјере за заштиту здравља животиња, подршку задружном сектору те за рурални развој. Поред подршке ресорног министарства, и Општина Нови Град издваја средства за подстицање пољопривредне производње на основу „Правилника о подстицајима у пољопривредној производњи на подручју општине Нови Град“. Поред финансијске подршке, континуирано се проводе обуке произвођача као веома значајна активност унапређења пољопривредне производње.

Табела 19:Преглед општинских и републичких подстицаја за пољопривреду, 2021-2025. година

Категорија	Општински подстицаји		Републички подстицаји	
Година	Износ (КМ)	Број корисника	Износ (КМ)	Број корисника
2021	161.456,61	281	1.546.698,51	637
2022	149.000,73	257	1.865.821,80	265
2023	146.140,52	254	1.546.698,50	288
2024	139.724,94	234	2.816.030,00	740
2025	177.918,14	243	2.518.019,41	687
Укупно	**774.240,94**	**1.269**	**10.293.268,22**	**2.617**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду

Одсјек за пољопривреду, у Одјељењу за привреду и пољопривреду, представља сервис за подршку пољопривредном сектору кроз савјетодавне активности, успостављање производње, остваривање права на субвенције и остала расположива средства финансирања, помаже код прилагођавања производње и пословања газдинства актуелним законима и прописима, те обезбјеђује подршку при изради и реализацији пољопривредних пројеката и ради на повезивању произвођача са тржиштем.

Преглед стања привреде и економских кретања-ЗАКЉУЧАК:

Локалну економију општине Нови Град у периоду 2021–2025. године карактеришу стабилан број пословних субјеката, раст укупне економске активности и позитивни финансијски резултати.

Привредна структура је релативно разноврсна, али је и даље снажно ослоњена на традиционалне секторе, прије свега прерађивачку индустрију и трговину. Прерађивачка индустрија задржава кључну улогу у производној бази општине, са доминацијом дрвопрерађивачке и текстилне индустрије, док трговина остварује највећи раст прихода и представља водећи сектор по обиму пословања.

Иако укупни приходи привреде континуирано расту, профитабилност и продуктивност не прате исти интензитет раста, што указује на ограничену заступљеност дјелатности више додате вриједности и

недовољну технолошку трансформацију привреде. Посебан изазов представља континуиран пад извоза и погоршање спољнотрговинске позиције, што указује на слабљење производних и извозно оријентисаних капацитета.

Позитивне помаке представља постепени раст сектора информација и комуникација, стручних и техничких услуга и енергетике, али је њихово учешће у укупној привредној структури још увијек скромно.

Развојни изазови у наредном периоду односе се на јачање конкурентности прерађивачке индустрије, диверзификацију привредне структуре, подстицање инвестиција и предузетништва, те стварање услова за веће учешће иновативних и извозно оријентисаних дјелатности. Кључни развојни потенцијал општине лежи у преласку са модела раста заснованог на обиму пословања ка моделу заснованом на већој продуктивности, знању, иновацијама и стварању више додате вриједности.

Пољопривреда је од виталног значаја за општину Нови Град, омогућава запошљавање и пружа основне услове за живот значајном броју индивидуалних пољопривредника и чланова пољопривредних домаћинстава/газдинстава. Највеће потенцијале за даљњи развој има производња краставаца корнишона, граха, цвекле, лука, кромпира, млијека и пчеларство. Потребно је размотрити и интензивирање узгоја ражи, хељде, спелте, јагоде и шљиве јер за ове културе постоји потражња на тржишту. Успостављањем капацитета за откуп и прераду млијека у квалитетне и тржишно интересантне производе значајно би се унаприједило тренутно стање у мљекарству на подручју општине Нови Град. Задружни сектор је такође значајан потенцијал. Активне су само 2 задруге. Потребно је испитати разлог неактивности неактивних задруга и исте ревитализовати. Зато основни правци подршке пољопривредном сектору треба да буду кроз успостављање дугорочних и боље уређених односа између пољопривредних произвођача и прерађивача, али и добро уређеног институционалног система чиме се стварају претпоставке за значајан развојни искорак.

Туризам са пратећим дјелатностима је област гдје су расположиви потенцијали врло мало искориштени, а гдје је могућност развоја веома изражена. Општина Нови Град располаже значајним природним и културно-историјским ресурсима за развој активног, риболовног, планинског, бањског, еко и руралног туризма, при чему ријеке Уна и Сана, Парк природе „Уна“, Новска планина, и термоминерални извор Љешљани представљају носеће туристичке потенцијале. Иако туризам биљежи позитивне трендове, његов укупни допринос локалном економском развоју и даље је ограничен недовољном интеграцијом са пољопривредом, прерађивачком индустријом и другим услужним дјелатностима. Кључни развојни изазови односе се на унапређење квалитета туристичке понуде, валоризацију бањског потенцијала Љешљана, јачање угоститељства, развој туристичких производа више додате вриједности и повећање економских ефеката туризма кроз веће инвестиције и запошљавање.

ф) Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја

Образовање

Образовна структура становништва представља кључан показатељ социоекономског развоја једног друштва зато што виши нивои образовања доприносе развоју вјештина и компетенција потребних за стварање иновација, повећање продуктивности и подстицање економског раста. Образовано радно активно становништво је способније за усвајање нових технологија и метода рада, што је кључно за конкурентност и одрживи развој.

На подручју општине Нови Град заступљена су три нивоа формалног образовања: предшколско, основно и средње образовање, који функционишу кроз сљедећу институционалну мрежу:

- **Предшколско васпитање и образовање** – реализује се кроз централну јавну установу ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“, која обезбјеђује цјелодневни боравак и обавезни тромјесечни програм припреме дјеце пред полазак у школу,
- **Основно васпитање и образовање** – обухвата обавезно деветогодишње школовање које се изводи у четири централне основне школе (ОШ „Свети Сава“ и ОШ „Вук Караџић“ у Новом Граду, те ОШ „Бранко Ћопић“ у Доњим Агићима и ОШ „Драган Вујановић“ у Сводној), уз припадајућу мрежу подручних петоразредних одјељења у руралним срединама.

- **Средње образовање и васпитање** – одвија се кроз двије средњошколске установе које нуде четворогодишње и трогодишње програме: ЈУ Гимназија „Петар Кочић“ (општи смјер) и ЈУ Средњошколски центар „Ђуро Радмановић“

Табела 20: Становништво на подручју општине Нови Град старо 15 и више година, према највишој завршеној школи и полу, по Попису 2013.

Пол	УКУПНО	Без икаквог образовања	Непотпуно основно образовање	Основна школа	Средња школа	Специјализација послије средње школе	Виша школа и први степен факултета	Висока школа /факултет / академија/ универзитет
У	22.126	1.036	2.172	5.660	11.197	104	714	1.243
М	10.935	171	757	2691	6273	75	366	602
Ж	11.191	865	1415	2969	4924	29	348	641

Извор: Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске

Подаци Пописа становништва из 2013. године показују да образовну структуру становништва општине Нови Град старог 15 и више година карактерише доминација средњег образовања, али и релативно висок удио лица са нижим нивоима образовања, док је учешће високообразованог становништва испод нивоа који је потребан за снажнији развој привреде засноване на знању.

Од укупно 22.126 становника, 50,6% има завршену средњу школу, 25,6% основну школу, док 14,5% нема завршено основно образовање, укључујући 1.036 лица без икаквог образовања.

Више и високо образовање има 1.957 лица или 8,8% становништва, што указује на релативно ограничену базу високообразованог кадра неопходног за развој привреде засноване на знању и иновацијама.

Уочљиве су и родне разлике код нижих нивоа образовања, гдје жене чине већину лица без образовања и са непотпуним основним образовањем. Међутим, код високог образовања разлике су знатно мање, а број високообразованих жена је незнатно већи од броја мушкараца.

С обзиром на одсуство новијих званичних података, није могуће поуздано утврдити трендове након 2013. године. Ипак, имајући у виду демографске промјене, старење становништва и одлив млађег и образованијег кадра, основано је претпоставити да је образовна структура у међувремену постала још неповољнија у контексту развојних потреба.

Са развојног аспекта, кључни изазови односе се на унапређење образовног нивоа становништва, јачање система цјеложивотног учења и боље усклађивање образовне структуре са потребама локалног тржишта рада и развоја привреде засноване на знању.

Предшколско васпитање и образовање

На подручју Општине тренутно постоји једна предшколска установа -ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ Нови Град, која рад организује преко три локације: сједишта у Новом Граду, организационе јединице „Сводна“ (основане 2015. године) и организационе јединице „Ограде“ (основане 2024. године). У централном објекту у Новом Граду обезбијеђено је 927 m² унутрашњег и 884 m² вањског простора, што представља највећи дио укупних капацитета установе. У организационој јединици „Ограде“ на располагању је 396,62 m² унутрашњег и 280 m² вањског простора, док организациона јединица „Сводна“ располаже са 123,20 m² унутрашњег простора. Поред редовног програма, Дјечији вртић је укључен и у Програм за дјецу у години пред полазак у школу, који је у 2025/2026. години по и хађало 35 дјеце. Програм за дјецу у години пред полазак у школу организује се за ону дјецу која нису обухваћена неким обликом предшколског васпитања и образовања и која нису похађала цјеловити развојни програм, а која у наредној школској години стичу услове за полазак у први разред основне школе.

Табела 21: Кретање броја дјеце и васпитних група у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ (2021/2022–2025/2026)

Школска година	**Број васпитних група**	**Број дјеце**		
		укупно	мушки	женски
2021/2022	12	175	92	83
2022/2023	9	194	107	87
2023/2024	9	225	116	109
2024/2025	9	226	116	110
2025/2026	11	243	118	125

Извор: Републички завод за статистику РС-билтени „Предшколско образовање“

Подаци о кретању броја дјеце у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ у периоду 2021/2022–2025/2026 показују континуиран раст обухвата предшколским васпитањем. Укупан број дјеце повећан је са 175 на 243, што представља раст од око 39%.

Табела 22: Дјеца према старости и полу у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“, у радној 2025/2026. години

Пол	Укупно	Старост дјетета							
		Мање од 1	1	2	3	4	5	6	7 и више
Укупно	243	0	15	35	49	51	82	11	0
Дјечаци	118	0	9	14	24	25	41	5	0
Дјевојчице	125	0	6	21	25	26	41	6	0

Извор: Републички завод за статистику РС-билтени „Предшколско образовање“

У структури дјеце у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ (2025/2026), највеће учешће имају дјеца узраста 5 година (33,7%), затим 4 године (21,0%) и 3 године (20,2%). Дјеца узраста 2 године чине 14,4%, док је удио дјеце од 1 године 6,2%. Дјеца од 6 година учествују са 4,5%, док дјеце млађе од 1 године и старије од 7 година нема. Полна структура је уравнотежена: дјечаци чине 48,6%, а дјевојчице 51,4% укупног броја дјеце.

Финансирање дјелатности предшколског васпитања и образовања на подручју јединице локалне самоуправе заснива се на комбинованом моделу јавног финансирања, усклађеном са одредбама Закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске (Службени гласник Републике Српске бр. 100/25), те буџетским капацитетима оснивача и економским могућностима корисника услуга. Као дјелатност од општег друштвеног интереса, систем је структуриран кроз сљедеће изворе:

- Буџет јединице локалне самоуправе (оснивача) представља примарни извор финансирања из којег се обезбјеђују текући расходи (бруто плате и накнаде запослених, материјални трошкови пословања, енергенти, текуће одржавање) и капиталне инвестиције (изградња, реконструкција и опремање објеката).
- Учешће родитеља (корисника услуга): мјесечна накнада коју плаћају родитељи утврђује се на основу економске цијене боравка дјетета. Локална заједница субвенционише већински дио ове цијене, док преостали износ суфинансирају родитељи.
- Буџет Републике Српске и фондови: Влада Републике Српске намјенски финансира Програм за дјецу у години пред полазак у школу, док се социјалне категорије (дјеца без родитељског старања, дјеца са сметњама у развоју, треће и наредно дијете) суфинансирају у сарадњи са Јавним фондом за дјечију заштиту РС и кроз програме подршке неразвијеним општинама.
- Алтернативни извори: Укључују донације, домаће и међународне грантове (пројекти енергетске ефикасности, прекогранична сарадња, UNICEF), те властите приходе установе остварене у складу са законом.

У циљу подршке пронаталитетној политици и социјалној инклузији, ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ примјењује посебне погодности, обезбјеђујући бесплатан боравак за дјецу без родитељског старања, дјецу са сметњама у развоју, те за треће и свако наредно дијете из исте породице, док се за друго дијете приликом истовременог похађања примјењује умањење цијене боравка за 19,4%.

Табела 23: Преглед економске цијене услуге Дјечијег вртића и процента учешћа родитеља у економској цијени

Опис	Година					
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Економска цијена услуге Дјечијег вртића	287,03 КМ	317,77 КМ	401,07 КМ	442,54 КМ	521,65 КМ	600,33 КМ
Проценат учешћа родитеља у економској цијени Дјечијег вртића	41,8%	37,8%	29,92%	33,89%	28,75%	29,98%

Извор: Одлуке о утврђивању економске цијене услуге Јавне установе Дјечији вртић „Пчелица Маја“ Нови Град за 2021, 2022, 2023, 2024, 2025 и 2026.г.

Економска цијена услуге ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ у периоду 2021–2026. године биљежи континуиран раст са 287,03 КМ на 600,33 КМ по дјетету, што указује на значајно повећање укупних трошкова функционисања предшколске установе. Овај раст је у великој мјери посљедица инфлаторних кретања, повећања цијена енергената и хране, трошкова текућег одржавања, као и усклађивања зарада запослених са економским условима.

Истовремено, учешће родитеља у економској цијени има тренд смањења са 41,8% у 2021. години на 29,98% у 2026. години, уз мање осцилације по годинама. Овај пад указује да је локална заједница у све већој мјери преузимала финансијски терет раста трошкова, чиме је очувана приступачност услуге.

Свеукупно посматрано, разлика између значајног раста економске цијене и стабилизације учешћа родитеља на нивоу од око 30% указује на јачање јавног суфинансирања и досљедно опредјељење за подршку социјално осјетљивим политикама у области предшколског васпитања.

Основно образовање

На подручју Општине се налазе 4 централне основне школе, које у свом саставу у радној 2025/2026.години години имају 16 подручних одјељења (14 петоразредних и 2 деветоразредна).

ЈУ ОШ „Вук Караџић“ из Новог Града у свом саставу, поред Централне школе, има и 4 подручна одјељења - у Добрљину, Пољавницама, Равницама и Доњем Водичеву. Услови рада у Централној школи нису потпуно задовољавајући. Потребна је хитна санација крова и кровишта, фасаде, столарије и грijања. У подручним одјељењима је потребно санирати столарију и мокре чворове, те замијенити фасаду. Потребно је опремање кабинета наставном и ИТ опремом у свим објектима школа.

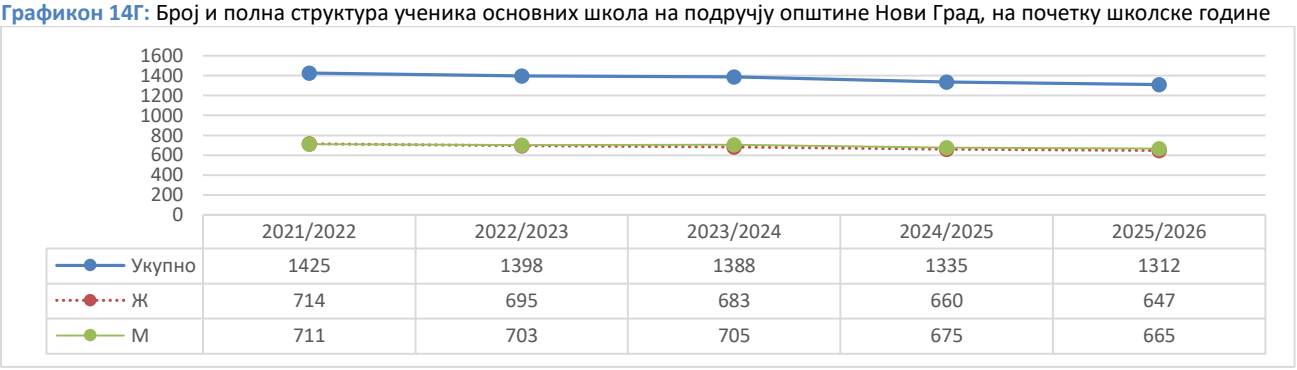
ЈУ ОШ „Свети Сава“ из Новог Града у свом саставу, поред Централне школе, има 6 подручних одјељења - у Рудицама, Блатни, Рашћу, Горњим раканима, В.Рујишкој и М.Н. Рујишкој. Стање објеката је добро с обзиром на санације и улагања претходних година. У Централној школи је потребно реновирати унутрашњу столарију и подове на спрату, електро инсталације, грijање те санирати школско игралиште. У подручним одјељењима је потребно санирати мокре чворове, подове и столарију. Потребно је опремање кабинета наставном и ИТ опремом у свим објектима школа.

ЈУ ОШ „Драган Вијановић“ из Сводне у свом саставу има Централну школу и 3 подручна одјељења - у Благај Јапри, Радомировцу и Соколишту. У Централној школи је потребно реновирати фасаду, замијенити столарију, поставити нови слој асфалта на спортском игралишту, те извршити набавку новог намјештаја и наставних средстава. Школски објекат подручног одјељења у Радомировцу је реновиран уз помоћ средстава Владе Републике Србије и Општине Нови Град. Подручно одјељење у Соколишту захтијева потпуну реконструкцију након пожара који је уништио објекат у јануару 2024. године, због чега се настава тренутно одвија у просторијама Ловачког дома. Објекат у Благај Јапри располаже задовољавајућим просторним условима, али су потребна улагања у обнову ограде и столарије.

ЈУ ОШ „Бранко Ћопић“ из Доњих Агића у свом саставу, поред Централне школе, има и 3 подручна одјељења и то у Кршљама, Ћелама и Црној Ријеци. Школски објекти су функционални и обезбјеђују адекватне услове за одвијање наставног процеса.

Број ученика у основним школама се смањује а што је у директној је вези са смањењем броја новорођене дјеце и стално присутним миграцијама становништва. Укупан број ученика у основним школама, на почетку школске 2025/2026. године (1.312 ученика) мањи је за 113 ученика у односу на 2021/2022. годину (1.425 ученика).

Графикон 14Г: Број и полна структура ученика основних школа на подручју општине Нови Град, на почетку школске године

	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Укупно	1425	1398	1388	1335	1312
Ж	714	695	683	660	647
М	711	703	705	675	665

Извор: Републички завод за статистику, билтени основног образовања

На почетку школске 2025/2026. године у основним школама на подручју општине Нови Град било је 169 наставника. У односу на почетак школске 2021/2022. године број наставника је мањи за 7 или 4%.

Графикон 15: Број наставника у основним школама на подручју општине Нови Град, на почетку школске године

	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Укупно	176	165	167	163	169
М	46	48	46	44	43
Ж	130	117	121	119	126

Извор: Републички завод за статистику, билтени основног образовања

Поред редовног образовног процеса, школе организују и рад са ученицима са сметњама у психофизичком развоју, као и подршку дјеци са проблемима у понашању, ученицима из социјално осјетљивих породица и ученицима изложеним различитим облицима насиља. Значајан допринос у овој области остварује се кроз сарадњу са здравственим, социјалним, безбједносним и другим институцијама, као и организацијама цивилног друштва. Кроз бројне пројекте, едукативна предавања и ваннаставне активности школе доприносе психосоцијалном развоју дјеце и младих.

Посебан изазов представља организација наставе у појединим руралним подручним одјељењима, гдје се због малог броја ученика настава реализује у комбинованим одјељењима. Такав облик рада захтијева додатне педагошке и организационе напоре наставника и може утицати на динамику реализације наставног плана и индивидуализацију наставног процеса.

У наредном периоду кључни изазови у области основног образовања односе се на прилагођавање школске мреже демографским кретањима, унапређење инфраструктуре и енергетске ефикасности школских објеката, модернизацију наставне опреме и јачање услова за инклузивно образовање, како би се обезбиједило очување доступности и квалитета образовања на цијелом подручју општине.

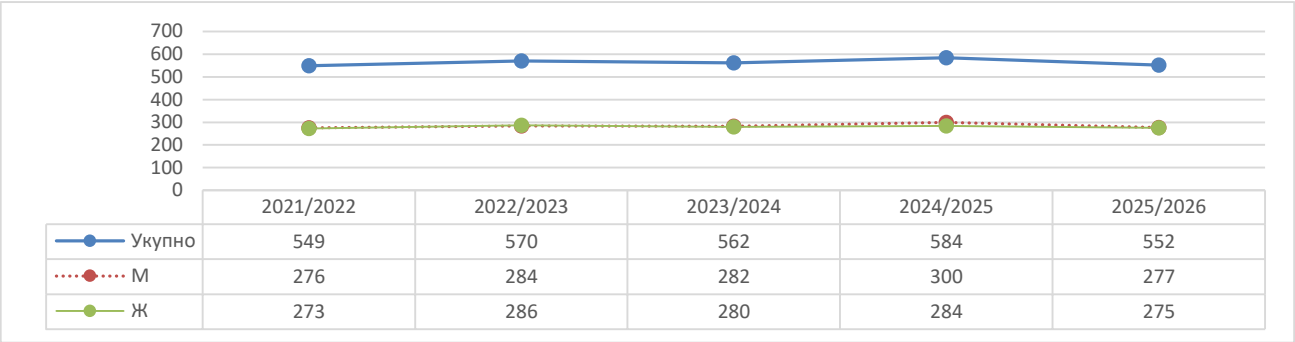
Средњошколско образовање

Средњошолско образовање на подручју општине Нови Град одвија се у Гимназији „Петар Кочић“ (општи смјер) и у Средњој школи „Ђуро Радмановић“ за сљедеће струке:

- **Саобраћај**: Техничар друмског саобраћаја, Техничар логистике и шпедиције, Руковалац грађевинским и претоварним машинама и крановима
- **Машинство и обрада метала**: Бравар-заваривач, Алатничар, Машински техничар за компјутерско конструисање
- **Економија право и трговина**: Трговац, Пословно-информатички технича, Економски техничар
- **Електротехника**: Електричар-електроинсталатер, Техничар информационих технологија
- **Здравство**: Физиотерапеутски техничар, Фармацеутски техничар, Зубно-стоматолошки техничар
- **Угоститељство и туризам**: Конобар, Кувар, Туристички техничар
- **Остале дјелатности**: Козметички техничар.

Анализа кретања броја ученика у средњим школама на подручју општине Нови Град показује релативно стабилан обим средњошколског образовања у периоду школских година 2021/2022–2025/2026, уз мање осцилације из године у годину.

Графикон 16: Број и полна структура ученика у средњим школама на почетку школске године

	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Укупно	549	570	562	584	552
М	276	284	282	300	277
Ж	273	286	280	284	275

Извор: Републички завод за статистику, билтени средњег образовања

Укупан број ученика повећан је са 549 у школској 2021/2022. години на 570 у 2022/2023. години, након чега је забиљежен благи пад на 562 ученика у 2023/2024. години. Највећи број ученика евидентиран је у школској 2024/2025. години, када је средње образовање похађало 584 ученика. У школској 2025/2026. години број ученика смањен је на 552, што представља пад од 32 ученика или 5,5% у односу на претходну школску годину.

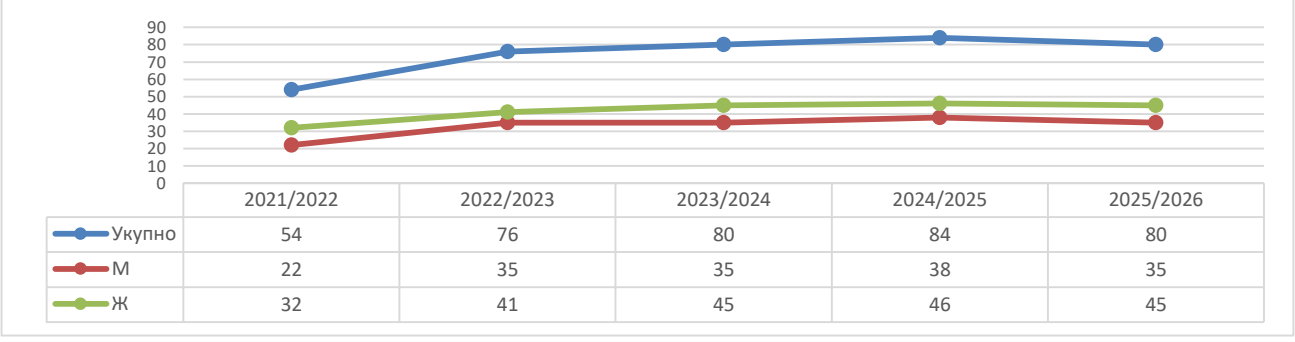
Посматрано у цијелом анализираном периоду, број ученика у школској 2025/2026. години већи је за три ученика у односу на школску 2021/2022. годину, што указује на то да, за разлику од основног образовања, средње образовање за сада не биљежи изражен тренд смањења броја ученика, већ задржава релативно стабилан обим уписа.

Полна структура ученика је уравнотежена током цијелог периода. Учешће мушких и женских ученика креће се око 50%, без значајнијих одступања. У школској 2025/2026. години средње школе похађало је 277 мушких и 275 женских ученика, што потврђује готово потпуну родну равноправност у обухвату средњошколским образовањем.

Иако тренутни подаци не указују на значајније смањење броја средњошколаца, демографски трендови, смањење броја ученика у основним школама и миграције становништва представљају факторе који ће у наредном периоду вјероватно утицати на смањење уписног контингента у средње школе. Због тога је неопходно континуирано прилагођавати образовне програме потребама тржишта рада и јачати квалитет и атрактивност средњошколског образовања како би се задржао постојећи ниво уписа и смањио одлив младих из локалне заједнице.

У ранијим годинама вршена је реконструкција и адаптација школских објеката и простора око школе, те набавка видео надзора, рачунарске и друге опреме потребне за извођење наставе. Стање објеката средњих школа је на задовољавајућем нивоу али је потребно опремање кабинета за практичну наставу, набавка ИТ опреме, набавка дидактичког материјала, наставних помагала и средстава. Средње школе немају фискултурне сале и користе капацитете ЈУ ГСЦ "Спортска дворана" Нови Град.

Графикон 17: Број наставника у средњим школама на подручју општине Нови Град, на почетку школске године

	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Укупно	54	76	80	84	80
М	22	35	35	38	35
Ж	32	41	45	46	45

Извор: Републички завод за статистику, билтени основног образовања

Број наставника у средњим школама порастао је са 54 на 80 (за 48,14%) у посљедњих пет година. У погледу родне структуре, током цијелог петогодишњег периода изражена је већа заступљеност жена, које у школској 2025/2026. години чине 56,25% (45 наставница) у односу на 43,75% мушкараца (35 наставника). Упоредна анализа броја наставника и броја ученика указује на значајно унапређење

педагошких услова рада кроз смањење просјечног броја ученика по наставнику са 10,2 (2021/2022.г.) на 6,9 (у 2025/2026.г.).

Образовање одраслих

Образовање одраслих у Новом Граду одвија се у складу са Законом о образовању одраслих Републике Српске (Службени гласник РС, бр. 111/21), а главни носилац ових активности је ЈУ Средњошколски центар „Ђуро Радмановић“, који спроводи програме преквалификације, доквалификације и стицања средњег стручног образовања. Систем образовања одраслих на локалном нивоу координише и надзире Завод за образовање одраслих, који дефинише листу верификованих програма и занимања тражених на тржишту рада. ЈУ Средњошколски центар „Ђуро Радмановић“Ова школа у Новом Граду редовно расписује конкурсе за упис одраслих полазника за 16 занимања у оквиру 6 струка:

Табела 24: Понуда образовних профила за образовање одраслих у ЈУ Средњошколском центру „Ђуро Радмановић“

Р.б.	Струка	Занимање
1.	Економија право и трговина	Економски техничар Пословно-информатички техничар Трговац
2.	Електротехника	Електричар-електроинсталатер Техничар информационих технологија
3.	Здравство	Фармацеутски техничар Физиотерапеутски техничар
4.	Машинство и обрада метала	Алатничар Бравар-Заваривач Машински Техничар За Компјутерско Конструисање
5.	Саобраћај	Руковалац грађевинским и претоварним машинама и крановима Техничар друмског саобраћаја Техничар логистике и шпедиције
6.	Угоститељство и туризам	Конобар Кувар Туристички Техничар

Стипендирање студената и ученика

Правилником о додјели ученичких и студентских стипендија (Службени гласник Општине Нови Град 1/23), дефинисано је да се редовним студентима првог циклуса студија у високошколским установама додјељују три врсте стипендија: стипендије за дефицитарна занимања, стипендије према социјалном статусу и стипендије за успјех на студију. Ученицима средњих школа додјељују се двије врсте стипендија: стипендија за дефицитарна занимања и стипендије према социјалном статусу.

Дефицитарност струке, сваке године утврђује Општинска управа општине Нови Град путем Одјељења за друштвене дјелатности на основу прибављених оперативних података од различитих субјеката (привредна предузећа, установе, васпитно – образовне установе, Привредни савјет Општине Нови Град, Завод за запошљавање Републике Српске и Министраство просвјете и културе РС).

Графикон 18: Преглед издвајања из буџета општине у 000 КМ, за студентске и ученичке стипендије у периоду од 2021-2025.г.

Извор: Извјештаји о извршењу буџета Општине Нови Град за 2021, 2022, 2023, 2024 и 2025.г.

С намјером да образовни систем а самим тим и уписну политику усклади с потребама тржишта рада, Министарство просвјете и културе предузима низ активности на креирању квалитетније уписне политике у средњем образовању. Циљ је образовати стручњаке који ће бити потребни и конкурентни

не само на домаћем, већ на европском тржишту. У школској 2025/26. години Влада Републике Српске се опредијелила да се ученицима који се уписују у први разред средњих школа у дефицитарна занимања, обезбиједе стипендије на мјесечном нивоу у износу од 100,00 КМ и бесплатан превоз ученика од куће до школе. Министарство просвјете и културе је у сарадњи са јединицама локалних самоуправа дефинисало листу дефицитарних занимања, а на подручју општине Нови Град то је кувар.

Култура

Носилац културних активности на подручју општине је Јавна установа „Културно-образовни центар“ Нови Град (КОЦ) као централна установа културе, основана 1996. године обједињавањем послова Завичајног музеја, Дома културе, Радничког универзитета и Биоскопа. Културно-образовни центар данас користи четири објекта (зграду управе, Вијећницу, Галерију и Биоскоп) и управља са три организационе јединице: Кино, Галерија и Градска Вијећница (Музеј). Под окриљем КОЦ-а активно дјелује и КУД „Уна“ са богатим ансамблом, оркестром, пјевачком групом и мјешовитим хором, мултимедијална секција која реализује активности визуелне презентације културних садржаја путем дигиталних медија, дјечија етно рок секција, секција „Веселе ноте“ усмјерена музичко образовање дјеце млађег узраста и секција „Весели корачићи“ која реализује плесне и ритмичке активности са дјецом.

Као посебна пословна јединица у оквиру ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град дјелује и ПЈ „Кућа Подгрмеча и Поткозарја“, као изложбено-продајна продавница и презентацијски центар локалних домаћих производа и рукотворина. Има улогу да на једном мјесту окупи мале пољопривреднике, занатлије и домаће радиности са простора Подгрмеча и Поткозарја те им омогући директну продају без посредника. Званично је основана и свечано отворена 11. јула 2025. године, са почетним асортиманом од преко 150 артикала које производи 20 локалних произвођача.

Такође, уз подршку Министарства просвјете и културе Републике Српске, ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град је 2023. године формирао музичку радионицу „Чаробна фрула“, са циљем раног препознавања музичког слуха и ритма код дјеце. Радионица данас окупља око 40 полазника предшколског и школског узраста. Остварила је запажене резултате и бројне награде на републичким и регионалним дјечијим фестивалима, те редовно организује концерте, чиме значајно доприноси обогаћивању културног живота Новог Града.

Образовни сегмент у култури употпуњује Одјељење Основне музичке школе „Саво Балабан“ из Приједора, које успјешно дјелује у просторијама ОШ „Свети Сава“ и ЈУ „КОЦ“, омогућавајући школовање на четири одсјека: клавир, хармоника, флаута, виолина и гитара.

Објекти Градске Вијећнице, Галерије и зграде управе су у потпуности реконструисани и функционални, међутим, кључни инфраструктурни изазов представља објекат Биоскопа, који се налази у лошем стању и захтијева комплетну ванјску и унутрашњу реконструкцију. Зграда биоскопа је једна од најстаријих објеката ове намјене у БиХ, изграђена у периоду Краљевине Југославије, тридесетих година прошлог вијека.

ЈУ „Народна библиотека Младен Ољача“ Нови Град представља стуб писмености и културног анимирања грађана кроз организацију књижевних вечери, промоција и тематских изложби. Зграда у којој је смјештена Библиотека грађена је за вријеме Аустроугарске, те као таква својим ванјским изгледом представља значајан туристички и културни потенцијал. Библиотека посједује Завичајну збирку која садржи 371 наслов, те Легат од 503 библиотечке јединице Библиотека тренутно располаже са фондом од укупно 32.532 библиотечке јединице, укључујући и вриједан Легат завичајног писца Ђуре Вујасина (503 јединице), као и посебну Завичајну збирку (371 наслов). Укупан број учлањених чланова износи 955 (451 одраслих и 504 дјеце). Кључни проблем у раду Библиотеке је недостатак простора: тренутних 142 m^2 не задовољава важеће библиотечке стандарде, а изражен је дефицит полица, адекватног магацинског простора и депоа за безбједно одлагање књига.

Културно-историјско насљеђе и заштићена добра

Општина Нови Град се издваја изузетном концентрацијом заштићених културних добара која чине окосницу културног идентитета и завичајног туризма. На подручју општине налази се шест проглашених националних споменика, као и низ добара на привременој листи и у процедури.

Национални споменици БиХ на подручју Новог Града:

1. Покретно добро – Легат Стојана Ћелића (проглашен 2005. године), који се чува у Градској галерији.
2. Стара градска Вијећница (проглашена 2006. године) – споменик од изузетног значаја за БиХ, у којем је смјештена богата музејска и етно збирка Милана Карановића.
3. Археолошки локалитет – Мекота, Горњи Ракани (проглашен 2012. године).
4. Гробљанска цјелина – Харем „Јабланице“ у Новом Граду (проглашен 2012. године).
5. Историјска грађевина – Градска галерија у Новом Граду (проглашена 2012. године).
6. Градитељска цјелина – Црква Покрова Пресвете Богородице и школа/парохијски дом у Рудицама (проглашен 2014. године).

Привремена листа добара:

1. Стари град Благај,
2. Филијална црква Пресветог Тројства,
3. Благај на Сани – Археолошко налазиште (црква), те
4. Црква св. Николе у Добрљину.

Петиције (приједлози) за утврђивање добра националним спомеником Босне и Херцеговине:

1. Спомен-комплекс у Великој Руишкој (из 2004. године).

Ликовна колонија „Ракани“ је најзначајнија културна манифестација на подручју општине. Од првог сазива 1985. године је једна од наквалитетнијих колонија која се организује у РС/БиХ. Покренули су је Завичајни музеј и текстилна творница „Сана“. Колонију данас организује ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град уз помоћ Министарства просвјете и културе РС и Општине Нови Град. Учесници колоније су академски сликари са респектабилним стваралачким и излагачким дјеловањем и у изузетним случајевима студенти Академије ликовних умјетности чији је рад препознат као посебно вриједан. У збирци ЛК „Ракани“ чувају се дјела: С. Ћелића, Б. Карановића, Б. Миљуша, М. Антововића, Ј. Ракићића, З. Мандића, Ј. Вешовић, Р. Лалића, М. Бербера, Б. Дамјановског, А. Рамића, С. Ђорђић-Николић, В. Петрович, М. Копање, В. Совиља, В. и Р. Кнежевића, В. Живковића и других аутора који су својим радом осигурали значајно мјесто у нашем савременом сликарству. Поред њих, ту су и занимљиви млади аутори којима се у овој колонији пружа простор за умјетничку афирмацију. У досадашњем раду колоније учествовали су сликари из Србије, Француске, Хрватске, Словачке, Словеније, Аустрије и Македоније.

Табела 25: Приказ реализованог буџета ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град за период 2021-2025. године

Година	2021	2022	2023	2024	2025	Укупно:
Износ (КМ)	643.308,00	736.650,00	692.258,00	808.265,00	912.768,00	3.793.249,00

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2021., 2022., 2023. 2024. и 2025. година.

Спорт

Општина Нови Град је кроз историју до данашњих дана била општина спорта и спортиста, позната је по Фудбалском клубу „Слобода“, који је основан 1910. године и који је данас најстарији фудбалски клуб БиХ. Спортска инфраструктура је прилично развијена. Поред СРЦ „Млакве“ и градског стадиона, широм општине постоји велики број отворених спортских терена и вишенамјенских асфалтних терена. Већини од њих недостаје опрема за намјене за које су предвиђене (голови, кошеви, заштитне мреже и др.) Што се тиче затворених спортских терена, постоји једна спортска дворана Ј.У.Г.С.Ц.“Спортска дворана“, фискултурне сале у основним школама и једна карате сала коју користи КК „Р.Ц.Глиго“. Средње школе користе простор спортске дворане за одржавање наставе физичког васпитања. Стање објекта спортске дворане није на задовољавајућем нивоу, те је неопходно хитно санирати кров који прокишњава, те санирати и адаптирати паркет унутар простора спортске дворане, који је оштећен усљед вишегодишњег прокишњавања. Такође, систем гријања у спортској дворани је неадекватан и неефикасан, те је потребно извршитии реконстукцију гријања. Надаље, проблем фукнционисања спортске дворане и привлачења средстава из екстерних извора финансирања (посебно међународних организација) представља и непосједовање грађевинске и употребне дозволе, с обзиром да нису ријешени имовинско-правни односи на цјелокупној површини на којој је изграђена спортска дворана, те је неопходно што хитније приступити рјешавању овог проблема како би се

обезбиједила одрживост функционисања јавне установе, али и спријечило даљње пропадање објекта који користе спортски клубови и школе на подручју општине.

На подручју општине, најзаступљенији је фудбал, са 6 регистрованих фудбалских клубова,1 клуб малог фудбала, 2 активне фудбалске организације и кошарка са 2 клуба. Слиједе рукомет (1 клуб), борилачки спортови (1 карате клуб, 1 кик бокс клуба), тенис и стони тенис (2 клуба), одбојка (1 клуб), атлетика (1 клуб), спортови на води (1 кајак клуб, 1 спортско-риболовно удружење), лов и кинологија (1 кинолошко друштво и 4 ловачка удружења), ауто-мото спортови (2 клуба), планинарство (1 удружење) и фитнес (1 удружење). Постоје и удружења Центар за промоцију спортског туризма и еколошке свијести "Unus solus" и Друштво педагога физичке културе (ДПФК). Спортски клубови су оптерећени разним наметима националних гранси савеза, нормативом Министарства омладине и спорта РС као и другим законским прописима који утичу на њихов рад. Спортски клубови су оптерећени и одливом квалитетног спортског кадра у велике градове који им пружају боље услове за живот, студирање и већу могућност у запошљавању. Усљед овога долази до смањења активности спортских клубова, што за посљедицу има и теже постизање врхунских резултата у спортским такмичењима. Рекреативна активност своди се на рад неколико спортских организација, приватних фитнес центара, теретана, као и група рекреативаца који ходају, трче баве се спортским играма и сл. Највећи број грађана општине Нови Град који се баве рекреацијом је укључен у спортскорекреативне садржаје који се реализују у закупљеним школским салама, фитнес центрима или клубовима.

Табела 26: Преглед улагања у развој спорта из Буџета општине, у периоду од 2021-2025. година

Ставка	2021. година	2022. година	2023. година	2024. година	2025. година	УКУПНО
Грантови спортским организацијама и клубовима и Програм развоја спорта	263.632,00	397.875	298.100	416.809	368.750	**1.745.166,00**
Расходи за одржавање или изградњу спортских објеката	00,00	24.822	00,00	16.353,00	91.913	**133.088,00**
УКУПНО:	283.072,00	422.697,00	298.100,00	433.162,00	460.663,00	**1.897.694,00**

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2021., 2022., 2023. 2024. и 2025. година.

Годишње се у сваком мјесецу у години организује по неколико културно – спорстких и других манифестација. Манифестације, поред Општине Нови Град, организују спорстке и културне организације и установе и невладине организације. Најзначајније спортске и спортско-туристичке манифестације на подручју општине Нови Град су Избор спортисте године, Мале Олимпијске Игре, Атлетски митинг „Трке Слободе“, Маратон „Стазама Бранка Ћопића“, Међународни меморијални турнир „Рајко и Младен Црнобрња“, Куп такмичења у великом фудбалу клубова на нивоу општине, „Bubamara Cup“, „Streetball Novi Grad“, „Сви на точкове“, Традиционално такмичење у кајаку на дивљим водама „Меморијал Јусуф Диздаревић-Јупа“, „Basketball camp Novi Grad“,„Cool voley Novi Grad“, Нови Град Trail, Интернационална Уна регата-лађом низ Уну, Видовданско-петровдански турнир у малом фудбалу,Традиционални кошаркашки турнир „Гигин турнир“,Отворено првенство у тенису до 14 годинаи и ветеране,Новогодишњи турнир у мини рукомету ,Меморијални турниру малом фудбалу – Раде Прошић-Цаки,Браћа Марчета,Планинарски скуп и др.

Здравствена заштита

ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град организује и спроводи примарну здравствену заштиту, као и консултантско-специјалистичку здравствену заштиту у сарадњи са болничким сектором ЈЗУ Опште болнице Приједор. Рад установе организован је кроз 12 медицинских и 3 немедицинске службе. Поред јавног сектора, здравствену заштиту становништва на подручју општине пружају и приватне здравствене установе.

Примарна здравствена заштита организована је по моделу породичне медицине, са централном локацијом у објекту породичне медицине у Новом Граду, као и четири теренске амбуланте у Доњим Агићима, Малој Новској Рујишкој, Добрљину и Сводни. У оквиру Дома здравља функционишу и службе рентгенске и ултразвучне дијагностике, хигијенско-епидемиолошке заштите, хитне медицинске помоћи и санитетског превоза, лабораторијске дијагностике, стоматолошке заштите, педијатријска и гинеколошка амбуланта, центар за физикалну и психосоцијалну рехабилитацију, центар за заштиту и унапређење менталног здравља, као и службе за промоцију здравља, превенцију болести и континуирано унапређење квалитета здравствених услуга.

У оквиру система здравствене заштите организован је рад гостујућих специјалиста, чиме се значајно повећава доступност специјалистичких прегледа на локалном нивоу и смањује потреба за упућивањем пацијената у више нивое здравствене заштите. Доступне су услуге кардиолошке дијагностике и ултразвука срца, интернистичких прегледа са дијагностиком штитне жлијезде, хируршких прегледа (општа, абдоминална и васкуларна хирургија), ортопедије и урологије, као и физијатрије, неурологије са доплерском дијагностиком крвних судова врата, дерматовенерологије и дијабетологије. Специјалистичке услуге организоване су у дефинисаним терминима рада, што доприноси бољој организацији и ефикасности здравственог система на локалном нивоу.

Здравствену заштиту допуњује и мрежа приватних здравствених установа, која обухвата гинеколошку амбуланту, више стоматолошких амбуланти, амбуланту интерне медицине, специјалистичку амбуланту медицине рада и приватну лабораторију. Једна гинеколошка амбуланта, на основу уговора са Фондом здравственог осигурања Републике Српске, пружа услуге осигураним лицима на терет јавног фонда, чиме се додатно проширује обухват доступних здравствених услуга.

ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град запошљава 127 радника у сталном радном односу (од чега је 87 медицинских и 40 немедицинских радника) и 16 радника ангажованих на одређено вријеме. Здравствену заштиту пацијентима обезбјеђује: 11 специјалиста (1 специјалиста опште медицине, 3 специјалиста породичне медиине, 2 педијатра, 1 епидемиолог, 1 гинеколог, 1 физијатар, 1 дерматовенеролог, 1 психијатар, 4 доктора медицине, 1 специјалиста ортодонције, 1 специјалиста дјечије превентивне стоматологије, 3 доктора стоматологије и психолог. У ЈЗУ „Дом здравља“ запослено је и 8 виших здравствених техничара, 9 дипломираних медицинара здравствене његе, 6 дипломираних санитарних инжењера, 1 менаџер здравствене заштите и 45 здравствених техничара.

Табела 27: Здравствени радници са високом стручном спремом у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град, за период од 2021- 2025.године

Година	Укупно	Доктори медицине				Стоматолози
		укупно	општа медицина	на специјализацији	специјалисти	
2021	18	15	3	2	10	3
2022	19	15	3	-	12	4
2023	19	16	5	-	11	3
2024	21	16	4	1	11	5
2025	20	15	4	-	11	5

Извор: „Градови и општине“, Републички завод за статистику РС, Извјештај о раду и финансијском пословању ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град за 2025.г.

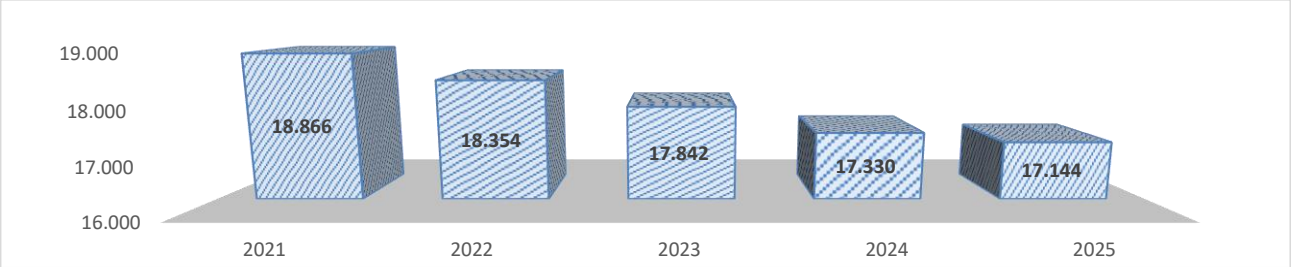
Један од кључних изазова у раду ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град јесте изражен недостатак доктора медицине, нарочито доктора специјалиста, као и неповољна старосна структура постојећег кадра. Значајан број доктора налази се у животној доби пред одлазак у пензију, што у наредном периоду може угрозити стабилност и доступност здравствене заштите. Значајан изазов представља и стање инфратсруктурних капацитета у којима се пружају здравствене услуге. Објекти у којима се организује хитна медицинска помоћ су дотрајали, те је неопходна замјена столарије и реконструкција електроинсталација како би се обезбиједили адекватни услови за рад и боравак пацијената и запослених. Додатно, објекат у којем се пружају услуге базичне рехабилитације прокишњава усљед оштећеног крова.

Када је ријеч о финансијском пословању, ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град је од 01.01.2025. уведен у локални трезор Општине, што је омогућило свеобухватније и ефикасније финансијско управљање у сектору примарне здравствене заштите. Финансијско пословање установе у великој мјери зависи од средстава уговорених са Фондом здравственог осигурања, који представља основни извор прихода. Међутим, у пракси се често дешава да Фонд врши умањење мјесечних транши због прекорачења у прописивању лијекова у односу на дефинисане лимите. Овакав модел финансирања представља значајан изазов за установу, јер директно утиче на стабилност прихода,а доктори у свакодневном раду морају поступати у најбољем интересу пацијената и у складу са медицинским индикацијама, те нису у могућности ускраћивати прописивање потребне терапије због административно-техничких ограничења.

Најчешћа обољења регистрована у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град су: повишени крвни притисак и дијабетес, а евидентан је и број болесника са малигним обољењима и психичким поремећајима.

Број здравствено осигураних лица на подручју општине се смањује, што је повезано са одливом и смањењем броја становништва. У 2025. години евидентирано је 17.144 осигураних лица, што представља смањење од 1.722 лица, односно 9,2%, у односу на 2021. годину. Овај тренд указује на смањење радно активне и осигураничке базе, што представља значајан демографско-економски изазов за одрживост локалног система социјалне и здравствене заштите.

Графикон 19: Преглед броја здравствено осигураних лица на подручју општине Нови Град, од 2021-2025. године

Извор:Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2021.2022., 2023., 2024. и2025. годину

Црвени крст

Општинска организација Црвеног крста Нови Град се бави промоцијом хуманости, солидарности и добровољности у циљу пружања подршке становништву у најразличитијим областима кроз бројне програме и то: програм добровољног давалаштва крви (организација акција добровољног давалаштва крви), програм социјално – хуманитарне дјелатности (помоћ лицима и породицама у социјалној потреби), програм здравствене дјелатности (едукација грађана о здравим стиловима живота, кампање и радионице о превенцији болести), програм прве помоћи (организација курсева прве помоћи, обука ученика, волонтера и грађана), програм рада подмлатка и омладине Црвеног крста (укључивања већег броја младих кроз промоцију хуманости, солидарности и волонтеризма, организовање кампова за младе), програм Службе тражења (помоћ у проналажењу несталих лица), програм упозоравања на опасност од мина и програм одговора на катастрофе. Црвени крст тренутно има запослена 3 радника, а окупља 1480 чланова.

Социјална заштита

Систем социјалне заштите на подручју општине Нови Град организован је кроз **ЈУ „Центар за социјални рад“**, који у свом саставу има и организациону јединицу **Социјално-педагошку заједницу у насељу Млакве**, као и кроз **ЈУ „Дом за старија лица“** у Деветацима. Центар за социјални рад користи пословне просторије у Новом Граду, као и простор у Млаквама за пружање услуга збрињавања дјеце без адекватног родитељског старања. Дом за старија лица, након свеобухватне реконструкције из 2019. године, испуњава законом прописане услове за смјештај и бригу о старијим лицима, са капацитетом од 24 кревета, што у условима демографског старења становништва указује на потребу планирања његовог проширења.

Током 2025. године Центар за социјални рад интензивно је радио на стварању неопходних административних, техничких и просторних услова за **оснивање Дневног центра за дјецу са сметњама у развоју**. Удружења грађана „Дар природе“ и „Искра“ годинама активно доприносе унапређењу положаја дјеце из осјетљивих категорија и особа са инвалидитетом, те заједнички реализују Интегрисани дневни центар за особе са посебним потребама и јавну кухињу као вид проширеног права из социјалне заштите. Дневни центар се од 2012. године континуирано развија, а у садашњој фази препозната је потреба његове формалне интеграције у систем социјалне заштите ради обезбјеђивања дугорочне одрживости и унапређења квалитета услуга. Према расположивим подацима, у Дневном центру је ангажовано 5 до 10 волонтера, док се број корисника креће од 20 до 50. За потребе рада користи се простор површине око 250 m² у оквиру објекта Дома здравља у Новом Граду, који је унапријеђен донацијама и пројектним средствима, укључујући етажно гријање и фотонапонски систем снаге 8 kW (9 панела од 430 W), чиме је повећана енергетска ефикасност и функционалност установе.

У 2022. години, у сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите Републике Српске, реализован је пројекат „Побољшање квалитета услуга и рада ЈУ Центар за социјални рад Нови Град“, којим су значајно унапријеђени капацитети система социјалне заштите на локалном нивоу. Пројекат је обухватио потпуну санацију и уређење пословног простора Центра, чиме су створени услови за квалитетнији рад стручних служби и ефикасније пружање услуга корисницима. Тиме су материјално-

технички услови рада подигнути на задовољавајући ниво, што је допринијело већој доступности и квалитету социјалне заштите.

Анализа кретања броја корисника у периоду 2021–2025. године показује укупну стабилност система, уз одређене структурне промјене по појединим видовима права. Укупан број корисника креће се у распону од 1.096 у 2021. години до 1.472 у 2025. години, што указује на благи раст обухвата, али и на задржавање високог нивоа социјалних потреба.

Табела 28: Преглед основних и проширених права у социјалној заштити и број корисника са подручја општине Нови Град, за период од 2021 до 2025. године

Р.бр.	Врста права	Број корисника				
		2021.	***2022.***	***2023.***	***2024.***	***2025***
	ОСНОВНА ПРАВА					
1.	Новчана помоћ	43	58	33	35	30
2.	Додатак за његу и помоћ другог лица	600	701	817	945	962
3.	Смјештај у установе социјалне заштите	9	8	9	13	9
4.	Смјештај у хранитељске породице	10	17	21	21	17
5.	Једнократна новчана помоћ	231	332	188	192	198
6.	Здравствено осигурање	0	37	38	38	33
7.	Подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју/смјештај	1	1	1	1	1
8.	Подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју/трошкови градског и међуградског превоза	8	11	7	8	7
9.	Лична инвалиднина за пунољетна лица	132	134	138	134	131
10.	Лична инвалиднина за малољетна лица	30	31	40	39	39
	ПРОШИРЕНА ПРАВА					
11.	Смјештај дјеце без родитељског старања у Социјално педагошке животне заједнице	5	8	9	9	8
12.	Смјештај старих самохраних лица у Дом пензионера	0	3	6	11	11
13.	Трош. сахрана социјално угрожених лица и лица без породице	7	7	0	8	6
14.	Оброк у јавној кухињи	20	20	20	20	20
	УКУПНО:	**1.096**	**1.368**	**1.327**	**1.474**	**1.472**

Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2021.2022., 2023., 2024. и2025. годину

Најзначајнији облик подршке представља додатак за његу и помоћ другог лица, који континуирано биљежи раст (са 600 корисника у 2021. на 962 у 2025. години), што указује на повећање броја лица са тежим степеном инвалидитета и повећане потребе за дуготрајном његом. Такође, примјетан је пораст смјештаја старих самохраних лица у домове, што одражава демографско старење становништва и смањену породичну подршку. Са друге стране, одређене категорије биљеже флуктуације, попут новчане помоћи и једнократних давања, што указује на њихову зависност од социјално-економских кретања и краткорочних потреба корисника. Смјештај дјеце без родитељског старања и подршка у хранитељским породицама остају релативно стабилни, уз благе варијације у броју корисника.

Посебно је важно истаћи да обухват здравственог осигурања кроз систем социјалне заштите показује одређен раст након 2022. године, што указује на јачање мјера социјалне инклузије.

Укупно посматрано, систем социјалне заштите у општини Нови Град карактерише стабилна покривеност, уз изражен тренд раста потреба за дуготрајном његом и збрињавањем старих и лица са инвалидитетом, што указује на демографске и социјалне притиске који ће се у наредном периоду додатно интензивирати.

Број корисника права у дјечијој заштити је 2025. године износио је 800, што је за 4% више у односу на 2021.годину. Највећи број ових корисника користи право на додатак на дјецу (50,6%), право на опрему за новорођенче (18,4%) и матерински додатак за незапослене мајке (12,4%).

Табела 29: Права и корисници у дјечијој заштити са подручја општине Нови Град, за период од 2021. до 2025. године

Р.бр.	Врста права	Број корисника				
		2021	***2022***	***2023***	***2024***	***2025***
1.	Додатак на дјецу (породице)	347	511	477	405	405
2.	Матерински додатак за незапослене породиље	104	106	105	99	99
3.	Рефундација накнаде плате за породиљско боловање	86	68	65	82	76
4.	Рефундација плате са пола радног времена	6	7	6	6	5

5.	Опрема за новорођенче	145	155	156	140	147
6.	Једнократна новчана помоћ за треће и четврто дијете	28	28	39	39	40
7.	Пројекат „Социјализација дјеце РС“- боравак на мору	34	27	33	31	20
8.	Накнада родитељу његоватељу	19	18	12	9	8
	УКУПНО:	**769**	**920**	**893**	**811**	**800**

Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2021.2022., 2023., 2024. и2025. годину

Финансирање система социјалне и дјечије заштите на подручју општине Нови Град организовано је на нивоу локалне заједнице и Републике Српске. Права као што су додатак за његу и помоћ другог лица, новчана помоћ и здравствено осигурање финансирају се у омјеру 50% из буџета општине и 50% из буџета Владе Републике Српске. Лична инвалиднина, као и већина права из области дјечије заштите, у потпуности се финансира из републичког буџета, док се смјештај у установе, хранитељске породице, једнократне новчане помоћи и проширена права финансирају искључиво из буџета општине.

Додатно, од 1. јануара 2023. године у примјени је Закон о подршци незапосленим родитељима четворо и више дјеце у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 132/22 и 1/26), којим је прописано право на мјесечну новчану накнаду у износу од 750 КМ, уз припадајуће порезе и доприносе, које се обезбјеђује из буџета Министарства породице, омладине и спорта Републике Српске. Ова мјера представља значајан инструмент социјалне и популационе политике, усмјерен на побољшање материјалног положаја вишечланих породица, смањење ризика од сиромаштва и јачање финансијске сигурности домаћинстава са већим бројем дјеце, уз истовремени демографски ефекат подстицања наталитета.

Табела 30: Број корисника и бруто износ исплаћене новчане накнаде за незапослене родитеље четворо и више дјеце на подручју општине Нови Град, за период од 2023-2025.године

Година	**Број корисника (децембар)**	**Износ бруто накнаде (КМ)**
2023	97	1.215.000,00
2024	97	1.388.012,36
2025	105	1.466.601,91
	Укупно:	**4.069.614,27**

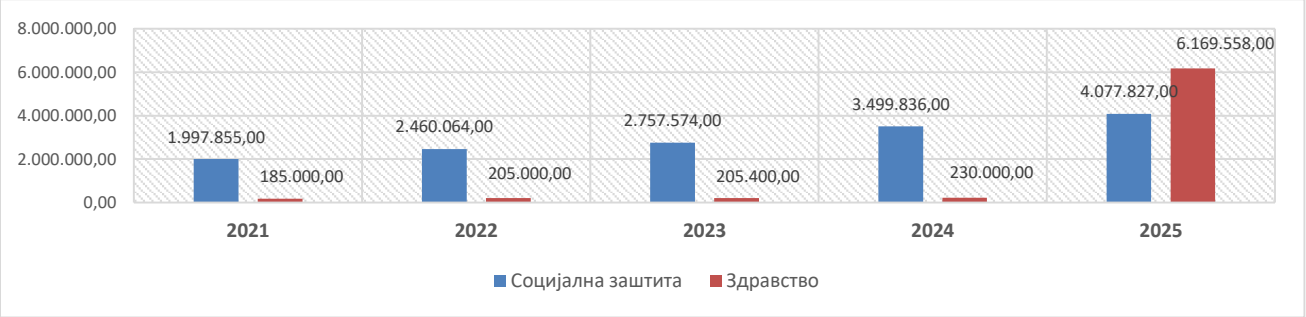
Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2024. и 2025. годину

Издвајања из Буџета општине за социјалну заштиту биљеже континуиран раст током цијелог посматраног периода. Средства су повећана са 1.997.855,00 КМ у 2021. години на 4.077.827,00 КМ у 2025. години, што представља раст од 104,1%.

Издвајања за здравство у периоду 2021–2024. године била су релативно стабилна и кретала су се од 185.000,00 КМ до 230.000,00 КМ, међутим, у 2025. години долази до значајног раста издвајања на 6.169.558,00 КМ, што је првенствено посљедица увођења ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град у систем локалног трезора од 1. јануара 2025. године. На тај начин су приходи и расходи ове установе постали саставни дио општинског буџета, што је значајно увећало евидентирана средства у области здравства.

Укупно посматрано, издвајања за социјалну и здравствену заштиту у 2025. години достигла су више од 10,2 милиона КМ, што указује на висок степен буџетске усмјерености ка секторима који директно утичу на квалитет живота становништва.

Графикон 20: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за социјалну заштиту и здравство, од 2021-2025. године

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2021., 2022., 2023. 2024. и 2025. година- функционална класификација

ЈУ Дом за старија лица Нови Град

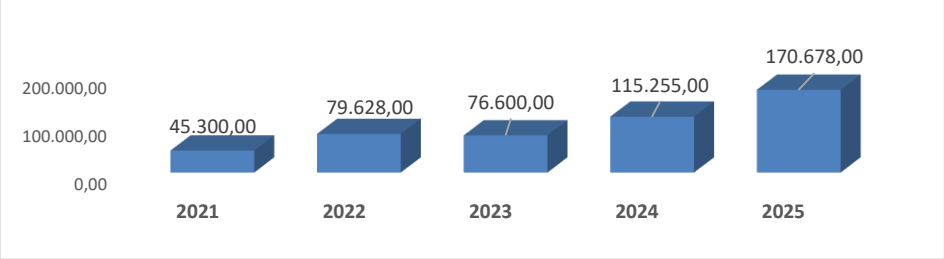
ЈУ „Дом за старија лица Нови Град“ представља јавну установу социјалне заштите коју је основала Скупштина општине Нови Град 2019. године. Установа је развијена из ранијег прихватилишта које је функционисало у оквиру Центра за социјални рад од 1985. године. Након свеобухватног реновирања објекта и пререгистрације, Дом за старија лица званично је почео са радом 01.04.2021. године.

Дјелатност установе обухвата институционални облик социјалне заштите кроз смјештај и збрињавање старијих лица и лица са инвалидитетом, са или без минималне потребне здравствене подршке. Посебан значај установе огледа се у обезбјеђивању континуиране бриге, сигурности и социјалне подршке корисницима који нису у могућности да самостално функционишу.

У погледу капацитета и организације рада, Дом тренутно запошљава 9 радника. Смјештајни капацитет установе износи између 20 и 24 кревета, у зависности од структуре корисника и нивоа њихове зависности од туђе његе и помоћи. Током 2025. године забиљежена је висока искоришћеност капацитета, са просјечном попуњеношћу од око 90%. На крају исте године у установи је било смјештено 20 корисника, док је истовремено формирана и листа чекања која је у децембру 2025. године бројала 5 лица, што указује на изражену потребу за додатним смјештајним капацитетима.

Финансијску подршку раду установе обезбјеђује Општина Нови Град кроз субвенције из буџета. Анализа буџетских издвајања у периоду 2021–2025. године показује континуиран раст укупне подршке, са 45.300 КМ у 2021. години на 170.678 КМ у 2025. години, што представља номинални раст од 276,8%.

Графикон 21: Износ исплаћених субвенција из Буџета општине за ЈУ Дом за старија лица Нови Град, за период од 2021-2025.године

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2021., 2022., 2023. 2024. и 2025. година

Посматрано у стратешком контексту, континуирано повећање издвајања указује на јасно опредјељење локалне самоуправе да унапређује институционалну социјалну заштиту старијих лица. Истовремено, висока попуњеност капацитета и постојање листе чекања указују на растућу потражњу за услугама дуготрајног збрињавања, што је усклађено са ширим демографским трендовима старења становништва. У наредном периоду може се очекивати потреба за проширењем капацитета и додатним улагањима у кадровско и инфраструктурно јачање установе, како би се обезбиједио континуитет и квалитет услуга.

Пензионери

Кретање броја пензионера и просјечне пензије на подручју општине Нови Град у периоду од 2021. до 2025. године указује на наставак процеса демографског старења становништва и повећање оптерећења пензионог система. У посматраном периоду број корисника права на пензију повећан је са 4.920 у 2021. години на 5.254 у 2025. години, што представља раст од 334 корисника или 6,8%.

Структура пензионера показује да највећи дио чине корисници старосне пензије, чији је број континуирано растао са 2.850 на 3.288 лица, односно за 15,4%. Њихово учешће у укупном броју пензионера повећано је са 57,9% у 2021. години на 62,6% у 2025. години, што указује на све израженији процес старења становништва и улазак већег броја лица у старосну пензију.

Број корисника инвалидских пензија остао је релативно стабилан током цијелог периода и кретао се у распону од 789 до 807 лица, док је број корисника породичних пензија смањен са 1.263 на 1.163 лица, односно за 7,9%. Као посљедица ових кретања, учешће породичних пензија у укупном броју пензионера смањено је са 25,7% на 22,1%.

Позитиван тренд забиљежен је код висине просјечне пензије. Просјечна пензија на подручју општине Нови Град повећана је са 321,00 КМ у 2021. години на 493,48 КМ у 2025. години, што представља раст од 172,48 КМ или 53,7%. Најзначајнији раст остварен је између 2021. и 2022. године,

када је просјечна пензија повећана за више од четвртине, док је и у наредним годинама настављен континуиран раст пензијских примања.

Подаци за 2025. годину показују значајне разлике у висини пензијских примања међу корисницима. Најнижа пензија износила је 328,19 КМ, што је за трећину мање од просјечне пензије. Истовремено, најнижа пензија за осигуранике са пуних 40 година пензијског стажа износила је 656,55 КМ, што је за 33,1% више од просјечне пензије. Ови подаци потврђују да дужина радног стажа и висина уплаћених доприноса имају пресудан утицај на висину пензијских примања.

Највиша исплаћена пензија на подручју општине Нови Град у 2025. години износила је 2.498,60 КМ, што је више од пет пута изнад просјечне пензије. Однос између најниже и највише пензије указује на значајне разлике у пензијским примањима, које су резултат различитог радног стажа, основице за обрачун пензије и висине уплаћених доприноса током радног вијека.

Повећање броја пензионера истовремено је праћено смањењем броја запослених на подручју општине. У 2025. години на 3.735 запослених долазила су 5.254 пензионера, што значи да је на једног запосленог долазило 1,4 пензионера. Овај однос указује на неповољна демографска и економска кретања, односно на изражен процес старења становништва и смањење радно способног контингента.

Иако је раст просјечних пензија допринио побољшању материјалног положаја пензионера, значајан број корисника и даље остварује релативно ниска примања у односу на трошкове живота. Због тога старија лица остају једна од осјетљивијих друштвених група, што указује на потребу даљег развоја социјалних, здравствених и других услуга намијењених становништву треће животне доби, као и мјера усмјерених на повећање запослености и јачање економске одрживости локалне заједнице.

Табела 31: Кретање броја пензионера и просјечне пензије на подручју општине Нови Град у периоду од 2021. до 2025. године

Година	Корисници права на пензију – стање 31. децембар				Просјечна пензија, КМ
	укупно	према врсти пензије			
		старосне пензије	инвалидске пензије	породичне пензије	
2021	4920	2850	807	1263	321,00
2022	4970	2948	797	1225	405,24
2023	5.073	3072	789	1212	413,75
2024	5.173	3.192	800	1.181	452,34
2025	5.254	3.288	803	1.163	493,48

Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2025. годину, „Градови и општине“, Републички завод за статистику РС

Стање безбједности грађана

Стање безбједности грађана на подручју општине Нови Град у посматраном периоду карактерише стабилан и укупно повољан безбједносни амбијент, уз континуирано побољшање кључних показатеља и осјећај релативне сигурности у заједници. Уочљиво је да се безбједносни ризици крећу у оквирима који су типични за општину ове величине и демографске структуре, без индикација озбиљнијих или системских нарушавања јавног реда и мира.

Општи криминалитет има изражен тренд смањења, са 122 регистрована случаја у 2021. години на 95 у 2025. години. Овај пад од око 22% указује на постепено јачање превентивних мјера и стабилизацију безбједносних прилика. Краткорочна осцилација у 2022. години не мијења дугорочни тренд, који је у цјелини позитиван.

У структури криминалитета доминирају имовинска кривична дјела, што је уобичајено за локалне средине овог профила. Њихово кретање је релативно стабилно, без изражених скокова или погоршања. Посебно је значајно смањење кривичних дјела против живота и тијела са 12 на 6 случајева, што представља важан индикатор побољшања личне безбједности грађана и смањења тежих облика насилног понашања.

Кривична дјела у области насиља у породици показују варијабилност, али без јасног узлазног тренда. Ова појава задржава карактер социјално осјетљивог ризика који захтијева континуирану пажњу институција, прије свега у домену превенције и ране интервенције, а не као индикатор погоршања укупног безбједносног стања.

Остале категорије криминалитета, укључујући привредни криминалитет и кривична дјела у саобраћају, задржавају низак и стабилан ниво. Кривична дјела у вези са злоупотребом опојних дрога

такође су ограниченог обима, а уочене осцилације могу се довести у везу са промјенама у интензитету контролних активности и степену откривања, а не нужно са реалним порастом појаве.

Показатељи рада надлежних органа указују на висок ниво расвјетљавања кривичних дјела, који се креће између 85% и 90%, што одражава стабилан оперативни капацитет и ефикасно поступање у откривању извршилаца. Стопа расвјетљавања кривичних дјела по непознатом починиоцу од 50% до 65% додатно потврђује континуитет у раду и задовољавајући ниво оперативне успјешности.

Табела 32: Структура криминалитета и показатељи откривености кривичних дјела на подручју општине Нови Град, 2021–2025. године

Р.бр.	Структура	2021	2022	2023	2024	2025
1.	**Општи криминалитет**	**122**	**159**	**117**	**109**	**95**
1.1.	Кривична дјела против имовине	46	83	46	46	44
1.2.	Кривична дјела против живота и тијела	12	15	16	9	6
1.3.	Насиље у породици	23	25	19	25	18
1.4.	Остала кривична дјела општег криминалитета	41	36	36	29	27
2.	**Самоубиства**	**1**	**6**	**1**	**3**	**3**
3.	**Кривична дјела - злоупотреба опојних дрога**	**8**	**8**	**5**	**5**	**6**
4.	**Прекршаји- злоупотреба опојних дрога**	**17**	**30**			
5.	**Привредни криминалитет**	**8**	**1**	**2**	**1**	**1**
6.	**КД против безбједност јавног саобраћаја**	**7**	**6**	**5**	**7**	**6**
7.	**Откривеност кривичних дјела по непознатом починиоцу**	**65%**	**52%**	**50%**	**56,7%**	**63,2%**
8.	**Откривеност кривичних дјела по непознатом починиоцу**	**89%**	**83%**	**85%**	**89,6%**	**87,4%**

Извор: Информација о стању јавне безбједности на подручју општине Нови Град за 2021., 2022., 2023., 2024.и 2025. годину

Сарадња са другим органима и организацијама се креће у оквирима закона прописаних надлежности и може се оцјенити као добра. Посебно треба истаћи сарадњу са просвјетним установама, у склопу пројекта ,,Рад полиције у заједници“, те са општинским инспекцијским службама, ауто-мото друштвом Нови Град и Форумом за безбједност општине Нови Град.

Форум за безбједност општине је такође закључио да је стање јавне безбједности на подручју општине Нови Град добро, међутим сматра да одлука о одлагања радиоактивног отпада на подручју општине Двор у Републици Хрватској, у непосредној близини општине Нови Град, може имати веома негативан утицај на здравље и животну средину становника општине Нови Град.

Безбједност грађана додатно угрожава све већи број паса луталица на улицама општине. Број паса луталица/незбринутих паса је значајан. Процјењује се да на градском подручју има око 200 паса луталица. Свакодневно је евидентно 5-10 паса у урбаном центру као и рубним подручјима и руралним дијеловима општине. Тачну евиденцију је објективно немогуће вршити, али је обавеза да се овај проблем евидентира, као и пријаве грађана везано за овај проблем. Истовремено је обавеза прописана одговарајућим позитивним прописима Републике Српске да се рјешавању проблема приступи на хуман начин – првенствено стерилизација а потом удомљавањем и примјеном других прихватљивих начина. С обзиром да на подручју општине не постоји хигијеничарска/шинтерска служба нити азил за животиње, пси луталице се тренутно збрињавају на основу за набавку услуга збрињавања животиња (напуштених и изгубљених паса луталица) са предузећем ,,Коминалне услуге“ а.д. Приједор. Осим Општине Нови Град, ово предузеће пружа наведене услуге за још неколико општина из окружења (Костајница, Козарска Дубица, Оштра Лука, Приједор, Мркоњић Град и др.). Такође, наведено предузеће има већ застарјелу опрему и ограничене људске ресурсе. Из наведених разлога не постоји могућност хватања већег броја паса.

Од 2021-2025. године, евидентирано је 77 угриза паса, а у истом временском периоду је са улица уклоњено 215 паса луталица. Постоје локације на којима се врши груписање животиња, њихова неконтролисана исхрана, што представља опасност. Такође постоји стално ометање од несавјесних појединаца који не дозвољавају да се пси склоне са улица и који их хране на одређеним локацијама, што за посљедицу има сасвим нормално понашање паса, а то је територијалност због које, поред глади и болести, и долази до евентуалног напада и угриза напуштених паса. Надаље, веома забрињавајуће је и довлачење паса из руралних дијелова општине Нови Град или околних општина, те њихово остављање на подручју општине Нови Град, што додатно отежава овај проблем. Сваке године у буџету се планирају и издвајају одређена средства намијењена рјешавању ове проблематике, међутим та средства нису довољна.

Табела 33: Број пријављених угриза паса и уклоњених паса луталица на подручју општине ноив Град, у периоду од 2018-2021.године

	2021	2022	2023	2024	2025	Укупно
Број пријављених угриза паса	14	17	15	13	18	**77**
Број уклоњених паса луталица	55	50	52	27	31	**215**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду, Одсјек за за инспекцијске послове и комуналну полицију

Свеукупно посматрано, стање безбједности грађана може се оцијенити као стабилно, контролисано и повољно, уз изражен тренд смањења укупног криминалитета и очуван висок ниво институционалне ефикасности. Кључни изазови у наредном периоду односе се на даље јачање превенције имовинских кривичних дјела, континуирано, системско дјеловање у области породичног насиља као једног од најосјетљивијих друштвених ризика, те те рјешавање проблема напуштених животиња као значајног сегмента локалне безбједности и квалитета живота грађана.

Цивилно друштво (невладине организације)

Невладин сектор представља важног партнера општине Нови Град у пружању социјалних, хуманитарних, омладинских, културних и других услуга од јавног интереса. Подршка раду удружења и организација цивилног друштва обезбјеђује се кроз буџетске грантове и суфинансирање пројеката, чиме се доприноси развоју друштвене кохезије, јачању социјалне укључености и унапређењу квалитета живота различитих категорија становништва.

Према подацима Пореске управе РС (Регистар пореских обвезника), на подручју општине Нови Град регистровано је 54 удружења и организација. Покривени су скоро сви сегменти друштвеног развоја: дјеца и омладина, избјегла и расељена лица, ратни војни инвалиди, борачке категорије, жене, култура, спорт, пољопривреда и сл. Број активних невладиних организација је далеко мањи (16) и карактерше их низак ниво међусобне повезаности и недовољна координација са јавним институцијама. Велика зависност од буџетске подршке додатно утиче на њихову функционалност и слабе ефекте заступања предметних категорија. Рањиве групе (повратници, избјеглице, дјеца и млади са посебним потребама, особе са инвалидитетом) су преко организација цивилног друштва укључене у процесе доношења одлука учешћем приликом доношења стратешких докумената и планова. Млади су од 2010. године ангажовани кроз рад Омладинске банке Нови Град. Општина путем јавних позива додјељује средства само за пројекте невладиних и омладинских организација. Организације које представљају рањиве групе становништва и којима је утврђен статус удружења од интереса за Општину Нови Град[18], се сваке године суфинансирају средствима из гранта, а статус удружења од интереса за општину Нови Град има 15 удружења. Ови грантови, који су углавном основни извор прихода удружења, нису довољни за њихов квалитетан рад и већи активизам.

Општина Нови Град је 2013. године усвојила тзв. ЛОД методологију[19] (Одлука о начину одабира пројеката невладиних/непрофитних организација по ЛОД методологији, Службени гласник Општине Нови Град, број: 1/13), која подразумијева додјелу финансијских средстава организацијама цивилног друштва (ОЦД) искључиво путем јавног позива и пројектног приступа.

Табела 34: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за невладине организације 2021-2025 година

	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Финансирање пројекта невладиних организација	7.000,00	7.500,00	00,00	7.000,00	00,00
Пројекти омладинских организација	5.000,00	5.000,00	00,00	5.000,00	00,00
Грант „Црвеном Крсту“	40.000,00	44.000,00	45.000,00	52.905,00	60.000,00
Грант Уружењу четверо и више дјеце „Сара“	6.000,00	6.000,00	5.520,00	6.000,00	6.000,00
Грант Удружењу "Црвени Полумјесец"	6.000,00	9.000,00	7.360,00	8.000,00	8.000,00
Грант- МДД Мерхамету	6.300,00	6.000,00	7.360,00	8.000,00	8.000,00
Грант Удружењу "Искра"	31.500,00	44.314,00	45.753,00	50.000,00	53.172,00
Грантови вјерским заједницама	10.000,00	00,00	7.500,00	15.120,00	15.000,00
Грантови за националне мањине	3.000,00	00,00	00,00	00,00	00,00
Грант за Удружење слијепих и слабовидних	2.700,00	3.000,00	3.680,00	4.000,00	4.000,00
Грант Савезу инвалида рада	1.000,00	1.000,00	920,00	1.000,00	15.000,00
Грантови борачкој организацији и ООСВРС	86.100,00	110.409,00	96.084,00	117.000,00	112.881,00
Грант СУБНОР-у	4.500,00	4.500,00	4.600,00	5.000,00	5.500,00
Грант Орган. породи. погинулих и несталих бораца	24.600,00	25.300,00	23.000,00	28.000,00	28.000,00
Грант Удружењу РВИ	28.889,00	29.780,00	23.644,00	35.700,00	41.272,00

[18] Одлука о утврђивању статуса удружења од интереса за Општину Нови Град, „Службени гласник Општине Нови Град“ број: 12/18 и 3/25

[19] ЛОД методологија подразумијева методолошки приступ за транспарентну расподјелу јавних фондова намијењених ОЦД

Грант Удружењу пензионера	5.500,00	12.000,00	5.520,00	5.000,00	6.000,00
Грант Удружењу Green Teeam	00,00	00,00	00,00	00,00	10.000,00
Удружење незадовољних бораца одбрамбено-отаџбинског рата	00,00	00,00	00,00	00,00	10.000,00
УКУПНО:	**268.089,00**	**307.803,00**	**275.941,00**	**347.725,00**	**382.825,00**

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025. годину

Укупна издвајања из буџета општине за невладине организације у периоду 2021–2025. године показују тренд раста. Средства су повећана са 268.089,00 КМ у 2021. години на 382.825,00 КМ у 2025. години, што представља повећање од 42,8%. Такође, уочљиво је да средства за пројекте невладиних и омладинских организација нису обезбјеђивана у континуитету током свих година посматраног периода, што указује на потребу успостављања стабилнијих механизама пројектног финансирања и подстицања грађанског активизма, посебно међу младима.

Раст буџетских издвајања потврђује опредијељеност општине за сарадњу са организацијама цивилног друштва, док ће у наредном периоду бити важно додатно јачати пројектно финансирање, партнерске односе и капацитете организација које доприносе социјалној инклузији, омладинском активизму, заштити животне средине и развоју локалне заједнице.

Локална управа

Општинска управа Општине Нови Град основана је Одлуком о оснивању Општинске управе општине Нови Град (Службени гласник Општине Нови Град 09/18, 01/21, 02/22, 05/22, 8/24), којом је уређена њена организација, дјелокруг рада и друга питања од значаја за организацију и функционисање Општинске управе. Према наведеној Одлуци, Општинску управу чини 5 одјељења и 5 самосталних одсјека: Одјељење за општу управу, Одјељење за буџет и финансије, Одјељење за привреду и пољопривреду, Одјељење за друштвене дјелатности, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, Одсјек за инспекцијске послове и комуналну полицију, Одсјек за јавне набавке, Одсјек за цивилну заштиту, Одсјек за управљање развојем и Одсјек за заједничке послове.

У оквиру појединих одјељења основани су одсјеци, и то:

- У Одјељењу за општу управу: Одсјек за управне послове, Одсјек за људске ресурсе и Одсјек за борачко-инвалидску заштиту,
- У Одјељењу за буџет и финансије: Одсјек за трезор и Одсјек за финансије и буџет,
- У Одјељењу за привреду и пољопривреду: Одсјек за привреду и Одсјек за пољопривреду,
- У Одјељењу за просторно уређење и стамбено-комуналне послове: Одсјек за урбанизам и просторно планирање и Одсјек за стамбено-комуналне дјелатности, имовинско-правне послове и заштиту животне средине.

Као посебне организационе јединице формиране су и :

1. Јединица за интерну ревизију, ради обављања послова интерне ревизије, у складу са Законом о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске (''Службени гласник Републике Српске“ број: 91/16),
2. Кабинет Начелника Општине, ради вршења савјетодавних, протоколарних, административно – техничких и других послова за потребе Начелника Општине,
3. Територијала ватрогасно-спасилачка јединица, ради обављања послова заштите од пожара других послова у вези са противпожарном заштитом на подручју општине.

Број запослених у Општинској управи у периоду 2021–2025. године био је релативно стабилан и кретао се од 141 до 153 запослена. Највећи дио запослених чине службеници[20], чији је број у 2025. години достигао 113, док је број намјештеника[21] варирао у складу са организационим потребама. Број приправника зависио је од интересовања кандидата и реализације програма стручног оспособљавања

[20] Службеник је запослено лице које професионално обавља послове у општинској управи јединице локалне самоуправе и стручној служби скупштине јединице локалне самоуправе из самосталних надлежности и пренесених послова републичке управе на јединице локалне самоуправе, а нарочито: нормативно-правне послове, извршава законе и друге прописе, води управни поступак, обавља послове интерне ревизије, врши инспекцијски и комунално-инспекцијски надзор, обавља рачуноводствено-финансијске послове, административне послове и друге стручне послове из надлежности јединице локалне самоуправе.

[21] Намјештеник је запослено лице које у општинској управи и стручној служби скупштине професионално обавља техничке, помоћне и друге послове чије је обављање потребно ради правовременог и несметаног обављања послова из надлежности јединице локалне самоуправе.

који се спроводи у сарадњи са ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске, због чега су евидентне годишње осцилације у њиховом броју.

Табела 35: Број запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.:

Показатељ	2021	2022	2023	2024	2025
Службеници	108	107	105	107	113
Намјештеници	27	27	29	36	32
Приправници	2	14	2	4	3
Укупан број запослених	**142**	**153**	**141**	**152**	**153**

Извор: Одјељење за општу управу

Старосна структура запослених у Општинској управи у периоду 2021–2025. године указује на постепено старење кадровске структуре. Иако највећи број запослених и даље припада старосној групи од 31 до 40 година, у 2025. години забиљежен је раст броја запослених старости 41–50 година (са 31 на 41) и више од 60 година (са 10 на 20). Број запослених млађих од 30 година остао је релативно стабилан након повећања у 2022. години, што указује на потребу континуираног подмлађивања кадрова ради обезбјеђења дугорочне кадровске одрживости Општинске управе.

Табела 36: Старосна структура запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.:

Старосна група	2021	2022	2023	2024	2025
До 30 година	14	27	18	19	18
31–40	51	51	42	53	49
41–50	31	32	36	35	41
51–60	36	36	36	29	25
Преко 60	10	7	9	16	20
Укупно:	**142**	**153**	**141**	**152**	**153**

Извор: Одјељење за општу управу

Квалификациона структура запослених у Општинској управи у периоду 2021–2025. године показује доминацију високе стручне спреме, што указује на висок ниво стручне оспособљености кадрова. Број запослених са високом стручном спремом повећан је са 86 у 2021. години на 95 у 2025. години, док је број запослених са средњом стручном спремом остао релативно стабилан. Укупна структура запослених није значајније мијењана, уз благо повећање учешћа високообразованих кадрова, што представља добру основу за ефикасно обављање послова локалне управе и пружање квалитетних јавних услуга.

Табела 37: Квалификациона структура запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.:

Стручна спрема	2021	2022	2023	2024	2025
ВСС	86	95	84	93	95
ВШС	5	5	6	6	6
ССС	48	51	49	50	48
Остало	3	2	2	3	4
Укупно	**142**	**153**	**141**	**152**	**153**

Извор: Одјељење за општу управу

На основу података може се закључити да Општинска управа располаже задовољавајућим људским ресурсима и релативно повољном образовном структуром, али су уочљиви изазови који се односе на старење радне снаге и потребу постепеног кадровског подмлађивања. У наредном стратешком периоду посебан значај имаће јачање кадровских капацитета у областима дигитализације, управљања развојем, припреме и имплементације пројеката, као и планирано обнављање кадровске структуре кроз запошљавање и стручно усавршавање млађих кадрова.

Стручно усавршавање запослених у Општинској управи у периоду 2021–2025. године одвијало се континуирано, уз просјечно више од 40 реализованих обука годишње. Број одржаних обука кретао се од 43 до 53, док је број службеника који су учествовали у обукама варирао у зависности од потреба и доступних програма усавршавања. У 2025. години реализовано је 48 обука које је похађало 68 службеника, што указује на наставак улагања у развој компетенција запослених и јачање капацитета локалне управе.

Табела 38: Стручно усавршавање запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.:

Показатељ	2021	2022	2023	2024	2025
Број одржаних обука	45	53	44	43	48
Број службеника који су похађали обуке	71	83	73	59	68

Извор: Одјељење за општу управу

Ради ефикаснијег извршавања активности Општинске управе и стварања услова да се послови обављају рационалније и ближе мјесту становања и рада грађана, у оквиру Одјељења за општу управу образоване су мјесне канцеларије и то са сједиштем у Новом Граду, Доњим Агићима, Добрљину, Сводни и Рудицама.

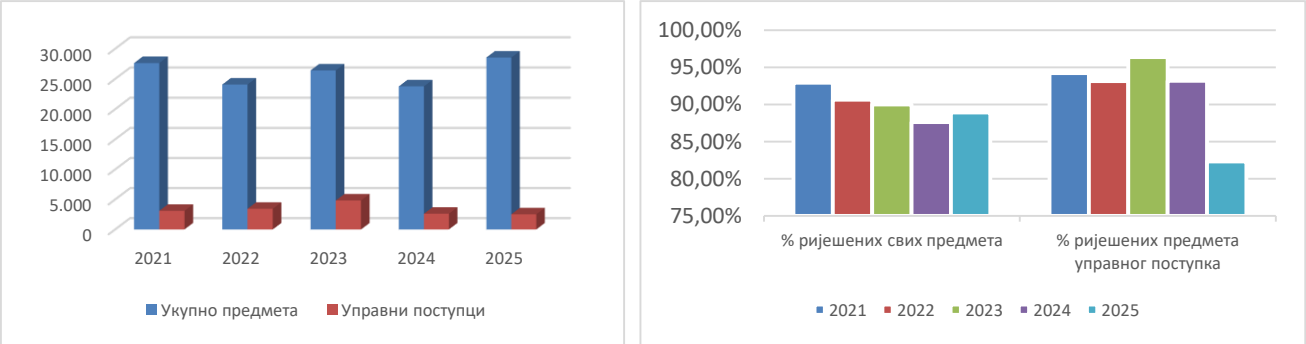
Дигитализација рада локалне управе започета је увођењем система еУправа 2019. године. Систем обухвата модуле еМатичар, еДокументи, еДијаспора, Сервис 48 и еСтатус, који омогућавају електронско подношење захтјева, издавање докумената, комуникацију са дијаспором, пријаву комуналних проблема и праћење статуса предмета. Током 2025. године еУправу је користило 72 регистрована корисника, што указује да постоји простор за значајније коришћење дигиталних јавних услуга.

Општина Нови Град посједује сертификат система управљања квалитетом ISO 9001, као и BFC SEE сертификат повољног пословног окружења, који је након успјешно проведене ресертификације обновљен до августа 2028. године. Ови сертификати потврђују опредијељеност локалне управе за унапређење квалитета јавних услуга, развој повољног пословног окружења и континуирано унапређење институционалних капацитета.

Предмети управног поступка према подацима из ДМС-а (Document Management System) показују висок степен ефикасности у раду Општинске управе, уз утицај специфичности самих управних поступака**.** У периоду 2021–2025. године број запримљених предмета кретао се од 2.524 до 4.819, а проценат ријешености био је изнад 93% у периоду 2021–2024. године. Најбољи резултат остварен је 2023. године, када је ријешено 96,38% предмета. У 2025. години проценат ријешености смањен је на 82,32%, што је потребно посматрати у контексту природе управних поступака, који зависе од потпуности документације, испуњености законских услова, рокова за поступање и активности странака у поступку.

Посматрано у односу на укупан број предмета у Општинској управи, управни поступци чине мањи дио укупног обима послова. У периоду 2021–2025. године Општинска управа је годишње запримала између 23.769 и 28.534 предмета, уз степен ријешености од 87,63% до 92,92%. У 2025. години, од укупно 28.534 запримљена предмета, ријешено је 25.377, од чега 23.515 у законском року, што потврђује континуирану ефикасност рада и усмјереност ка благовременом пружању услуга грађанима и другим корисницима.

Графикон 22: Обим и ефикасност рјешавања предмета у Општинској управи општине Нови Град – укупни предмети и предмети управног поступка (2021–2025)

Извор: Одјељење за општу управу

Општина Нови Град посједује међународни ИСО 9001 сертификат који издаје Међународна организација за стандардизацију (ISO), а који потврђује конкурентност на глобалном тржишту, висок степен и уједначеност квалитета тражених услуга. Од јуна 2019. године Општина Нови Град посједује и сертификат општине са повољним пословним окружењем (BFC SEE сертификат) којег издаје Национална

алијанса за локални економски развој (NALED). С обзиром да BFC SEE сертификат има рок важности 3 године, ресертификација по IV едицији стандарда је спроведена током 2024. и 2025.године, те је Општини Нови Град други пут додијељен BFC SEE сертификат са роком важности до 11.08.2028.године.

Општина Нови Град има 21 мјесну заједницу за које су посљедњи избори одржани 2017. године. Оно што је битно за нагласити да у посљедњем периоду активности мјесних заједница су значајно смањене, осим у периоду подношења приједлога пројекета за израду Плана капиталних инвестиција, гдје се већина мјесних заједница огласи и кандидује пројекте. У наредном периоду потребно је одржати нове изборе за мјесне заједнице као и значајније технички опремити исте.

У оквиру финалног вредновања Стратегије развоја општине Нови Град 2017–2026 спроведена је анкета међу носиоцима развојних активности. Резултати показују да 85% испитаника сматра да локалне институције располажу потребним кадровским и организационим капацитетима, док је управљање развојем позитивно оцијенило 90% учесника. Истовремено, као најзначајнија ограничења препознати су недовољни финансијски ресурси, недовољна координација са институцијама виших нивоа власти и недовољно развијена сарадња јавног, приватног и цивилног сектора. Испитаници су као приоритетне области за стручно усавршавање издвојили проналажење пројектних партнера, управљање и имплементацију пројеката, финансијско управљање и припрему пројектно-техничке документације.

Поред јачања људских капацитета, значајан изазов представља и информатичка инфраструктура. Већи дио рачунарске опреме и софтверских рјешења старији је од десет година, због чега је неопходна постепена модернизација информационо-комуникационе опреме, унапређење информационих система и континуирана обука запослених за примјену савремених дигиталних технологија.

Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја -ЗАКЉУЧАК:

Образовни систем општине Нови Град обезбјеђује доступност предшколског, основног, средњег и образовања одраслих на цијелом подручју општине, уз континуирана улагања у инфраструктуру, модернизацију наставе и подршку ученицима и студентима. Ипак, неповољна демографска кретања, смањење броја ученика, потреба за даљим усклађивањем образовних профила са потребама тржишта рада и модернизацијом образовне инфраструктуре представљају кључне изазове будућег развоја образовног сектора.

Област културе и спорта у општини Нови Град представља значајан развојни ресурс заснован на богатој традицији, развијеној мрежи установа, активном раду бројних удружења, спортских клубова и културних манифестација, као и вриједном културно-историјском насљеђу. Ипак, даљи развој ових сектора условљен је улагањима у реконструкцију и модернизацију кључне инфраструктуре, прије свега биоскопа, спортске дворане и библиотечких капацитета, јачањем кадровских и организационих капацитета, очувањем културне баштине и стварањем квалитетнијих услова за бављење културом, спортом и рекреацијом свих категорија становништва.

Систем здравствене и социјалне заштите у општини Нови Град почива на релативно добро развијеној мрежи установа и услуга које грађанима омогућавају приступ примарној здравственој заштити, социјалној подршци и различитим облицима помоћи у свакодневном животу, при чему значајну улогу има Дом здравља, мрежа амбуланти, приватни сектор и социјалне институције које обухватају најосјетљивије категорије становништва. Истовремено, систем се суочава са све израженијим изазовима који произилазе из демографског старења, недостатка медицинског кадра, раста потреба за дуготрајном његом и институционалним збрињавањем, као и смањења броја здравствено осигураних лица и неповољног односа између запослених и пензионера, што укупно указује на потребу да се у наредном периоду додатно ојачају кадровски и организациони капацитети, унаприједи одрживост система и обезбиједи да подршка остане доступна и прилагођена реалним потребама грађана.

Стање безбједности грађана у општини Нови Град у цјелини се оцијенује као стабилно, контролисано и повољно, уз изражен тренд смањења укупног криминалитета и висок ниво ефикасности надлежних органа у расвјетљавању кривичних дјела, при чему доминирају имовински деликти, док су тежа кривична дјела против живота и тијела у опадању. Истовремено, поједини ризици попут насиља у породици, проблема напуштених животиња, те евентуално одлагање радиоактивног отпада на подручју општине Двор у Републици Хрватској остају трајни изазови који захтијевају континуирано

институционално дјеловање, превентивне мјере и међусекторску сарадњу, како би се очувао постојећи ниво безбједности и додатно унаприједила квалитета живота грађана.

Цивилно друштво у општини Нови Град представља значајан ресурс за јачање социјалне кохезије, инклузије и квалитета живота грађана, али је његова укупна развијеност ограничена недовољном активном базом организација, слабом међусобном координацијом и високим степеном финансијске зависности од буџетске подршке. Иако општина континуирано издваја средства и подржава рад удружења у различитим областима од јавног интереса, изостаје стабилан и развојно оријентисан систем пројектног финансирања који би омогућио већи степен самосталности, професионализације и одрживости организација цивилног друштва. У наредном периоду кључно је јачање партнерских односа са јавним сектором, унапређење капацитета организација, посебно омладинских и оних које раде са рањивим групама, те развој континуираног и предвидивог модела финансирања заснованог на резултатима и друштвеном утицају.

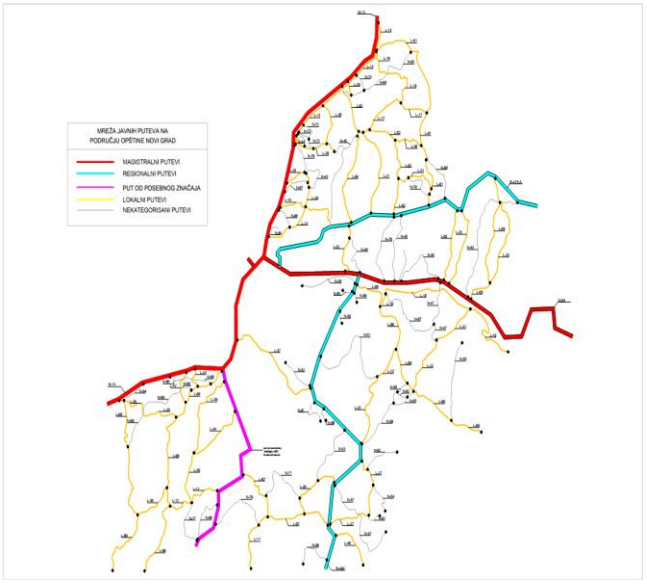
Општинска управа Општине Нови Град располаже стабилном организационом структуром, задовољавајућим стручним капацитетима и успостављеним системима управљања квалитетом и развојем. Најзначајнији изазови у наредном стратешком периоду односе се на кадровско подмлађивање, јачање капацитета за припрему и имплементацију развојних пројеката, модернизацију информационо-комуникационе инфраструктуре, ширење дигиталних јавних услуга и интензивније привлачење екстерних извора финансирања.

г) Стање јавне инфраструктуре и комуналних услуга

Путна инфраструктура

Према Одлуци о разврставању јавних путева (Службени гласник Републике Српске број 95/19, 55/20, 102/20, 39/22, 36/24, 59/24 и 60/25) окосницу путне мреже општине Нови Град представљају магистрални путеви првог реда укупне дужине 95 km, и то М-I-100 (стара ознака- М14, дионица Костајница - Нови Град - граница РС/ФБиХ) и М-I-108 (стара ознака- М14, дионица граница РС/ФБиХ - Нови Град – Приједор).

Поред магистралних путева, кроз општину Нови Град пролазе и регионални путеви првог и другог реда укупне дужине 27 km, и то Р-I-1101 (стара ознака- Р404, дионица Благај-Будимлић Јапра- граница РС/ФБиХ), Р-I 1102 (стара ознака Р404а, дионица граница РС/ФБиХ -Доњи Дубовик-Будимлић Јапра), Р-I-104 (стара ознака Р475а, дионица Нови Град - Каран), Р-II-1507 (стара ознака локални пут, дионица Рудице – Доњи Дубовик).

Мрежа саобраћајница на подручју општине Нови Град

Одлуком о локалним и некатегорисаним путевима и улицама на подручју општине Нови Град (Службени гласник општине Нови Град број 7/16) проглашена су и евидентирана:

- 42 локална пута у укупној дужини од 259,42 km (асфалтни коловоз-132,74 km, макадамски коловоз-117,86 km, земљани коловоз-8,82 km),
- 55 значајнијих некатегорисаних путева укупне дужине од 170,40 km (асфалтни коловоз-22,77 km, макадамски коловоз-135,13 km, земљани коловоз-12,5 km),
- Градске улице, укупне дужине од 44,88 km (асфалтни коловоз-34,94 km, макадамски коловоз-9,94 km).

Укупна дужина путне мреже на подручју општине Нови Град износи 596,70 km. Иако је мрежа путева релативно развијена, значајан дио локалних и некатегорисаних путева још увијек није савремено изграђен, што представља ограничење за равномјеран развој руралних подручја, доступност јавних услуга и ефикасније повезивање насеља са општинским центром.

Изградња аутопута Бања Лука – Приједор – Нови Град представља један од најзначајнијих стратешких инфраструктурних пројеката у Републици Српској, чији је циљ унапређење саобраћајне повезаности крајишке регије са домаћим и европским транспортним коридорима. Реализација пројекта подијељена је у двије фазе. Прва фаза обухвата изградњу дионице Бања Лука – Приједор у дужини од око 42 km, која је у фази реализације, док се друга фаза односи на изградњу дионице Приједор – Нови Град, дужине од приближно 23 до 32 km, за коју су у току активности на изради техничке документације и припреми пројекта. Реализацијом овог пројекта значајно ће се побољшати доступност општине Нови Град, смањити вријеме путовања према регионалним центрима и ојачати услови за привредни развој, привлачење инвестиција и јачање прекограничне сарадње.

Општина Нови Град је удаљена око 167 km од Коридора Vc, најзначајнијег друмског транспортног правца у Босни и Херцеговини, који је дио Паневропске транспортне мреже и повезује средњу Европу са Јадранским морем на правцу Будимпешта – Осијек – Сарајево – Плоче. Повезивање Новог Града са овим коридором остварује се посредно путем постојеће и планиране мреже аутопутева у Републици Српској, прије свега преко Бање Луке и Добоја, односно будућег аутопута Бања Лука – Приједор – Нови Град и постојећег аутопута „9. јануар“. Значајан правац повезивања представља и веза преко Хрватске Костајнице и Сиска према аутопуту А3 (Загреб – Липовац), који је дио европске транспортне мреже.

У Новом Граду се налази гранични прелаз за путнички саобраћај Нови Град (БиХ) – Двор (ХР). Најближи гранични прелази I категорије у друмском саобраћају су Градишка (87 km) и Изачић (80 km) и преко њих се одобрава промет лица, свих врста превозних средстава и свих врста роба.

Начелник општине је током посљедњих 5 година активно сарађивао са бројним институцијама по питању прекатегоразције граничног прелаза Нови Град – Двор у гранични прелаз за међународни робни саобраћај. Ова иницијатива има велики значај за привредни развој, јер би омогућила ефикаснији транспорт робе, смањење трошкова пословања и бољу повезаност привредних субјеката са подручја приједорске регије и Унско-санског кантона са међународним тржиштима.

Значајан корак у том правцу представља чињеница да је у Нацрту уговора између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске о граничним прелазима прелаз Нови Град – Двор уврштен у категорију граничних прелаза за међународни путнички и робни саобраћај. Додатни предуслов за реализацију ове иницијативе створен је ратификацијом Споразума о одржавању и реконструкцији цестовних мостова на државној граници између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Хрватске („Службени гласник БиХ“, број 7/21), којим је предвиђена реконструкција моста Нови Град – Двор на правцу М4 у БиХ, односно ДЦ6 у Републици Хрватској, преко ријеке Уне, што представља један од кључних предуслова за успостављање и функционисање робног саобраћаја на граничном прелазу Нови Град – Двор.

Нови Уговор између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске о граничним прелазима потписан је 8. јуна 2026. године и тренутно је у фази привремене примјене. Иако је правни основ за успостављање робног саобраћаја на граничном прелазу Нови Град – Двор створен, његово пуно стављање у функцију очекује се након што надлежна Мјешовита комисија за праћење спровођења Уговора о граничним прелазима између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске усагласи и потврди испуњеност свих оперативних и техничких услова. Реализација овог процеса представљала би значајан искорак у јачању саобраћајне и привредне повезаности општине Нови Град са окружењем и међународним транспортним токовима.

На подручју општине Нови Град систем стационарног саобраћаја обухвата 19 уређених паркинг локација са 10 паркомата, на којима је прописно обиљежено укупно 552 паркинг мјеста под режимом наплате. Поред наведених уређених површина, у градском подручју постоји значајан број неуређених и необиљежених локација које се фактички користе за паркирање, без одговарајуће хоризонталне и вертикалне сигнализације.

Постојећи капацитети не задовољавају у потпуности потребе становништва, посебно у зонама високе густине становања и у непосредној близини јавних установа, гдје се континуирано јавља дефицит паркинг простора. С тим у вези, као стратешки приоритет намеће се планирање и изградња јавних паркинг гаража и додатних уређених паркинг површина, са циљем повећања капацитета стационарног саобраћаја и унапређења функционисања саобраћаја у ужем градском језгру.

Према Информацији о стању безбједности саобраћаја на подручју општине Нови Град за 2025. годину, на овом подручју регистровано је укупно 6.542 возила, што указује на висок степен моторизације и додатно оптерећење постојеће саобраћајне инфраструктуре. Јавни превоз лица и ствари организују привредни субјекти „Toping trade“ из Новог Града и „Casco tours“ из Приједора, уз учешће осам такси превозника и 17 самосталних аутопревозника.

Јавни линијски превоз лица тренутно се одвија искључиво на локалним путевима, при чему нису у потпуности задовољене потребе корисника превоза, посебно ученика, на релацијама Томашевићи – Видорија, Брезици – Раковачко гробље – Сводна и Нови Град – Табла, што указује на потребу даљег унапређења и оптимизације система јавног превоза.

Одлуком о куповини непокретности у к.о. Нови Град („Службени гласник општине Нови Град“, број 7/17), Општина Нови Град је стекла у власништво објекат аутобуске станице са припадајућим земљиштем у укупној површини од 3.922 m². Током 2021. године извршена је свеобухватна реконструкција и модернизација овог објекта, чиме су створени предуслови за његово функционално стављање у јавну употребу. У циљу ефикасног управљања аутобуском станицом и унапређења система јавног превоза, Скупштина Општине Нови Град је дана 10.11.2022. године донијела Одлуку о оснивању Привредног друштва „Нови транспорт“а.д. Нови Град, међутим ово јавно предузеће од дана оснивања није започело са оперативним радом, нити је реконструисана аутобуска станица званично пуштена у функцију прихвата и отпреме путника из разлога административних баријера, процеса лиценцирања, те потребе за обезбјеђивањем почетног оперативног капитала и возног парка. Стога, активирање „Нови Транспорт“ а.д. се позиционира као хитан приоритет.

Општина Нови Град је традиционално значајно жељезничко и гранично чвориште са дугом историјом транспорта роба. Укупна дужина жељезничке мреже износи 53,022 км. Кључну инфраструктурну предност чини постојање граничног прелаза за превоз робе у жељезничком саобраћају – Добрљин (Добрљин-Волиња), у оквиру којег дјелује Царински реферат Жељезничка станица Добрљин. Положај општине на главној жељезничкој траси Бихаћ – Нови Град – Добој – Бања Лука – Шамац, у непосредној близини границе са Европском унијом, даје јој изразит геостратешки значај и могућност повезивања Босне и Херцеговине са Хрватском, Србијом и ширим европским тржиштем.

Иако постоји функционална жељезничка инфраструктура, извозно оријентисана локална привреда и развијен трговачки сектор, постојећи капацитети нису у потпуности комерцијално валоризовани. У циљу боље валоризације постојећих капацитета, крајем 2025. године је покренута иницијатива за успостављање интермодалног транспортног чвора „Gateway Добрљин“ на простору од 33.883 m² у зони царинског реферата. Пројекат је у почетној фази и његова реализација зависи од обезбјеђивања институционалне подршке, израде студијске документације и рјешавања имовинско-правних односа. Реализација овог пројекта омогућила би развој савремених логистичких услуга и значајно повећала транспортну конкурентност општине.

Ревитализација Унске пруге (Нови Град – Бихаћ – Книн) представља један од најзначајнијих инфраструктурних пројеката за развој општине Нови Град и регије сјеверозападне Босне и Херцеговине. Некада једна од најважнијих жељезничких веза између средње Европе и јадранских лука, пруга је годишње превозила око 4 милиона тона робе и 1,5 милиона путника. Данас је највећим дијелом ван функције због ратних оштећења, дотрајале инфраструктуре и сложених административних процедура, с обзиром на то да седам пута прелази државну границу између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске.

Обнова и модернизација пруге препозната је као приоритет у области транспорта на нивоу Босне и Херцеговине, а израда студија оправданости реконструкције је у току. Као први корак ка поновној валоризацији пруге, у јуну 2026. године успостављен је туристички воз на релацији Бихаћ – Босанска Крупа – Босанска Отока. Један од стратешких циљева је кандидатура Унске пруге за укључивање у ТЕН-Т европску транспортну мрежу, чиме би се створили предуслови за приступ фондовима Европске уније и обезбјеђење средстава за њену потпуну обнову и модернизацију.

Ревитализација Унске пруге омогућила би развој интермодалног транспорта, повећање обима робног и путничког саобраћаја, јачање привредне сарадње између БиХ и Републике Хрватске, смањење транспортних трошкова и боље повезивање са европским транспортним токовима. За општину Нови Град овај пројекат има посебан значај јер би ојачао логистичке капацитете привреде, унаприједио саобраћајну повезаност и допринио развоју туристичких потенцијала долине Уне.

Електродистрибутивна мрежа и јавна расвјета

Електродистрибутивном мрежом на подручју општине Нови Град управља Теренска јединица Нови Град, у саставу Оператера дистрибутивног система „Електрокрајина“ а.д. Бања Лука. Укупна дужина дистрибутивне мреже износи 1.634,45 km, од чега 459,15 km високонапонске и 1.175,3 km нисконапонске мреже. На електродистрибутивну мрежу прикључена су 14.587 потрошача, што указује на висок степен покривености становништва и привреде електроенергетском инфраструктуром.

У претходном периоду реализован је значајан циклус инвестиција усмјерен на модернизацију електродистрибутивног система и повећање поузданости снабдијевања електричном енергијом. Изградњом нове трафостанице у Индустријској зони 2020. године обезбијеђени су услови за стабилно електроснабдијевање постојећих и будућих привредних субјеката, док је реконструкцијом више од 45 km дотрајалих сеоских водова побољшан квалитет снабдијевања у руралним подручјима.

Значајан искорак у модернизацији мреже представља пуштање у рад нове дионице средњенапонског далековода „Блатна“ у 2026. години, чиме је обезбијеђено поузданије снабдијевање електричном енергијом за око 2.700 потрошача у подгрмечком подручју општина Нови Град и Крупа на Уни. Заједно са измјештањем мјерних мјеста, уградњом паметних бројила и другим техничким унапређењима, ове инвестиције допринијеле су смањењу дистрибутивних губитака са 14,2% на испод 11,5% и повећању поузданости рада дистрибутивног система.

Поред развоја дистрибутивне инфраструктуре, уочљив је и раст инвестиција у обновљиве изворе енергије. Захваљујући повољним природним условима и стимулативном регулаторном оквиру, на подручју општине се интензивира изградња фотонапонских електрана. Према евиденцији МХ „Електропривреда Републике Српске“, до маја 2026. године регистровано је седам соларних електрана са одобреним подстицајима за производњу електричне енергије из обновљивих извора, што указује на постепену диверзификацију локалних извора снабдијевања и јачање енергетске транзиције.

Иако је електроенергетски систем у претходном периоду значајно унапријеђен, и даље постоји потреба за наставком реконструкције дотрајалих дијелова нисконапонске мреже, даљом дигитализацијом система управљања, повећањем енергетске ефикасности и стварањем услова за веће учешће обновљивих извора енергије у укупном енергетском билансу. Наведене активности представљају важне предуслове за обезбјеђивање сигурног и квалитетног снабдијевања становништва и привреде, као и за достизање циљева одрживог енергетског развоја.

Систем јавне расвјете на подручју општине Нови Град напаја се преко 100 трафостаница, односно 107 мјерних мјеста на крају 2025. године. У претходном периоду спровођене су мјере рационализације потрошње електричне енергије, првенствено кроз уградњу тајмера, оптимизацију режима рада и смањење броја расвјетних тијела на појединим локацијама. Наведене мјере су краткорочно допринијеле смањењу потрошње електричне енергије, што је било посебно изражено током 2024. године. Међутим, анализа кретања трошкова у периоду 2021–2025. године показује да су могућности даљих уштеда примјеном административних и организационих мјера у великој мјери исцрпљене. Истовремено, ширење мреже јавне расвјете и повећање броја мјерних мјеста условили су поновни раст потрошње и трошкова електричне енергије, који су у 2025. години достигли 302.725 КМ, што представља највишу вриједност у посматраном периоду.

Табела 39: Потрошња електричне енергије за јавну расвјету, за период 2021-2025.г.

Година	Потрошња ел. енергије (КМ)	Индекс у односу на претходну годину	Број мјерних мјеста
2021.	204.310,05	1,00	88
2022.	239.253,73	1,16	100
2023.	290.288,66	1,21	100
2024.	281.148,30	0,85	100
2025.	302.725,13	1,11	107

Извор: Информација о стању јавне расвјете на подручју општине Нови Град за 2025.г.

Кључни изазов представља застарјелост значајног дијела инфраструктуре јавне расвјете, која узрокује повећане трошкове одржавања, већу потрошњу електричне енергије и чешће кварове. Истовремено, даље ограничавање режима рада јавне расвјете није одрживо, јер може негативно утицати на безбједност саобраћаја и грађана.

С обзиром на наведено, у наредном стратешком периоду приоритет треба да буде техничка модернизација система јавне расвјете кроз постепену замјену постојећих расвјетних тијела енергетски

ефикасном ЛЕД расвјетом, увођење система паметног управљања и наставак ширења мреже у складу са потребама становништва. Такав приступ омогућиће смањење потрошње електричне енергије и трошкова одржавања, уз истовремено повећање квалитета услуге, енергетске ефикасности и безбједности јавних површина.

Гасификација

Босна и Херцеговина нема властита налазишта природног гаса, због чега се све потребне количине обезбјеђују увозом, превасходно из Руске Федерације, преко транспортних система Турске, Бугарске и Србије (Балкански ток), као и алтернативним правцем преко Украјине, Мађарске и Србије. Тренутно постоји само једна улазна тачка природног гаса у БиХ – Шепак код Зворника, што представља значајно ограничење у погледу сигурности снабдијевања и енергетске безбједности.

Диверзификација извора и праваца снабдијевања природним гасом условљена је развојем интерконекција са сусједним државама. У том контексту, као приоритетни пројекти препознати су Нова источна интерконекција са Републиком Србијом и Јужна интерконекција са Републиком Хрватском, чијом би се реализацијом омогућило снабдијевање природним гасом из више праваца и повећала поузданост гасног система.

За општину Нови Град од посебног је значаја пројекат изградње магистралног гасовода Шепак – Бијељина – Бања Лука – Приједор – Нови Град, познат као *Нова источна интерконекција*, који представља најзначајнији стратешки пројекат развоја гасне инфраструктуре у Републици Српској. Основни циљ пројекта је гасификација сјеверног дијела Републике Српске, повезивање на транспортни систем Републике Србије на улазној тачки Шепак, те стварање предуслова за снабдијевање природним гасом привреде, јавних установа и домаћинстава дуж цијеле трасе.

Стратегијом развоја енергетике Републике Српске до 2035. године дефинисан је оквир за развој гасног система и планирана израда Студије развоја гасног сектора, која обухвата и изградњу магистралног гасовода од Бијељине до Новог Града, са прикључним гасоводима и могућим интерконекцијама. Пројекат је препознат као стратешки приоритет Републике Српске, а траса гасовода (Бијељина – Бања Лука – Приједор – Нови Град) и носиоци његове реализације већ су дефинисани.

Реализација пројекта планирана је у три фазе:

- I фаза – изградња примарног магистралног гасовода од Шепка до Бање Луке;
- II фаза – изградња прикључних гасовода за 18 градова и општина дуж трасе;
- III фаза – наставак магистралног гасовода од Бање Луке, преко Приједора, до Новог Града, на граници са Републиком Хрватском.

Изградња магистралног гасовода формално је започела у априлу 2026. године потписивањем уговора са извођачима радова, чиме су отпочеле припремне и теренске активности. Према планираној динамици, завршетак комплетног магистралног правца од Шепка до Новог Града очекује се до краја 2030. године, при чему је дионица Бања Лука – Приједор – Нови Град планирана за реализацију у завршној фази пројекта.

Реализацијом овог пројекта општина Нови Град добила би приступ природном гасу као новом енергенту, чиме би се створили предуслови за унапређење енергетске сигурности, повећање конкурентности привреде, развој индустријских зона, смањење емисија загађујућих материја и привлачење нових инвестиција. Истовремено, гасификација представља један од кључних предуслова за дугорочну енергетску транзицију и одрживи локални економски развој.

Водоводна инфраструктура

Систем јавног водоснабдијевања на подручју општине Нови Град заснива се на потисно гравитационом систему, којим управља КП „Водовод и канализација“ а.д. Нови Град, које је настало издвајањем из ОДКЈП „КОМУС“ Нови Град, по Програму приватизације од 13.02.2001. године. 06.06.2007. године извршена је промјена својине, промјена облика организовања, усклађење општих аката са Законом о јавним предузећима и Законом о класификацији допуна дјелатности, тако да ОДКЈП „Водовод и канализација“ АД Нови Град послује као КП „Водовод и канализација“ АД Нови Град и тако је уписано у Судски регистар. Структура власништва над акцијама предузећа је сљедећа:

- Општина Нови Град- 64,999931%
- Остали акционари- 20,000067%
- Пензијски резервни фонд- 10,000009%

- Фонд за реституцију- 4,999993%

Вода се захвата из бунара, путем пумпних станица транспортује до резервоара различитих висинских зона, а затим се гравитационо дистрибуише до крајњих корисника. Централни водоводни систем обезбјеђује снабдијевање око 16.000 становника путем приближно 6.200 прикључака.

Водоснабдијевање је организовано са два активна изворишта – Гортан и Млакве, док се изворište Ограде више не користи. Изворište Млакве, које је у систем укључено 2017. године, представља кључни развојни ресурс водоснабдијевања општине. Након уређења изворишне зоне и успостављања услова за санитарну заштиту, обезбијеђен је капацитет од 51,9 l/s, уз могућност повећања на око 100 l/s изградњом додатних бунара. За складиштење воде изграђени су резервоари укупног капацитета 3.200 m³, чиме су обезбијеђени услови за стабилно снабдијевање потрошача.

Поред централног система, КП „Водовод и канализација“ управља и са пет локалних водоводних система у насељима Чађавица III – Ведовица, Блатна – Доњи Матавази, Рашће – Горњи Матавази, Радомировац и Мала Новска Рујишка, који се снабдијевају из локалних изворишта и бунара.

У протеклом периоду реализован је значајан број инвестиција усмјерених на модернизацију и проширење водоводне инфраструктуре. Поред реконструкције дијелова градске мреже, извршено је проширење централног водоводног система према више приградских и сеоских насеља (Рудице, Блатна, Бојишта, Благај Ријека, Благај Јапра, Шклобучари, Чађавица, Горње Водичево, Горњи и Доњи Ракани и др.), изграђени су нови резервоари, препумпне станице и дистрибутивна мрежа, као и водоводна инфраструктура у Индустријској зони Пољавнице. Посебно је значајно уређење изворишта Млакве, које је обухватило изградњу фекалног колектора, система за одвођење оборинских вода, биолошког пречистача отпадних вода, уљног сепаратора, увођење SCADA система за даљински надзор и управљање, те успостављање санитарне заштите изворишта. У јуну 2026. године отпочела је реализација пројекта „Проширење водоводне мреже на подручју општине Нови Град" у склопу ширег пројекта „Водовод и канализација у Републици Српској II“, а који се односи на изградњу водоводне мреже у насељима Жуљевица и Доњи Ракани у вриједности 3.086.902,52 КМ. Реализацијом овог пројекта ће бити створени услови за квалитетније и сигурније водоснабдијевање за више од 1.100 становника.

Табела 40: Водоводна мрежа на подручју општине Нови Град, 2021-2025. година

Опис	2021	2022	2023	2024	2025
Дужина дистрибутивног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	233,6	236,6	236,6	236,6	236,6
Дужина потисног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	16,6	16,6	16,9	16,9	16,9
Дужина прикључног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	36,7	36,7	37,7	38,23	38,76
Укупан број прикључака на јавној водоводној мрежи	6.148	6.331	6.418	6.512	6.569
Број домаћинстава прикључених на јавни водоводни систем	4.289	4.481	4.575	4.660	4.702
% губици воде	35	31	33	30	35
Број домаћинстава у општини без прикључка на водовод[22]	4.503	4.311	4.217	4.132	4.090
% домаћинстава у општини који имају квалитетно регулисано водоснабдијевање питком водом	48,78	50,96	52,03	53,00	53,48

Извор: КП "Водовод и канализација" а.д.

Подаци показују умерен, али континуиран напредак у обухвату становништва јавним водоснабдијевањем у периоду 2021–2025. године, кроз раст броја прикључака (са 6.148 на 6.569) и прикључених домаћинстава (са 4.289 на 4.702), уз истовремено смањење броја домаћинстава без приступа водоводу, док се дужина мреже само минимално повећава, што указује да је развој превасходно био усмјерен на прикључивање корисника, а не на значајну експанзију инфраструктуре; истовремено, покривеност квалитетним водоснабдијевањем расте са 48,78% на 53,48%, али систем остаје оптерећен високим и нестабилним губицима воде (30–35%), што представља кључни структурни проблем и указује да су у наредном периоду неопходне инвестиције у реконструкцију мреже и смањење техничких губитака како би се постигла већа ефикасност и одрживост система.

[22] Према попису 2013, укупан број домаћинстава износи 8792. Укупан број прикључених домаћинстава је према подацима из Извјештаја о пословању КП „Водовод и канализација“ за 2021.2022. 2023.2024. і 2025.г.

У наредном стратешком периоду приоритети у области водоснабдијевања односиће се на наставак реконструкције постојеће мреже, смањење техничких и комерцијалних губитака воде, проширење система на преостала подручја без организованог водоснабдијевања, повећање капацитета изворишта Млакве, модернизацију система управљања и даље унапређење квалитета и поузданости услуге водоснабдијевања.

Канализациона инфраструктура

Канализациони систем општине Нови Град заснива се на гравитационом, мјешовитом систему одвођења отпадних и оборинских вода, при чему се отпадне воде без претходног пречишћавања испуштају у ријеку Сану путем препумпних станица „Град“ и „Прекосење“, чији су капацитети 800 l/s и 300 l/s, док укупна дужина мреже износи 23.036 m и обухвата око 70% градског подручја, укључујући и дио насеља Сводна.

Иако су у претходном периоду реализовани одређени инфраструктурни захвати (изградња колектора, оборинских канала и SBR уређаја за мали еквивалент становника), систем је и даље доминантно стар (основна мрежа из периода 1958–1963), недовољно развијен у погледу покривености и технички оптерећен честим зачерљењима и оштећењима, уз изражен проблем неадекватног одржавања и ограничених капацитета комуналног предузећа, што указује на потребу модернизације, проширења и успостављања функционалног пречишћавања отпадних вода као кључног стратешког приоритета.

Укупан број прикључака на јавној канализационој мрежи је 3.204. Процјењује се да око 6.000 домаћинстава на подручју општине Нови Град нема прикључак на канализациону мрежу.

Табела 41: Канализациона мрежа, 2017-2021. година

Опис	2021	2022	2023	2024	2025
Број километара канализационе мреже на подручју општине	23	23	23	23	23
Број канализационих прикључака	3.180	3.183	3.195	3.198	3.204
Укупно испуштене отпадне воде, хиљ. m3	337	334	319	308	312
Пречишћене отпадне воде, хиљ. m3	4	0	3	3	3
Број домаћинстава у општини без прикључка на канализациону мрежу - процјена [23]	5.612	5.609	5.597	5.594	5.588
% домаћинстава у општини која су прикључена на канализациону мрежу	36,17	36,20	36,34	36,37	36,44

Извор: КП "Водовод и канализација" а.д., Републички завод за статистику, Билтен „Градови и општине“ за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025.г.

Подаци за период 2021–2025. године показују изразито стагнирање канализационе инфраструктуре, јер дужина мреже остаје непромијењена на 23 km, што указује да није било значајних инвестиција у проширење система, док је број прикључака тек незнатно повећан (са 3.180 на 3.204), што резултира минималним побољшањем обухвата становништва (са 36,17% на 36,44%), при чему и даље више од 5.500 домаћинстава остаје ван система; истовремено се уочава благи пад укупно испуштених отпадних вода (са 337 на 312 хиљ. m³), док је пречишћавање практично занемарљиво и нестабилно (0–4 хиљ. m³), што потврђује да систем нема функционалан третман отпадних вода и да се и даље ослања на директно испуштање у водотокове, па се као кључни стратешки проблем издваја низак ниво покривености, одсуство пречишћавања и техничка застарјелост система, уз потребу хитног проширења мреже и изградње постројења за пречишћавање отпадних вода.

ПТТ и телекомуникационе услуге

Подручје општине Нови Град обухваћено је релативно развијеном, али функционално неуједначеном ПТТ и телекомуникационом инфраструктуром, у којој доминантну улогу има ЈП „Поште Српске“ а.д. путем главне јединице у градском језгру и мреже сеоских поштанских канцеларија (Добрљин, Рудице, Сводна и Агићи). Иако ова мрежа обезбјеђује основну доступност услуга, рурални простор карактерише ниска густина физичких шалтерских јединица, због чега се значајан дио насеља ослања на теренске поштоносаче. Овај модел, у условима изражених демографских промјена (старење становништва и депопулација), доводи до отежане и временски мање поуздане дистрибуције пошиљака, као и до проблема у благовременој наплати комуналних и других обавеза.

[23] Према попису 2013, укупан број домаћинстава износи 8792. Укупан број прикључених домаћинстава је према подацима из Извјештаја о пословању КП „Водовод и канализација“ за 2017.;2018.;2019. и 2020.г.

Паралелно са традиционалним поштанским системом, уочава се раст и трансформација тржишта брзих поштанских услуга, уз све веће присуство приватних оператера који уводе дигитализоване и аутоматизоване моделе доставе. Посебно се издваја увођење пакетомат система у урбаном подручју, који омогућава 24-часовни приступ пошиљкама, смањује зависност од радног времена шалтера и повећава ефикасност логистичког ланца. Ови системи представљају важан корак ка модернизацији ПТТ сектора и развоју е-трговине на локалном нивоу.

Телекомуникациони сектор карактерише релативно висока покривеност мобилним мрежама, при чему је 4G/4G+ сигнал присутан у већем дијелу урбаног подручја и дуж главних саобраћајних коридора (М-4 и М-14). Оваква покривеност обезбјеђује стабилан приступ мобилном интернету за већину становништва и привредних субјеката. Међутим, у руралним, брдско-планинским и пограничним зонама постоји изражена неуједначеност квалитета сигнала, што утиче на дигиталну укљученост становништва и привредних активности.

Фиксна широкопојасна инфраструктура је развијенија у урбаном језгру, гдје се континуирано шири оптичка мрежа великог капацитета, док су периферна и сеоска подручја и даље ограничено покривена. 5G технологија је у почетној фази имплементације, превасходно у градском центру, што указује на рану фазу преласка ка напреднијим дигиталним услугама.

Конкуренција телекомуникационих оператера постоји, али је неравномјерна. Највећу покривеност обезбјеђује Mtel a.d. Banja Luka, док су BH Telecom и HT Eronet присутни у одређеним рубним зонама, углавном у дијеловима који гравитирају Федерацији БиХ. Ова структура тржишта утиче на разлике у квалитету услуга и покривености.

У погледу јавне дигиталне инфраструктуре, на подручју општине постоји ограничен број бесплатних Wi-Fi зона, концентрисаних у ужем градском језгру. Наиме, Општина је реализовала пројекат успостављања бесплатне јавне Wi-Fi мреже у оквиру иницијативе WiFi4WB (EU4Digital), чиме је унапријеђена доступност интернета у пјешачкој зони центра града. Ипак, туристички локалитети, приобаље ријека и дио јавних простора и даље нису обухваћени овом инфраструктуром, што представља развојни недостатак са аспекта туризма и јавних услуга.

Развој оптичке и широкопојасне мреже има стратешки значај за даљи економски развој општине. Савремена телекомуникациона инфраструктура представља предуслов за привлачење инвестиција у секторе засноване на дигиталним технологијама, развој е-трговине, као и за ширење модела рада на даљину, који има потенцијал да ублажи одлив становништва из руралних дијелова. Дугорочно посматрано, ПТТ и телекомуникациони сектор постају кључни носиоци дигиталне трансформације општине и развоја концепта паметног града (Smart City). Интеграција стабилне дигиталне инфраструктуре омогућава имплементацију паметних комуналних система, укључујући даљинско очитавање потрошње воде и енергије, дигитално управљање услугама и унапређење ефикасности јавне управе. На тај начин телекомуникације прелазе из домена основне комуникационе услуге у инфраструктурни темељ одрживог економског, еколошког и друштвеног развоја општине Нови Град.

Стање јавне инфраструктуре и комуналних услуга -ЗАКЉУЧАК:

Путна мрежа општине Нови Град је просторно развијена и функционално хијерархизована, са значајним учешћем магистралних и регионалних праваца који обезбјеђују регионалну и међудржавну повезаност. Међутим, и даље доминира високо учешће локалних и некатегорисаних путева са недовољним степеном савремене изграђености, што условљава неравномјеран просторни развој и ограничену доступност руралних насеља. Стратешки гледано, кључни развојни потенцијал представља изградња ауто-пута Бања Лука – Приједор – Нови Град, прекатегоризација граничног прелаза Нови Град-Двор и унапређење логистичке инфраструктуре, што би значајно смањило саобраћајну изолованост и повећало инвестициону атрактивност општине.

Електроенергетски систем је технички стабилан и релативно добро развијен, са високим степеном покривености и значајним инвестицијама у модернизацију мреже и смањење губитака. Позитивни ефекти инвестиција огледају се у повећању поузданости снабдијевања и развоју обновљивих извора енергије. Међутим, систем јавне расвјете представља изразито трошковно и технички оптерећен сегмент, са застарјелом инфраструктуром и растућим трошковима одржавања. У

наредном периоду кључни приоритет је системска модернизација (LED технологија и паметно управљање) ради повећања енергетске ефикасности и дугорочне одрживости.

Гасна инфраструктура на нивоу општине не постоји, али је у току стратешки значајан процес изградње магистралног гасовода који Нови Град позиционира као крајњу тачку кључног енергетског коридора у Републици Српској. Реализација овог пројекта представља потенцијално једну од најзначајнијих структурних трансформација локалне економије, јер би увођење природног гаса омогућило диверзификацију енергената, јачање индустријске базе и смањење енергетских трошкова, уз истовремени допринос еколошкој транзицији.

Систем водоснабдијевања карактерише континуиран напредак у обухвату становништва и стабилизација техничких капацитета, посебно након активирања изворишта Млакве и проширења мреже. Обухват становништва се постепено повећава, што указује на позитиван развојни тренд. Међутим, систем остаје оптерећен високим и нестабилним губицима воде, што представља кључни структурни проблем. Стратешки приоритет је смањење губитака, реконструкција мреже и даље проширење на рурална подручја без организованог водоснабдијевања.

Канализациони систем је технички застарио, недовољно развијен и функционално ограничен, са ниским степеном покривености становништва и практично непостојећим системом пречишћавања отпадних вода. Стање указује на системску инфраструктурну слабост, јер доминантно постоји директно испуштање отпадних вода у водотокове без адекватног третмана. Стратешки приоритет представља изградња постројења за пречишћавање отпадних вода, проширење мреже и модернизација постојећег система.

ПТТ и телекомуникациони сектор одликује паралелно функционисање традиционалних система (пошта и теренска дистрибуција) и савремених дигиталних услуга. Основна доступност услуга је обезбијеђена, али рурална подручја и даље зависе од ограничене инфраструктуре и теренских сервиса. Телекомуникациона мрежа је релативно развијена у урбаним зонама, док рурална подручја имају неуједначен квалитет и приступ брзом интернету. Развој оптичке мреже, 5G технологије и јавне Wi-Fi инфраструктуре представља кључни предуслов за дигиталну трансформацију, развој привреде и задржавање становништва. Стратешки посматрано, овај сектор има улогу хоризонталне развојне инфраструктуре која омогућава Smart City концепт, дигитализацију јавних услуга и нове моделе економског развоја (е-трговина, рад на даљину, дигиталне услуге).

x) Заштита животне средине и заштита од ризика природних непогода и катастрофа

Подручје општине Нови Град није непосредно угрожено од великих загађивача тако да је до сад стање животне средине релативно добро. Највећи број еколошких проблема на подручју општине постоји због заостајања у развоју комуналне инфраструктуре, те због неријешених еколошких проблема производних капацитета. Многи еколошки проблеми узроковани су ниским нивоом свијести грађана, као и појединаца о потреби очувања квалитета животне средине.

Скупштина Општине Нови Град је 7. новембра 2019. године усвојила Одлуку о приступању Споразуму градоначелника за климу и енергију, чиме се Општина обавезала да ће смањити емисију CO_2 за најмање 40 % до 2030. године и повећати своју отпорност на климатске промјене.

У марту 2022. године, у зони санитарне заштите у насељу Млакве код Новог Града, је постављена гама сонда за мјерење радиоактивности у ваздуху. Захваљујући постављеној мјерној станици, у сваком тренутку се могу знати подаци о радиоактивности у ваздуху. Ово је једна од укупно 11 станица у БиХ у склопу пројекта Међународне агенције за атомску енергију /IAEA/. Подаци о радиоактивности у реалном времену представљени су на Европској платформи за размјену радиолошких података (European Radiological Data Exchange Platform – EURDEP, https://remon.jrc.ec.europa.eu/), а према доступним подацима, просјечна радиоактивност у Новом Граду налази се у границама природне и безопасне дозе радијације, која износи до 250nSv/h. Савремени концепт заштите животне средине захтијева континуирано праћење степена аерозагађења, хидрозагађења, педозагађења, биљног покривача, фауне, хигијенског стања средине, здравственог стања људи, буке, вибрација, штетних зрачења и других појава и показатеља стања животне средине, те је неопходне успоставити системе праћења ових индикатора.

Стање ваздуха

Ниво квалитета ваздуха на подручју општине Нови Град одређују различити географски, климатски, метеоролошки и други фактори. На подручју општине нису вршена мјерења квалитета ваздуха и не постоји мониториг квалитета ваздуха. Нису вршена ни значајна истраживања стања животне средине и процјена утицаја животне средине на здравље становника општине. С обзиром да Општина Нови Град спада у категорију неразвијених општина, постоји само мали број загађвача који се могу сматрати привредним загађивачима животне средине. Када се томе дода и то да више од пола територије општине Нови Град заузимају шумске површине, може се рећи да је општина Нови Град чиста и еколошки здрава средина. Међутим, због непостојања јединственог система топлификације, загријавање објеката се врши помоћу појединачних котловница у привредним објектима, као и пећи за загријавање у објектима индивидуалног становања. Ови извори загађења имају заједничку карактеристику просторног извора онечишћења ваздуха. На подручју општине Нови Град тренутно се, поред непостојања системског мониторинга квалитета ваздуха, не врши ни праћење емисије штетних фактора у животну средину, који битно утичу на стање квалитета ваздуха. Од линијских загађивача ваздуха најзначајније су магистралне саобраћајнице М4 и М14 које су ситуиране у самом урбаном дијелу града (М14) и које преузимају цјелокупну дневну миграцију становишта и робног транспорта.

<u>Потенцијал за прелазак на еколошки прихватљиве енергенте</u>

Општина Нови Град располаже значајним предусловима за постепену транзицију ка еколошки прихватљивим изворима енергије, при чему се потенцијал заснива на комбинацији инфраструктурних инвестиција, природних ресурса и стратешких енергетских пројеката на нивоу Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Кључни стратешки елемент у овој транзицији представља развој гасне инфраструктуре, кроз планирану изградњу магистралног гасовода који ће омогућити увођење природног гаса као прелазног, мање загађујућег енергента у односу на чврста горива и лож уље. Овај процес има посебан значај за индустријске капацитете, јавне установе и потенцијално ширење гасификације домаћинстава.

Поред тога, општина посједује растући потенцијал у области обновљивих извора енергије, прије свега кроз све веће интересовање за изградњу соларних електрана. Повољни географски и климатски услови, уз постојеће регулаторне подстицаје, омогућавају да фотонапонски системи постану један од носилаца локалне енергетске транзиције. Истовремено, присуство већег броја прикључених соларних електрана указује на почетну фазу развоја децентрализоване производње електричне енергије.

Значајан потенцијал постоји и у области енергетске ефикасности, посебно кроз модернизацију система јавне расвјете и електродистрибутивне мреже. Замјена застарјелих расвјетних тијела ЛЕД технологијом, увођење система паметног управљања и смањење дистрибутивних губитака представљају мјере које директно доприносе смањењу потрошње електричне енергије и емисија CO_2.

Додатни развојни потенцијал произилази из могућности интеграције обновљивих извора енергије у оквиру јавних система и комуналне инфраструктуре, укључујући водоснабдијевање и будуће „smart city“ системе, што омогућава оптимизацију потрошње и већу контролу енергетских токова.

Посматрано у цјелини, прелазак на еколошки прихватљиве енергенте у општини Нови Град има реалну основу, али је условљен динамиком реализације гасне инфраструктуре, већим улагањима у обновљиве изворе енергије и системском модернизацијом постојећих енергетских и комуналних система.

Стање водотокова

Ријеке Уна и Сана представљају значајан водни потенцијал како општине Нови Град, тако и цијеле регије. Укупна дужина ријеке Уне износи 207 км, док дужином од 35 км протиче кроз Нови Град и једим дијелом представља природну и границу између Босне и Херцеговине/Републике Српске и Републике Хрватске. Највећа притока Уне на овом простору је ријека Сана, а затим и рјечица Војскова, која је друга по величини рјечица на новоградској општини. Укупна дужина ријеке Сане је 146 км а дужином од 16 км протиче кроз новоградску општину. Њена највећа притока је рјечица Јапра.

Већина водотока на подручју општине Нови Град је изложена сталном загађењу од стране комуналних отпадних вода, те утицају неконтролисаног одлагања отпада. Не постоје пречистачи отпадних вода и оне директно отичу у водотоке. Канализациони систем у Новом Граду је мјешовитог типа и за сада нема ријешено прочишћавање отпадних вода, те се вода без пречишћавања директно

испушта у водотоке ријека Сане и Уне. Већина руралних насеља не посједује системе за одводњу отпадних вода, па се оне одлажу системима септичких јама или се директно испуштају у водотоке.

Током 2024. 2025.године вршена су геолошка истраживања са циљем дефинисања утицаја планиране изградње одлагалишта радиоактивног отпада на Трговској гори.Том приликом је извршено бушење истражних бушотина и постављено је укупно осам пијезометара на различитим локацијама за континуирано праћење нивоаи квалитета подземних вода.

На подручју општине Нови Град не постоји континуирани систем контроле и праћења квалитета вода у водотоцима а самим тим и адекватна статистичка база података. Извори негативног утицаја на квалитет вода су: испусти колектора комуналне отпадне воде, неуређене депоније, индустријски и други погони (бензинске станице, ауто праоне и др.), саобраћајна мрежа магистралних, локалних категорисаних и некатегорисаних путева, подручја са неизграђеним и дотрајалим системом канализационих цјевовода за одвођење атмосферских и фекалних отпадних вода, те сточарство и пољопривредне површине на којима се врши производња).

Стање земљишта

Састав и санитарно стање земљишта представља велики фактор за здравље људи, са директним или индиректним утицајем преко загађења површинских и подземних вода, као и ваздуха. Нерационална употреба пестицида и ђубрива у пољопривреди, као и загађивање од вода и депонија, доприноси загађивању земљишта на простору општине. Проблем који се јавља са прекомјерном употребом пестицида је у њиховој постојаности у природним условима и садржају фенола и тешких метала што оптерећује земљиште. Подизањем нивоа подземних вода долази до заслањивања тла које се негативно одражава на квалитет изузетно вриједног земљишног потенцијала. Тренутно се не врши анализа земљишта нити се прати промјена квалитета (загађеност) земљишта.

Извори загађења су: индустријске отпадне воде, воде загађене пољопривредним активностима (вјештачка ђубрива, пестициди, органске материје различитог поријекла), отпадне воде из домаћинства и одржавање хигијене насеља, емисија из индустријских технолошких процеса, сагоријевање фосилних горива, емисија моторних возила, сагоријевање различитог органског материјала, чврсти отпад различитог поријекла, гдје посебан проблем представљају депоније отпада. Ове депоније треба затворити и одредити локацију за формирање трансфер станице, одакле ће се прикупљени отпад одвозити на планирану Регионалну депонију у Приједору.

Очување шума има велики значај за заштиту земљишта од загађења и спречавање ерозије. Општина Нови Град располаже значајним шумским фондом. Утицај човјека на шуме се огледа у непланској сјечи, кориштењу дрвета за огријев и планској али прекомјерној сјечи. Стање шумског фонда на подручју општине упркос наведеним проблемима је у солидном стању, прије свега захваљујући шумским газдинствима која раде на повећању стабилности шумских екосистема, санирању негативних утицаја на шуме, те провођење мониторинга и надзора у овој области.

Управљање отпадом и дивље депоније

Услуге прикупљања, одвоза, обраде и депоновања комуналног чврстог отпада на подручју Општине Нови Град врши КП ,,Комус“ А.Д., који је основан 1987. године. Предузеће је усљед промјена законских прописа везаних за структуру капитала предузећа, претрпило низ статусних промјена од основног државног комуналног јавног предузећа до акционарског друштва од 28.09.2005.године и тако и данас послује. Дана 13.02.2001. године проведена је статусна промјена предузећа ОДКЈП „Водовод и канализација“, издвајањем дијела акцијског капитала основана су два предузећа ОДКЈП "Комус" и ОДКЈП "Водовод и канализација". ОДКЈП "Комус" је уврштен у посебан програм приватизације као предузеће од општег интереса, те је 2002. године на основу обавјештења Дирекције за приватизацију предузећа одређена структура капитала, која је ступањем на снагу Закона о преносу капитала на локалну заједницу измјењена како слиједи:

- Општина Нови Град-64,999 %
- Група ФОРТИС д.о.0-24, 064 %
- Остали акционари-10,937 %.

Табела 42: Број корисника услуге одвоза комуналног отпада и обухват услугом, 2021–2025.

Корисници	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Кућни савјети	1.355	1.356	1.381	1.386	1.392
Куће на селу	1.430	1.478	1.508	1.518	1.550
Куће у приградским насељима	1.935	1.854	1.770	1.760	1.750
Правна лица	489	495	488	482	476
УКУПНО КОРИСНИКА	**5.209**	**5.193**	**5.147**	**5.146**	**5.168**
Покривеност територије општине услугама одвоза отпада (%)	**56%**	**56%**	**56%**	**56%**	**56%**

Извор: КП "Комус" а.д.

У периоду 2021–2025. укупан број корисника услуге одвоза комуналног отпада је стабилан уз незнатне осцилације, док је покривеност територије константна на нивоу од 56%, што указује на одсуство проширења услуге. Структурно, раст се биљежи у сеоским подручјима, док приградска насеља и правна лица показују пад броја корисника.

Покривеност подручја општине Нови Град организованим прикупљањем и одвозом отпада износи 56%, гдје је покривеност корисника услуга, односно домаћинстава, са урбаног подручја 100% а руралног око 37%. КП „КОМУС“ а.д. Нови Град прикупља и одвози отпад и са подручја Општине Крупа на Уни, односно насељеног мјеста Дубовик, с обзиром да ова општина нема јавну депонију отпада.

Процјена укупних количина отпада по становнуку дневно износи 0,60 kg/дан, односно 219 kg годишње. Већина отпада прикупљеног из домаћинства се третира као мијешани комунални отпад. Прикупљање и збрињавање опасног отпада из домаћинстава се не врши, те се прикупља са другим отпадом из домаћинстава као мјешовити отпад. Отпад јавних институција се претежно састоји од амбалажног и канцеларијског отпада који се прикупља и одлаже на депонија Шућа као мјешовити комунални отпад. Медицински отпад се у потпуности збрињава, редовно сваких 15 дана, или по позиву уколико се укаже потреба. Мањи број одређених врста медицинског отпада као што су лијекови који нису цитотоксици или цитостатици, амалгамски отпад из стоматолошке заштите као и хемикалије које се не састоје од или не садрже опасне материје се одвози једном годишње.

На подручју општине Нови Град нема посебних одлагалишта за индустријски отпад, као ни активности за издвајање гума и уља, клаоничког отпада и других врста органских (анималних) остатака и грађевинског отпада, који се одвозе као мјешовити комунални отпад на депонију Шућа. Када је ријеч о анималном отпаду, неопходно је напоменути како само неколико месница има своју властиту посуду за одлагање отпадног животињског ткива. Већина осталих трговаца отпад одлаже у најближе градске контејнере намијењене искључиво за кориштење одлагања отпада из домаћинстава.

Правна лица која самостално збрињавају свој отпад су лица из области дрвопрерађивачког сектора. Најчешћи начин уклањања ове врсте отпада (пиљевина, струготина, отпадна кора и плуто) је спаљивање или компостирање. Поред дрвопрерађивачке индустрије, пољопривредна домаћинства у руралном дијелу општине такође самостално збрињавају свој отпад настао у процесу пољопривредне производње и то најчешће спаљивањем, компостирањем или коришћењем отпада као сточне хране. Ипак, велики број сеоских домаћинстава има и отпад који се једино може одвести на депонију (кабасти отпад), што надаље проузрокује појаву дивљих депонија.

Табела 43: Одвоз отпада на подручју општине Нови Град, 2021-2025. година

Опис	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Количина прикупљеног комуналног отпада, t	4.391	4.397	4.384	4.374	4.416
Количина прикупљеног кабастог и грађевинског отпада, t	360	368	362	365	379
Количина прикупљених и раздвојених секундарних сировина, t	100,49	88,04	87,47	62,93	59,97
Дивље депоније приупљени отпад, t	00,00	00,00	00,00	00,00	00,00
УКУПНО, t	**4.851,49**	**4.853,04**	**4.833,47**	**4.801,93**	**4.854,97**

Извор: КП "Комус" а.д.

Укупно посматрано, у периоду 2021–2025. систем управљања отпадом карактерише стабилна количина комуналног отпада уз благе осцилације и благи раст у 2025. години, као и постепено повећање кабастог и грађевинског отпада. Такође, уочава се изражен и континуиран пад количине раздвојених секундарних сировина, што представља кључни негативан тренд и указује на слабљење система селекције и рециклаже, те потребу за његовим јачањем у наредном стратешком периоду.

Рециклажа

КП ,,Комус“ врши сакупљање и разврставање амбалажног отпада, који се разврстава ручно. Због ниских откупних цијена рециклираног отпада, рециклажа отпада у периоду од 2021. до 2025. године, није била профитабилна дјелатност.

На подручју општине Нови Град не постоје локације за селективно прикупљање отпада односно још увијек се не врши организовано прикупљање отпада за рециклажу. У плану је набавка пресе и стварање услова за рециклажу папира и пластике. Према процјенама КП ,,КОМУС“ а.д. Нови Град на годишњем нивоу би се могло рециклирати око 1.000 тона папира и пластике.

Табела 44: Преглед прикупљених количина секундарних сировина

Опис	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Папир и картон, kg	74.440	59.601	66.690	58.850	58.054
Плава ПЕТ амбалажа, kg	3.550	3.551	3.443	305	00,00
Бијела ПЕТ амбалажа, kg	16.550	19.265	11.381	3.770	1.915
Најлон, kg	5.940	5.621	5.954	2.140	00,00
УКУПНО, kg	**100.480**	**88.038**	**87.468**	**62.925**	**59.969**
Приходи од рециклаже (КМ)	**20.710,00**	**21.670,00**	**16.888,00**	**6.520,93**	**4.404,42**

Извор: КП "Комус" а.д.

Подаци КП „Комус“ за период 2021–2025. године указују на континуиран пад количина прикупљених секундарних сировина, са 100.480 kg на 59.969 kg, при чему је најизраженије смањење код ПЕТ амбалаже и најлона, док је папир и картон релативно стабилан, али са благим силазним трендом. Истовремено, приходи од рециклаже имају нагли пад са 21.670,00 КМ у 2022. на 4.404,00 КМ у 2025. години, што јасно показује да постојећи модел није економски одржив и не обезбјеђује финансијску стабилност система рециклаже, те је неопходна трансформација система ка интегрисаном моделу управљања отпадом који комбинује примарну селекцију, техничко унапређење сортирања и институционалну подршку кроз регионалне и републичке механизме.

Централна градска депонија

Депоновање прикупљеног чврстог мјешовитог комуналног отпада се врши на централној градској депонији која се налази у дијелу насеља Шућа, на удаљености од око 4 км од центра града, узводно уз ријеку Сану. Депонија је у експлоатацији од 1960. године и њена укупна површина износи 22.700 м². 2009. године на депонији је извршена дренажа и управљање процједним водама, насипање и санација приступног пута, аерација, компакција отпада и постављање ограде. Улаз на депонију је контролисан и врши се под строгим надзором запосленика КП “Комус” а.д. Нови Град. Улазна капија и приступне саобраћајнице су под видео надзором.

Депонију је неопходно санирати на тај начин да се омогући прикупљање и пречишћавање отпадних вода са депоније, као и да се онемогући неконтролисано испуштање гасова у атмосферу који настају разлагањем различитих врста органског и неорганског отпада. На депонији је потребно обезбједити простор за раздвајање секундарних сировина из мјешаног комуналног отпада. Са обзиром на тренутни капацитет и узимајући у обзир период експлоатације депоније може се рећи да депонија више нема капацитет да задовољи дугорочне потребе одлагања комуналног отпада са подручја општине Нови Град. Депонија не посједује еколошку дозволу. Локација за формирање трансфер станице, одакле ће се прикупљени отпад одвозити на планирану Регионалну депонију у Приједору, није одређена.

Еколошке дозволе

У периоду 2021–2025. године на подручју општине Нови Град забиљежен је значајан раст броја издатих еколошких дозвола, што указује на повећање инвестиционе активности и развој нових привредних пројеката. Број укупно издатих рјешења повећан је са 17 у 2021. години на 63 у 2025. години, при чему је најзначајнији раст остварен у посљедње двије године.

Табела 45: Преглед издатих еколошких дозвола на подручју општине Нови Град (2021–2025. година)

Година	Укупно рјешења	Нове дозволе	Обновљене дозволе	**Изградња соларних електрана**	
				Захјеви за еколошку дозволу	Еколошке дозволе
2021	17	8	9	-	-

2022	25	22	3	-	-
2023	7	4	3	-	-
2024	42	37	5	26	26
2025	63	56	7	38	38

Највећи број еколошких дозвола односи се на нове еколошке дозволе, што указује на покретање нових активности и инвестиција, док је број обновљених дозвола знатно мањи.

Посебно је значајан раст захтјева за еколошке дозволе за изградњу соларних електрана, који се појављује од 2024. године. У 2024. години поднесено је и одобрено 26 захтјева, док је у 2025. години број повећан на 38. Ови показатељи указују на раст интересовања инвеститора за пројекте у области обновљивих извора енергије и представљају потенцијал за даљи развој зелене енергетике.

Са стратешког аспекта, повећање броја еколошких дозвола представља показатељ интензивирања инвестиционе активности, али истовремено захтјева јачање капацитета за управљање животном средином, контролу утицаја нових пројеката и усклађивање економског развоја са принципима зелене транзиције и одрживог коришћења природних ресурса.

Као кључни институционални изазов издваја се недостатак еколошког инспектора у општини Нови Град. Дефицит овог стручног кадра директно онемогућава ефикасно спровођење инспекцијског надзора на терену. Због тога локална заједница тренутно нема пуни капацитет да благовремено наложи отклањање неправилности у раду постројења, обустави спорне радове или привремено забрани дјелатности које доводе до знатнијег загађења животне средине, што представља важан дефицит који се мора системски рјешавати кроз будуће стратешке циљеве кадровског јачања.

Парк природе Уна

Парк природе „Уна“ представља један од најзначајнијих природних и развојних ресурса општине Нови Град. Заштићено подручје проглашено је 2019. године као заштићени пејзаж (категорија V), а обухвата површину од 2.772,60 ha и ток ријеке Уне у дужини од 95 km на подручју општина Нови Град, Козарска Дубица, Крупа на Уни и Костајница. На цијелом подручју успостављен је режим заштите III степена, док функцију управљача обавља Јавна установа „Парк природе Уна“ са сједиштем у Новом Граду.

Подручје одликују изузетне природне вриједности, прије свега седрени феномени, очувани ријечни екосистеми и богат биодиверзитет, укључујући 39 евидентираних врста риба. Ове природне карактеристике представљају основу за очување биолошке разноврсности, али и значајан потенцијал за развој одрживог туризма, рекреације, спортског риболова, едукације и научно-истраживачких активности.

Истовремено, управљање Парком суочава се са бројним изазовима. Јавна установа располаже ограниченим кадровским, техничким и финансијским капацитетима, док чињеница да се заштићено подручје простире на територији четири јединице локалне самоуправе додатно усложњава координацију управљања. Значајно ограничење представљају и недовољно усклађена законска рјешења, као и непостојање стабилног система финансирања, што отежава спровођење мјера заштите и развојних активности.

Планом управљања Парком природе „Уна“ за период 2025–2035. године дефинисани су приоритети који су од посебног значаја за стратешки развој општине. Они обухватају унапређење управљања биодиверзитетом, заштиту водних и шумских екосистема, санацију дивљих депонија, успостављање мониторинга природних ресурса, јачање институционалних капацитета управљача, развој органске пољопривреде, брендирање локалних производа, као и унапређење туристичке инфраструктуре кроз уређење плажа, изградњу едукативних стаза, видиковаца, инфо-центара и других садржаја.

Статус заштићеног подручја истовремено представља развојну шансу и ограничење. С једне стране, режим заштите намеће ограничења у коришћењу простора и реализацији појединих инвестиција, док с друге стране ствара могућност позиционирања општине као дестинације одрживог туризма, јачања прекограничне сарадње и привлачења средстава из домаћих и међународних фондова за заштиту природе и развој зелене инфраструктуре.

Кључни изазов у наредном стратешком периоду биће јачање институционалних и финансијских капацитета управљача, унапређење међуопштинске сарадње и успостављање равнотеже између

очувања природних вриједности и њиховог одрживог коришћења у функцији локалног економског развоја, посебно кроз развој туризма, пољопривреде и услуга заснованих на природном насљеђу.

Борба против одлагања нуклеарног отпада на Трговској гори

Један од најзначајнијих спољних ризика за развој општине Нови Град представља намјера Републике Хрватске да радиоактивни отпад, укључујући и свој дио отпада из нуклеарне електране Кршко, складишти и трајно одлаже у некадашњем војном складишту Черкезовац на Трговској гори, у непосредној близини границе са Босном и Херцеговином. Планирана локација будућег Центра за збрињавање радиоактивног отпада удаљена је око 850 m ваздушне линије од територије општине Нови Град.

Иако се постројење не налази на територији Републике Српске, његова близина представља потенцијални ризик за животну средину, водне ресурсе, Парк природе „Уна“, пољопривредну производњу, туризам и квалитет живота становништва у пограничном подручју. Посебно се указује на могуће прекогранične утицаје на слив ријеке Уне, која представља један од најзначајнијих природних ресурса општине.

Општина Нови Град је, у сарадњи са институцијама Републике Српске и Босне и Херцеговине, током претходног периода активно учествовала у активностима усмјереним на заштиту интереса локалне заједнице. Покренути су правни, дипломатски и стручни механизми, укључујући рад експертских и правних тимова, учешће у поступцима који се воде у оквиру међународних конвенција, као и активности на оспоравању Студије утицаја на животну средину коју припрема Република Хрватска.

Без обзира на исход ових поступака, питање Трговске горе остаје један од кључних спољних фактора који може утицати на дугорочни развој општине. Потенцијално успостављање одлагалишта радиоактивног отпада могло би негативно утицати на развој туризма, пољопривреде, инвестициону атрактивност, вриједност природних ресурса и демографска кретања у пограничном подручју. Због тога је неопходно наставити институционалну сарадњу са надлежним органима Републике Српске и БиХ, активно учествовати у свим поступцима прекограничних процјена утицаја на животну средину и заступати интересе локалне заједнице у складу са међународним и домаћим правним оквиром.

Стратешки посматрано, питање Трговске горе представља пријетњу која није под директном контролом локалне самоуправе, али може имати значајне посљедице на остваривање развојне визије општине засноване на очуваној животној средини, одрживом туризму и производњи здраве хране. Управо због тога, континуирано праћење овог процеса и заступање интереса локалне заједнице остају један од важних приоритета у наредном стратешком периоду.

Енергетска ефикасност и смањење емисије CO_2

Енергетска ефикасност представља један од кључних предуслова одрживог развоја општине Нови Град, јер доприноси смањењу потрошње енергије, смањењу трошкова у јавном и приватном сектору, редукцији емисија гасова са ефектом стаклене баште и унапређењу квалитета животне средине. У претходном периоду реализован је низ активности усмјерених на рационалније коришћење енергије, прије свега кроз унапређење енергетске ефикасности јавне инфраструктуре.

Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Нови Град за период до 2030. године израђен је у оквиру глобалне иницијативе Споразума градоначелника за климу и енергију, уз подршку УНДП-а у БиХ и финансирање Зеленог климатског фонда (GCF). Основна сврха документа је дефинисање конкретних мјера за смањење емисија, повећање енергетске ефикасности и јачање отпорности локалне заједнице на климатске промјене.

Кључни циљ SECAP-а је смањење емисије гасова стаклене баште, првенствено CO_2, за најмање 40% до 2030. године у односу на базну годину. Поред мјера ублажавања климатских промјена, документ садржи и процјену рањивости кључних сектора, укључујући пољопривреду, водоснабдијевање и инфраструктуру, као и мјере адаптације на све учесталије екстремне временске појаве, попут суша, поплава и топлотних таласа.

У сектору зградарства и јавне расвјете предвиђене су мјере енергетске санације објеката кроз термоизолацију и замјену дотрајале столарије, као и свеобухватна модернизација јавне расвјете преласком на LED технологију. Ове мјере доприносе значајним уштедама у потрошњи електричне енергије и смањењу емисија CO_2 у јавном сектору. Додатно, планиране су субвенције за уградњу

енергетски ефикасних система гријања у домаћинствима, са циљем постепене замјене фосилних горива.

Посебан акценат ставља се на развој обновљивих извора енергије, прије свега соларне енергије, кроз подстицање уградње фотонапонских система на објектима јавног и приватног сектора. У области саобраћаја, SECAP промовише развој одрживе мобилности, укључујући инфраструктуру за пјешачки и бициклистички саобраћај и мјере смањења емисија из друмског саобраћаја.

Значајан потенцијал за даље унапређење енергетске ефикасности постоји у јавним објектима, стамбеном сектору и привреди. Унапређење топлотне изолације, замјена система гријања, модернизација расвјете, примјена енергетски ефикасне опреме и веће коришћење обновљивих извора енергије могу значајно смањити потрошњу енергије и емисију CO_2.

Посебно важан сегмент представља декарбонизација сектора гријања, с обзиром да индивидуална ложишта на чврста горива представљају један од значајнијих извора емисија и локалног загађења ваздуха током грејне сезоне. Прелазак на еколошки прихватљиве енергенте, топлотне пумпе, биомасу и соларне системе представља кључни правац дугорочне трансформације енергетског сектора.

У наредном стратешком периоду неопходно је наставити системску имплементацију мјера енергетске санације јавне инфраструктуре, подстицати енергетску обнову приватних објеката, развијати инфраструктуру за обновљиве изворе енергије и јачати свијест грађана о рационалној потрошњи енергије. Ове активности директно доприносе смањењу емисије CO_2, повећању енергетске независности и остварењу циљева зелене транзиције општине Нови Град.

Циркуларна и зелена економија

Циркуларна и зелена економија представљају савремени развојни оквир усмјерен на ефикасно коришћење ресурса, смањење отпада и минимизирање негативних утицаја на животну средину. За разлику од традиционалног линеарног модела „узми–потроши–одбаци“, циркуларна економија тежи продужењу животног циклуса производа кроз поновну употребу, рециклажу, поправку и редизајн материјала.

Општина Нови Град посједује значајан потенцијал за развој циркуларне економије, заснован првенствено на расположивим природним ресурсима, структури привреде и постојећим токовима отпада. Највећи потенцијали препознају се у сектору шумарства и дрвопрераде, гдје се остаци производње могу користити за производњу биомасе, пелета и других енергетских извора, чиме се обезбјеђује пуније искоришћење сировина. Текстилна индустрија у Новом Граду има такође велики и још увијек неискоришћен потенцијал за транзицију на циркуларну и зелену економију кроз рециклажу кројног отпада из фабрика. Будући да је овај сектор већински извозно оријентисан, увођење зелених пракси и обновљивих извора енергије постаје кључни услов за опстанак на тржишту Европске уније.

Додатни потенцијал постоји у области управљања комуналним отпадом, кроз унапређење примарне селекције, развој система рециклаже и успостављање локалних или регионалних капацитета за сортирање и прераду секундарних сировина. Смањење количине отпада који завршава на депонији представља кључни предуслов за прелазак на одрживи модел управљања ресурсима.

Значајне могућности постоје и у пољопривреди, кроз коришћење органског отпада за компостирање и производњу природних ђубрива, као и у енергетском сектору кроз развој соларних система и енергетске ефикасности јавних и приватних објеката.

Развој циркуларне економије додатно може бити подстакнут кроз јачање локалног предузетништва, увођење зелених технологија и привлачење инвестиција у пројекте који омогућавају поновну употребу ресурса. Посебан значај има интеграција различитих сектора (енергетика, отпад, пољопривреда и индустрија), чиме се ствара затворени циклус коришћења ресурса.

Такође, Ријеке Уна и Сана, заједно са заштићеним подручјима попут Парка природе „Уна“, представљају савршену основу за развој зеленог туризма који минимално утиче на околину, а доноси економску корист.

У цјелини посматрано, циркуларна економија представља један од кључних развојних праваца који може допринијети економском расту, смањењу притиска на животну средину и повећању отпорности локалне привреде.

Зелена економија, као шири концепт, обухвата и енергетску транзицију ка обновљивим изворима енергије, унапређење енергетске ефикасности, одрживу пољопривреду и заштиту природних

ресурса. Она истовремено доприноси економском развоју и смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште, посебно CO_2.

Кључни развојни потенцијали општине огледају се у могућности повезивања локалне привреде са системима рециклаже, развоју „зелених послова“, увођењу еколошких стандарда у пословање предузећа и коришћењу расположивих домаћих и међународних фондова за зелену транзицију. Посебан значај има и едукација становништва о одрживој потрошњи и одговорном управљању ресурсима.

Ризици од катастрофа/непогода

Општина Нови Град изложена је вишеструким природним и технолошким ризицима који по својој учесталости, интензитету и просторној распрострањености представљају значајан изазов за просторни развој, безбједност становништва и одржавање инфраструктурних система.

Поплаве представљају најизраженији хидролошки ризик. До њих долази усљед излијевања ријека Уне, Сане и њихових притока, као и бујичних токова након интензивних падавина. Посебно су угрожена низијска подручја уз водотокове. Историјски поплавни догађаји, нарочито 2014. и 2019. године, указују на висок степен изложености. Поред природних фактора, ризик је појачан недовољно развијеном оборинском канализацијом, локалним проблемима одводње у падинским дијеловима насеља, као и повременим неадекватним повезивањем фекалне и оборинске канализације, што може довести до санитарних ризика. Иако постоје одређени водозаштитни објекти, уочена је потреба њихове модернизације, посебно пумпних и одводних капацитета.

Сеизмички ризик оцијењен је као умјерен до висок, с обзиром на регионални утицај активних бањалучког и петрињског расједа. Земљотреси магнитуде изнад 4,0 по Рихтеру могу изазвати оштећења, нарочито на старијем грађевинском фонду који није пројектован у складу са савременим сеизмичким стандардима. Иако су догађаји рјеђи, њихов потенцијални утицај на критичну инфраструктуру је значајан.

Клизишта и одрони представљају сталан геолошки ризик, условљен сложеном геолошком грађом терена (флишни, делувијални и неогени седименти) и нагибом терена. Активирање клизишта најчешће је повезано са дуготрајним падавинама, наглим отапањем снијега, али и антропогеним факторима као што су неконтролисана сјеча шума и изградња без адекватних геотехничких анализа. Посљедице се најчешће огледају у прекидима локалних саобраћајница и оштећењу инфраструктуре.

Екстремне временске појаве све су учесталије као посљедица климатских промјена. Олујни вјетрови, град и интензивне падавине узрокују значајне штете у пољопривреди, док дуготрајне суше и топлотни таласи негативно утичу на водне ресурсе и водоснабдијевање. Ови процеси повећавају укупну климатску рањивост општине.

Пожари, посебно на отвореном простору, представљају растући ризик. Најчешће настају у подручјима ниског растиња и запуштених површина. Додатни фактор ризика је депопулација руралних подручја, што доводи до смањене контроле терена и кашњења у откривању пожара, чиме се повећава њихово ширење и штетни утицај.

Радиолошке и нуклеарне опасности односе се на постојеће изворе јонизујућег зрачења (нпр. громобрани са радиоактивним изотопима), као и на потенцијалне прекограничне ризике у контексту планираних локација за збрињавање радиоактивног отпада у ширем региону. Иако је вјероватноћа инцидента ниска, потенцијалне посљедице би биле значајне.

Загађење воде, земљишта и ваздуха представља хроничан еколошки ризик. Главни извори су неадекватно управљање комуналним отпадом, депонија „Шуђа“ која нема пуне еколошке стандарде, постојање дивљих депонија, као и испуштање непречишћених отпадних вода у ријеке Уну и Сану. Ови фактори имају директан утицај на квалитет животне средине и јавно здравље.

Укупно посматрано, општина се суочава са комплексним системом ризика који захтијева интегрисан приступ управљању катастрофама, јачање превентивних мјера, модернизацију инфраструктуре и унапређење система раног упозоравања и реаговања.

Заштита животне средине и заштита од ризика природних непогода и катастрофа - ЗАКЉУЧАК:

Животна средина општине Нови Град у цјелини се одликује релативно очуваним природним квалитетом, прије свега захваљујући значајном учешћу шумских површина и одсуству крупних индустријских загађивача. Међутим, овај позитиван оквир није праћен адекватним степеном инфраструктурне и институционалне развијености, што представља кључно ограничење даљег унапређења стања.

Највећи притисци на животну средину потичу од недовољно развијене комуналне инфраструктуре, непостојања система пречишћавања отпадних вода, као и од неуређеног система управљања отпадом. Стање у сектору отпада карактеришу ограничена територијална покривеност, смањење количина секундарних сировина и економска неефикасност постојећег система рециклаже, уз проблеме постојеће депоније која не испуњава савремене еколошке стандарде.

Квалитет вода ријека Уне и Сане представља значајан развојни ресурс, али је изложен континуираном ризику услед испуштања непречишћених отпадних вода и недостатка систематског мониторинга. Слично томе, квалитет земљишта у урбаним и пољопривредним зонама је под утицајем неконтролисаног коришћења агрохемикалија и присуства неуређених одлагалишта отпада.

Аерозагађење је ограничено по интензитету, али је присутно у виду емисија из индивидуалних ложишта и саобраћаја, што указује на потребу постепене енергетске транзиције и шире примјене мјера енергетске ефикасности. Истовремено, општина располаже значајним потенцијалом за развој зелене економије, посебно кроз коришћење биомасе, развој соларне енергије и унапређење одрживог туризма.

Природни ризици, посебно поплаве и клизишта, остају доминантан фактор угрожености простора, док додатни ризик представљају климатске промјене које повећавају учесталост екстремних временских појава. У институционалном смислу, ограничени капацитети надзора и контроле додатно отежавају ефикасно управљање животном средином.

У наредном периоду, кључни развојни приоритети треба да буду усмјерени ка јачању комуналне инфраструктуре, унапређењу система мониторинга, санацији депоније и развоју интегрисаног управљања отпадом, као и ка убрзању зелене транзиције у свим секторима. Истовремено, очување природних вриједности и смањење изложености ризицима од катастрофа представљају основне предуслове одрживог развоја општине Нови Град.

и) Стање просторно-планске документације и бесправна градња

Систем просторно-планског уређења општине Нови Град заснива се на Просторном плану општине за период 2009–2039. година, усвојеном 2018. године. Иако представља основни стратешки документ у области просторног развоја, значајан дио пратеће планске документације је застарјео, што ограничава ефикасно управљање простором и усмјеравање развоја.

Већина регулационих планова у урбаним и приградским насељима налази се у статусу потребе за ревизијом, док је за дио насеља неопходна израда нових планова. Посебан изазов представља недостатак планске документације за развојне и туристичке зоне у оквиру Парка природе „Уна“, укључујући планове посебне намјене, као и планове за уређење купалишта и кампинг туризма. Овај недостатак директно утиче на контролисано коришћење простора и развој инвестиција.

Табела 46: Листа просторно планске документација

Р.Б	Назив плана	Напомена
1.	Просторни план општине Нови Град до 2039. године	Важећи
2.	Регулациони план Индустријска зона "Пољавнице"	Потребна ревизија
3.	Регулациони план "Центар А"	Потребна ревизија
4.	Регулациони план "Центар Б"	Потребна ревизија
5.	Измјена и допуна регулационог плана "Центар"	Потребна ревизија
6.	Измјена регулационог плана посебног подручја "Бања Љешљани"	Потребна ревизија
7.	Регулациони план "Видорија"	Потребна ревизија
8.	Регулациони план насеља Реповац	Потребна ревизија
9.	Регулациони план насеља Јабланица	Потребна ревизија
10.	Регулациони план насеља Млакве	Потребна ревизија

11.	Регулациони план насеља Урије	Потребна ревизија
12.	Регулациони план насеља Лонџа	Потребна ревизија
13.	Регулациони план насеље Караково	Потребна израда
14.	Регулациони план насеља Грачани	Потребна израда
15.	Регулациони план Прекосање	Потребна израда
16.	Просторни план посебне намјене –Парк природе „Уна“	Потребна израда
17.	Регулациони план за купалишта на подручју Парка природе „Уна“	Потребна израда
18.	Регулациони план камп и кампинг туризма на подручју Парка природе „Уна“	Потребна израда

Извор: Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатност

Просторни развој општине карактерише висок ниво бесправне градње. Скупштина општине Нови Град је на 14. редовној сједници одржаној дана 30.10.2025. године, усвојила Информацију о стању бесправне градње за 2024. годину („Службени гласник Републике Српске“, број 10/25), у којој се процјењује да на територији општине има око 30% бесправно изграђених, дограђених и надограђених објеката, док се око 40% објеката користи без употребне дозволе. Проблем је израженији у приградским и руралним подручјима, док се у ужем урбаном језгру најчешће јављају одступања од одобрених пројеката или привремени објекти са истеклим актима.

Посебно је уочен пораст бесправне градње на водном земљишту дуж десне обале ријеке Уне, што представља и просторни и еколошки ризик, с обзиром на близину водотока и осјетљивост природног окружења. Иако су инспекцијски органи у претходном периоду евидентирали постојеће стање и дјелимично сузбили нову нелегалну градњу, проблем и даље опстаје, првенствено због недовољне превенције и слабости у спровођењу контроле.

Укупно посматрано, стање просторно-планске документације и ниво бесправне градње указују на потребу хитне ревизије постојећих планова, израде недостајуће документације и јачања система урбанистичке контроле, како би се обезбиједио усклађен, одржив и законит просторни развој општине Нови Град.

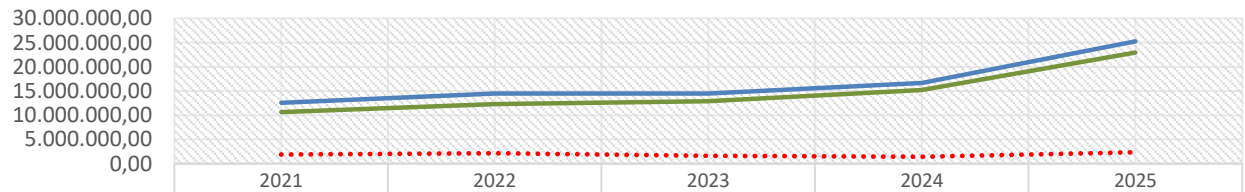
Стање просторно-планске документације и бесправна градња -ЗАКЉУЧАК:

Стање просторно-планске документације у општини Нови Град карактерише дјелимична застарјелост и недовољна покривеност кључних развојних подручја, што ограничава квалитетно управљање простором и усмјеравање будућег развоја. Истовремено, висок ниво бесправне градње, посебно у приградским и руралним зонама, указује на слабости у контроли и спровођењу планске документације. У наредном периоду приоритет треба бити ревизија постојећих и израда недостајућих планова, уз јачање урбанистичке контроле и досљедну примјену прописа.

ј) Анализа Буџета општине и пројекција финансијских средстава потребних за имплементацију стратегије

Анализа буџетских података за период 2021–2025 показује стабилан раст укупних буџетских прихода и расхода, уз континуирано остваривање буџетског суфицита у свим посматраним годинама. У периоду 2021–2024 раст је постепен и фискално уравнотежен, док 2025. годину биљежи значајнији номинални раст буџета, што је резултат укључивања ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град у систем локалног трезора.

Графикон 23: Кретање буџетских прихода и расхода Општине Нови Град у периоду 2021 – 2025. година

	2021	2022	2023	2024	2025
Приходи	12.539.896,00	14.470.062,00	14.461.948,00	16.634.330,00	25.258.168,00
Расходи	10.669.662,00	12.321.720,00	12.873.156,00	15.205.610,00	22.931.337,00
Суфицит	1.870.234,00	2.148.342,00	1.588.792,00	1.428.720,00	2.326.831,00

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета за 2021., 2022, 2023.,2024. и 2025.г.

Просјечан приход буџета у посматраном периоду износи 16.672.880,80 КМ тако да са постојећом законском легислативом и у наредном периоду можемо очекивати приходе преко петнаест милиона

КМ у Буџету. Просјечни порески приход за посљедњих пет година износи 12.197.651,60 КМ, просјечни непорески приход износи 2.772.747,40 КМ, просјек грантова износи 132.679,00 КМ, док просјек трансфера између буџетских јединица износи 1.569.802,80 КМ.

Табела 47: Структура и кретање реализованих буџетских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године

ПРИХОДИ	2021	2022	2023	2024	2025
Порески приходи	9.761.352,00	11.341.636,00	11.365.147,00	13.517.311,00	15.002.812,00
Непорески приходи	1.747.703,00	1.438.034,00	1.504.544,00	1.471.713,00	7.701.743,00
Грантови	92.565,00	108.571,00	377.733,00	69.791,00	14.735,00
Трансфери између буџетских јединица	938.276,00	1.581.821,00	1.214.524,00	1.575.515,00	2.538.878,00
Укупни буџетски приходи	**12.539.896,00**	**14.470.062,00**	**14.461.948,00**	**16.634.330,00**	**25.258.168,00**

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета за 2021., 2022, 2023.,2024. и 2025.г.

Структура прихода показује доминацију пореских прихода, који у цијелом периоду чине око 75–80% укупних прихода. Највећи дио пореских прихода чине индиректни порези прикупљени преко Управе за индиректно опорезивање, што указује на високу зависност општине од макроекономских кретања и система расподјеле јавних прихода са виших нивоа власти.

Непорески приходи су до 2024. године релативно стабилни, док у 2025. години биљеже нагли раст усљед укључивања прихода ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град у Буџет општине, који су претежно намјенског карактера.

Табела 48: Структура и кретање реализованих пореских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године

ПОРЕСКИ ПРИХОДИ	2021	2022	2023	2024	2025
Индиректни порези прикупљени преко УИО	8.755.602,00	10.147.844,00	9.994.490,0	11.843.707,00	13.182.040,00
Порези на лична примања и приходи од самосталних дјелатности	439.298,00	551.109,00	724.455,00	1.018.711,00	1.142.524,00
Порези на имовину	523.619,00	553.177,00	569.237,00	569.612,00	539.041,00
Приходи од пореза на доходак и добит	00,00	23,00	00,00	00,00	00,00
Порези на промет производа и услуга	2.039,00	821,00	1,00	00,00	00,00
Остали порески приходи	40.794,00	88.662,00	76.965,00	85.281,00	139.206,00
Укупни порески приходи	**9.761.352,00**	**11.341.636,00**	**11.365.147,00**	**13.517.311,00**	**15.002.812,00**

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета за 2021., 2022, 2023.,2024. и 2025.г.

У периоду 2021–2025. године порески приходи Општине Нови Град биљеже континуиран раст, са 9,76 милиона КМ у 2021. години на 15,0 милиона КМ у 2025. години, што представља повећање од 53,7%. Највеће учешће у структури прихода имају индиректни порези прикупљени преко Управе за индиректно опорезивање БиХ, који чине око 88% укупних пореских прихода и представљају главни покретач њиховог раста. Значајно повећање забиљежено је и код пореза на лична примања и прихода од самосталних дјелатности, који су у односу на 2021. годину порасли за више од 160%, првенствено као посљедица раста плата и личних доходака.

Табела 49: Структура и кретање реализованих непореских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године

НЕПОРЕСКИ ПРИХОДИ	2021	2022	2023	2024	2025
Накнаде, таксе и приходи од пружања јавних услуга	1.507.085,00	1.239.363,00	1.292.616,00	1.313.495,00	7.440.889,00
Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и позитивних курсних разлика	158.159,00	151.302,00	116.293,00	106.111,00	185.483,00
Новчане казне	9.873,00	26.208,00	28.292,00	17.903,00	18.240,00
Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и трансакција размјене између или унутар јединица власти	00,00	00,00	00,00	00,00	6.433,00
Остали непорески приходи	72.586,00	21.161,00	67.343,00	34.204,00	50.698,00
Укупни непорески приходи	**1.747.703,00**	**1.438.034,00**	**1.504.544,00**	**1.471.713,00**	**7.701.743,00**

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета за 2021., 2022, 2023.,2024. и 2025.г.

Кредитна задуженост и кредитни потенцијал

Стање дуга[24] Општине Нови Град по кредитима код банака и Министарства, и по обвезницама, на дан 31.12.2025. године, износи укупно 10.912.030,12 КМ, главница 9.241.585,82 КМ и камата 1.670.444,30 КМ. Издаци за отплату дугова у 2025. години остварени су у износу од 1.221.554,00 КМ.

У условима стабилних буџетских прихода и редовног суфицита, општина има могућност додатног задуживања, али искључиво у функцији капиталних и дугорочно одрживих пројеката.

Евентуално додатно задуживање може представљати допунски извор финансирања појединачних капиталних пројеката, али ће његов обим бити утврђиван у складу са законским ограничењима, кредитном способношћу Општине, условима конкретног финансијског аранжмана и способношћу редовног сервисирања постојећих и нових обавеза.

Осврт на финансирање током претходног периода имплементације стратегије

Од укупно 52.576.751,39 КМ планираних у периоду од 2021-2025. године за имплементацију Стратегије, реализовано је 51.806.859,94 КМ или 98,54%. Структура планираних средстава је предвиђала финансирање од 51,56% (27.110.401,39 КМ) из буџета и финансирање из екстерних извора од 48,44% (25.466.350,00 КМ).

Када је ријеч о структури реализованих средстава у периоду од 2021.-2025.године, вриједност од 25.011.740,55 КМ је реализована из општинског буџета (92,26% у односу на план) док је 26.795.119,44 КМ реализовано из екстерних извора (105,22% у односу на план).

При анализи кретања и структуре реализованих средстава кроз реализацију Стратегије уочава се значајно повећање укупне вриједности инвестиција у посљедњим годинама посматраног периода. Овај раст није искључиво посљедица повећања стварних инвестиционих активности, већ и промјене методолошког оквира извјештавања. Од 2023. године спроведбени документи општине се израђују на основу Уредбе о спроведбеним документима у Републици Српској. У складу са новом методологијом, значајан дио буџетских расхода који се односи на текуће активности, укључујући одређена социјална давања и трансфере, формално се повезује са стратешким мјерама. Ово је довело до статистичког ширења обухвата „стратешких“ расхода, што је утицало на повећање укупне приказане реализације стратегије, иако дио тих средстава по својој економској природи нема директан развојни карактер.

Такође, према подацима о реализацији Стратегије за 2025. годину, укупна реализација екстерних извора финансирања износила је 150,86%, што је у великој мјери посљедица повећаних трансфера са републичког нивоа, који су достигли 272,99% реализације. Ови трансфери имају претежно социјални и оперативни карактер, те не представљају директно развојна средства, али су значајно допринијели стабилности буџета и подршци становништву и привреди. Истовремено, реализација донаторских и грант средстава износила је 16,73%, што указује на ограничену доступност међународних развојних фондова. Узроци се огледају у институционалним и политичким факторима у БиХ, успореном европском путу, смањеној доступности ЕУ фондова, као и рестриктивнијем приступу појединих међународних донатора. Такође, високи административни захтјеви, обавезе суфинансирања и недовољна припремљеност дијела пројектне документације додатно су утицали на ограничен обим развојних грантова.

Анализа реализације Плана капиталних инвестиција (ПКИ) у периоду од 2021–2025.године показује укупну инвестициону активност у износу од 14.510.146,07 КМ, при чему је 8.249.602,51 КМ финансирано из буџета општине, а 6.260.543,56 КМ из екстерних извора. У структури финансирања уочава се релативно уравнотежен однос, уз доминацију буџетских средстава (око 57%), што указује на стабилан интерни капацитет за финансирање капиталних улагања, али и значајну улогу екстерних извора (око 43%) у одржавању инвестиционог обима. Укупно посматрано, ПКИ показује висок ниво институционалне способности за припрему и реализацију пројеката, али и изражену осјетљивост на кретања екстерних извора, што је кључна импликација за планирање инвестиционог оквира у периоду 2027–2033.

Укупна средства која су реализована у периоду од 2021-2025.године кроз имплементацију Стратегије и Плана капиталних инвестиција износе 66.316.915,09, односно просјечно 13.263.383,018 годишње (6.652.250,57 КМ из Буџета и 6.611.132,44 КМ из екстерних извора финансирања).

[24] Извјештај о стању дуга и издатим гаранцијама Општине Нови Град на дан 31.12.2025.г.- Службени Гласник РС број: 31/26

Табела 50: Преглед реализованих финансијских средстава за имплементацију Стратегије развоја и Плана капиталних инвестиција (ПКИ) по годинама: од 2021-2025. године:

Година	Реализовано из буџета КМ		Реализовано из екстерних извора КМ		УКУПНО
	Стратегија	ПКИ	Стратегија	ПКИ	
2021	432.239,00	583.028,00	1.626.442,00	314.173,00	**2.955.882,00**
2022	653.041,45	1.318.645,59	2.352.050,11	2.080.098,63	**6.403.835,78**
2023	3.882.536,16	2.152.915,54	5.741.277,09	2.297.038,63	**14.073.767,42**
2024	11.177.436,04	2.714.263,63	3.788.187,41	1.132.622,73	**18.812.509,81**
2025	8.866.397,72	1.480.749,75	13.287.162,04	436.610,57	**24.070.920,08**
УКУПНО	**25.011.650,37**	**8.249.602,51**	**26.795.118,65**	**6.260.543,56**	**66.316.915,09**

Извор података: Извјештај о реализацији Стратегије развоја за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025.годину, Информација о реализацији Програма инвестиционих улагања на подручју општине Нови Град за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025.годину

Прогноза могућности финансирања приоритета стратегије развоја

Прогноза финансирања Стратегије за наредни период припремљена је узимајући у обзир:

- Тренд издвојених средстава за реализацију Стратегије у периоду 2021-2025. године;
- Тренд издвојених средстава за капиталне пројекте и остале инвестиционо значајне пројекте;
- Буџет општине за текућу 2026. годину и смјернице садржане у Документу оквирног буџета Републике Српске за период 2026-2028. година;
- Очекивана допунска средства из осталих екстерних извора;
- умјерен раст индикативног финансијског оквира од приближно 3–4% годишње;
- Ограничења у погледу акумулираних обавеза и задужености као и других ризика.

Према Документу оквирног буџета Републике Српске за период 2026-2028. године, у наредном периоду се очекује раст прихода јединица локалне самоуправе за око 5% годишње, и то пореских прихода за око 6% годишње и непореских прихода за око 3% годишње.

Табела 51: Пројекција прихода јединица локалне самоуправе у периоду 2026-2028. година (у мил.КМ)

Категорија прихода	2026.	2027.	2028.	Раст 2027/2026 (%)	Раст 2028/2027 (%)	УКУПАН РАСТ 2028/2026 (%)
УКУПНИ ПРИХОДИ (I+II+III+IV)	**1.398,6**	**1.465,7**	**1.537,2**	**+4,80%**	**+4,88%**	**+9,91%**
I Порески приходи	**879,8**	**935,0**	**989,8**	**+6,27%**	**+5,86%**	**+12,50%**
1. Приходи од индиректних пореза	683,4	726,7	769,0	+6,34%	+5,82%	**+12,52%**
2. Приходи од директних пореза	164,4	173,1	182,8	+5,29%	+5,60%	**+11,19%**
3. Остали порези	32,0	35,2	38,0	+10,00%	+7,95%	**+18,75%**
II Непорески приходи	**391,3**	**404,2**	**417,7**	**+3,30%**	**+3,34%**	**+6,74%**
III Грантови	**16,5**	**16,5**	**16,5**	0,00%	0,00%	**0,00%**
IV Трансфери изм. буџ. јединица	**111,0**	**110,0**	**113,3**	-0,90%	+3,00%	**+2,07%**

Извор: Документ оквирног буџета Републике Српске за период 2026-2028. Година, јуни 2025.г.

Прогноза могућности финансирања приоритета стратегије из буџета

Анализа тренда суфицита, структуре расхода и инвестиционе активности указује да општина располаже ограниченим, али стабилним интерним развојним капацитетом.

На основу периода 2021–2025, реални годишњи капацитет буџета за финансирање развојних приоритета може се процијенити на: **1,8 – 2,3 милиона КМ годишње** слободних средстава за инвестиционе и развојне пројекте.

Укупни потенцијал буџета за финансирање стратегије (укључујући суфинансирање пројеката, капиталне издатке и програмске активности) креће се у распону од **5,5 – 6,5 милиона КМ годишње**, али уз напомену да значајан дио тих средстава има текући или законски обавезујући карактер (социјална давања, трансфери, редовно функционисање система).

Стога, буџет представља стабилан извор финансирања, али не и довољан за самосталну имплементацију развојних приоритета већег обима.

Када су у питању екстерни извори финансирања, у наредном стратешком периоду екстерни извори финансирања представљају кључни фактор реализације развојних приоритета. Очекује се да ће најзначајнији извори бити средства Владе Републике Српске, као и средства Европске уније кроз текући *Инструмент претприступне помоћи* (Instrument for Pre-accession Assistance –IPA III) за период 2021–2027. године и наредни *Вишегодишњи финансијски оквир ЕУ за период 2028–2034.* године (Multiannual Financial Framework -MFF), гдје ће се финансирање заснивати на интегрисаном моделу условљености спровођењем реформи и владавине права. У складу са тим, приступ екстерним изворима финансирања

у наредном стратешком периоду директно ће зависити од институционалне спремности за имплементацију приоритета ЕУ, односно пројеката у областима зелене транзиције, енергетске ефикасности и дигитализације. Такође, очекује се значајна финансијска подршка кроз *План раста за Западни Балкан*, који је ЕУ креирала за подршку капиталним инфраструктурним и привредним пројектима. Међутим, стварно повлачење ових средстава у наредном периоду директно је условљено тиме да домаће власти у потпуности усвоје и спроведу мјере из Реформске агенде. Значајан извор суфинансирања представљаће и средства *Оквира за инвестиције на Западном Балкану* (WBIF), као главне платформе која комбинује бесповратна грант средства Европске уније са повољним кредитима међународних финансијских институција. Овај оквир ће бити кључан за реализацију великих капиталних пројеката у областима транспортне инфраструктуре, енергетске транзиције и заштите животне средине.

Поред средстава Европске уније, значајан извор финансирања биће развојни фондови билатералних донатора који дјелују у Босни и Херцеговини, са нагласком на *Шведску развојну агенцију (SIDA), Њемачко друштво за међународну сарадњу (GIZ)*, *Развојни програм Уједињених нација (UNDP)*, *Међународни фонд за развој пољопривреде (IFAD)*, *Међународну организација рада (ILO)*, те финансијски аранжмани међународних финансијских институција, првенствено *Свјетске банке, Европске банке за обнову и развој (EBRD) и Европске инвестиционе банке (EIB)*.

На основу досадашњих трендова и очекиваног раста доступних фондова, **пројекција задржава структуру финансирања од приближно 40% из буџетских и 60% из екстерних извора**.То значи да се годишње може очекивати између 8,5 и 10 милиона КМ екстерних средстава, уз благи раст у посматраном периоду. Да би се планирани износ од **108.500.000,00 КМ** у периоду 2027–2033. године у потпуности искористио за развојне приоритете, препоручује се успостављање **фонда за суфинансирање развојних пројеката**. Овај фонд би обезбиједио стабилна средства за учешће Општине у пројектима који се финансирају из фондова Европске уније, међународних организација и домаћих извора финансирања. На овај начин би се повећала способност Општине да привуче додатна екстерна средства и обезбиједи континуитет у реализацији стратешких приоритета.

Укупан индикативни финансијски оквир за реализацију Стратегије креће се од 13,85 милиона КМ у 2027. години до 17,15 милиона КМ у 2033. години, уз просјечно годишње издвајање од око 15,5 милиона КМ, при чему би екстерни извори чинили 60–70% укупних улагања. Ова структура јасно указује да ће успјех имплементације стратегије у великој мјери зависити од капацитета општине за припрему и реализацију развојних пројеката.

Табела 52: Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2027.-2033. године

Извори финансирања Стратегије	**ОКВИРНА ПРОЦЈЕНА ПО ГОДИНАМА (КМ)**							**УКУПНО (КМ)**
	2027	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	
Буџет општине (КМ)	5.500.000	5.700.000	5.900.000	6.100.000	6.300.000	6.500.000	6.700.000	**42.700.000**
Из екстерних извора (Буџет РС, виши нивои власти, ЈП и установе, кредити и приватни извори, ЈПП, ЕУ фондови, донатори), КМ	8.350.000	8.700.000	9.050.000	9.400.000	9.750.000	10.100.000	10.450.000	**65.800.000**
УКУПНО	**13.850.000**	**14.400.000**	**14.950.000**	**15.500.000**	**16.050.000**	**16.600.000**	**17.150.000**	**108.500.000**

Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2027.-2033. године израђен је на основу реализације стратегије у периоду од 2021–2025. године (просјек 13,26 милиона КМ годишње), с тим да пројекција задржава структуру финансирања приближно 40% буџет / 60% екстерни извори, што је у складу са трендом раста учешћа екстерних средстава у укупним инвестицијама, уз умјерен раст од око 3–5% годишње.

Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2027–2033. године израђен је на основу анализе извршења буџета општине у периоду 2021–2025, при чему су као кључни параметри коришћени просјечни годишњи раст укупних буџетских прихода (око 6–10%), стабилан ниво буџетског суфицита у распону од приближно 1,4 до 2,3 милиона КМ, те учешће капиталних издвајања у укупном буџету које у просјеку износи око 18–25%. Поред тога, у анализу је укључена структура прихода у којој

порески приходи учествују са око 65–70%, непорески са 8–12%, док трансфери и грантови чине око 15–25% укупних прихода, уз значајне годишње осцилације.

Такође, процјена екстерних извора заснована је на учешћу екстерних извора у претходном периоду, које у укупној реализацији инвестиционих активности износи приближно 45–55%, уз уочене екстремне варијације у појединим категоријама (нпр. висока реализација републичких трансфера преко 270% у односу на план, насупрот ниској реализацији донаторских средстава од око 15–20%). Додатно, узето је у обзир да су екстерни извори високо зависни од спољних фактора, укључујући макроекономске услове, приступ ЕУ фондовима и политичко-институционални контекст, што оправдава примјену сценарија раста од приближно 3–6% годишње.

На крају, процјена је коригована у складу са методолошким оквиром који се примјењује од 2023. године, гдје се шири дио буџетских расхода повезује са стратешким циљевима, што повећава обухват стратешки релевантних средстава, али не и реално расположиви развојни фискални простор.

Табела 53: Приједлог оквирне расподјеле финансирања по секторима, за период 2027.-2033. године у КМ

Сектор	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Укупно 2027–2033
Економски сектор	4.850.000	5.050.000	5.250.000	5.450.000	5.650.000	5.850.000	6.050.000	**38.150.000**
Друштвени сектор	4.000.000	4.150.000	4.300.000	4.400.000	4.500.000	4.550.000	4.450.000	**30.350.000**
Сектор заштите животне средине	5.650.000	5.800.000	5.700.000	5.650.000	5.700.000	5.700.000	5.800.000	**40.000.000**
УКУПНО (КМ)	**14.500.000**	**15.000.000**	**15.250.000**	**15.500.000**	**15.850.000**	**16.100.000**	**16.300.000**	**108.500.000**

У складу са укупним финансијским оквиром стратегије од **108.500.000 КМ** за период 2027–2033, секторска расподјела је усклађена пропорционално са историјском структуром улагања и реалним капацитетима финансирања из буџетских и екстерних извора. Оквирна расподјела финансирања за период 2027–2033. године заснована је на приоритетима Стратегије развоја, развојним потребама Општине и очекиваним могућностима финансирања. Од укупно планираних 108.500.000 КМ, највећи износ од 40.000.000,00 КМ (36,9%) односи се на сектор заштите животне средине. Високо учешће овог сектора условљено је тиме што он обухвата не само мјере заштите животне средине, већ и значајне инфраструктурне инвестиције, прије свега водоснабдијевање, канализацију, путну инфраструктуру, управљање отпадом и заштиту од поплава. За економски сектор планирано је 38.150.000,00 КМ (35,2%), а за друштвени сектор 30.350.000,00 КМ (28,0%).

Предвиђена је постепена динамика раста издвајања по годинама, уз могућност прилагођавања реализације расположивим буџетским средствима и обезбијеђеним средствима из екстерних извора.

Напомене/образложење:

Из Буџета општине Нови Град	**Документ оквирног буџета Републике Српске за период 2026-2028. година:** - Пројектован је укупан кумулативни раст прихода ЈЛС у Републици Српској од 9,91% до 2028. године; - Приходи од индиректних пореза (УИО)- раст за12,52% у периоду од 2026-2028.г., - Директни порези –раст за 11,19% у периоду од 2026-2028.г., - Непорески приходи- растза 6,74% у периоду од 2026-2028.г.
Из екстерних извора (Буџет РС, виши нивои власти, ЈП и установе, кредити и приватни извори, ЈПП)	- **Институционална подршка виших нивоа**, прогнозира се наставак стабилних јавних инвестиција кроз пројекте министарстава Републике Српске и Савјета министара БиХ (суфинансирање локалне инфраструктуре) - **Допунски кредитни потенцијал**: на основу редовног буџетског суфицита, општина има простор за контролисано кредитно задуживање (до 10–20% инвестиционог оквира) за капиталне пројекте, - **Приватни капитал и ЈПП**: планира се веће укључивање приватних инвеститора кроз моделе јавно-приватног партнерства (ЈПП), нарочито у уређење пословних зона и комуналне услуге
Из екстерних извора (ЕУ фондови, донатори)	- **Влада Републике Српске**: суфинансирање пројеката кроз јавне позиве министарстава и путем Програма јавних инвестиција Републике Српске, са фокусом на развој локалне комуналне инфраструктуре, подршку пољопривреди и запошљавању. - **IPA III (2021–2027) и нови MFF (2028–2034):** за пројекте дигиталне трансформације, зелене транзиције, конкурентности привреде и иновација, те за пројекте прекограничне сарадње, - **План раста за Западни Балкан**: под условом испуњавања мјера из Реформске агенде, БиХ се отвара приступ значајним средствима ЕУ у области зелене и дигиталне транзиције, развој приватног сектора, отварање нових радних мјеста и модернизацију економије, развоја образовања и социјалне сигурности грађана, те владавину права.

	- **Оквир за инвестиције на Западном Балкану (WBIF):** главни приоритети обухватају изградњу кључне транспортне мреже, прелазак на обновљиве изворе енергије, развој еколошке инфраструктуре (водоснабдијевање и отпадне воде), ширење широкопојасног интернета, те модернизацију социјалног и приватног сектора. - **Шведска развојна агенција (SIDA):** главни приоритети су подршка економској интеграцији са ЕУ кроз развој тржишне економије, јачање демократије, људских права и владавине права, те унапређење заштите животне средине и климатских акција. - **Њемачко друштво за међународну сарадњу (GIZ**): техничка подршка за увођење енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије, унапређење економске конкурентности кроз зелену и дигиталну транзицију, те прилагођавање локалног стручног образовања потребама тржишта рада. - **Развојни програм Уједињених нација (UNDP**): главни приоритети обухватају подршку инклузивном и одрживом локалном развоју, јачање отпорности заједница на климатске промјене и природне катастрофе кроз Зелени климатски фонд (GCF), те унапређење добре управе и социјалне инклузије на свим нивоима власти. - **Међународни фонд за развој пољопривреде (IFAD)** за пројекте руралног развоја и унапређења пољопривредне конкурентности, са фокусом на суфинансирање бизнис планова локалних кластера, подршку стартап предузећима за младе и жене на селу, те изградњу пратеће јавне инфраструктуре која директно повезује домаће произвођаче са тржиштем. - **Међународна организација рада (ILO):** подршка реформи тржишта рада кроз унапређење радних права и социјалног дијалога, промоцију програма за достојанствен рад и запошљавање младих, те јачање заштите на раду и социјалне сигурности. - **Свјетска банка:** пројекти отпорности пољопривредног сектора, структурне реформе у здравственом и социјалном сектору, те за пројекте модернизације јавних предузећа и инфраструктуре. - **Европска банка за обнову и развој (EBRD):** подршка зеленој транзицији кроз декарбонизацију и еколошку урбану инфраструктуру, унапређење конкурентности приватног сектора путем дигитализације, те изградњу одрживих регионалних саобраћајних и енергетских веза - **Европска инвестициона банка (EIB):** дугорочно кредитирање макро-инфраструктурних пројеката, подршку климатским акцијама кроз одрживи транспорт и заштиту животне средине, те омогућавање повољних кредитних линија за развој и запошљавање у малим и средњим предузећима.
Ризици за фискалне пројекције	- **Условљеност међународних фондова**: највећи фискални ризик представља кашњење у спровођењу реформи из Реформске агенде, што може довести до трајног губитка или замрзавања средстава из Плана раста ЕУ и ИПА фондова. - **Промјене у глобалним ланцима снабдијевања**: флуктуације цијена енергената и грађевинског материјала на свјетском тржишту могу значајно поскупити капиталне инфраструктурне пројекте и прекорачити планиране буџетске оквире. - **Заоштравање услова кредитирања**: пораст каматних стопа на међународном финансијском тржишту може повећати трошкове сервисирања постојећих и нових кредитних аранжмана код међународних финансијских институција (ЕБРД, ЕИБ, Свјетска банка). - **Нестабилност индиректних пореза:** осцилације у приходима од ПДВ-а и акциза, који зависе од домаће потрошње и макроекономских кретања на нивоу БиХ, директно утичу на обим средстава која се дозначују са нивоа ентитета. - **Ограничен локални буџетски капацитет**: недостатак властитих прихода за обавезно суфинансирање (грант услове) може онемогућити повлачење великих донаторских средстава од међународних партнера, - **Демографски притисци и одлив радне снаге**: смањење броја становника и одлазак квалификоване радне снаге негативно утичу на наплату директних пореза и доприноса, док истовремено повећавају притисак на фондове социјалне и здравствене заштите. - **Инфлаторни притисци на јавну потрошњу:** трендови раста плата у јавном сектору и материјалних трошкова условљени инфлацијом могу умањити оперативни буџетски суфицит предвиђен за капиталне инвестиције. - **Развој других догађаја** (елементарне непогоде и др.)- због потребе за хитном санацијом инфраструктуре и компензацију штета, може доћи до привременог заустављања финансирања редовних развојних пројеката.

1.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање

а) Преглед унутрашњих и спољних фактора – SWOT анализа

СНАГЕ +	СЛАБОСТИ –
+ Повољан геостратешки и саобраћајни положај у пограничном простору, са развијеном путном и жељезничком инфраструктуром, граничним прелазом и потенцијалом за развој логистике и прекограничне сарадње. + Очувана природна средина и значајни природни ресурси (Уна, Сана, шуме, пољопривредно земљиште, минералне сировине и термоминерални извори), уз постојање Парка природе „Уна“. + Развијена индустријска зона, присуство извозно оријентисаних привредних субјеката и специјализованих производних капацитета. + Повољан институционални оквир за инвестирање, BFC SEE сертификат и развијен систем локалних подстицаја привреди. + Традиционално развијена пољопривредна производња, прехрамбена индустрија, локални производи и потенцијал за развој ланаца вриједности. + Значајни туристички потенцијали засновани на природном и културном насљеђу, водним ресурсима, бањским потенцијалима и активном туризму. + Расположива јавна и приватна имовина са потенцијалом за нове инвестиције и развој услужних дјелатности. + Развијена мрежа образовних, здравствених, социјалних, културних и спортских институција и организација. + Успостављени капацитети локалне управе, систем дигиталних јавних услуга, ISO и BFC SEE стандарди квалитета и развијена сарадња са цивилним сектором. + Успостављен систем водоснабдијевања, организован систем управљања отпадом и институционални оквир за зелену транзицију (SECAP).	- Неповољни демографски трендови – депопулација, старење становништва и одлив младих и радно способних лица. - Недостатак квалификоване радне снаге и неусклађеност образовне структуре са потребама локалне привреде. - Недовољна диверзификација привреде, нижа додата вриједност производње и технолошка застарјелост дијела привредних капацитета. - Недовољно развијена предузетничка инфраструктура и ограничени капацитети за развој нових пословних активности. - Недовољна повезаност пољопривредне производње са прерадом, туризмом и тржиштем, као и слаба активност пољопривредних задруга. - Недовољно развијена туристичка инфраструктура, ограничени смјештајни капацитети и недовољно креирани туристички производи веће додате вриједности. - Неактивни или недовољно искоришћени објекти и ресурси од развојног значаја (бања Љешљани, хотел, аутобуска станица, објекат на стадиону „Млакве“). - Ограничени кадровски капацитети у здравству и социјалној заштити, пад броја ученика и потреба за модернизацијом дијела јавне инфраструктуре. - Недовољно развијена дигитализација управних процеса и ограничено коришћење електронских јавних услуга. - Недовољно развијена комунална и еколошка инфраструктура (канализација, пречишћавање отпадних вода, селекција отпада, енергетска инфраструктура).

ПРИЛИКЕ +	ПРИЈЕТЊЕ –
+ Реализација стратешких саобраћајних пројеката (ауто-пут, ревитализација Унске пруге, Gateway Добрљин и унапређење граничне инфраструктуре). + Привлачење инвестиција и технолошка модернизација индустрије кроз развој производње и услуга више додате вриједности. + Развој предузетништва, ИКТ сектора, стручних услуга и нових пословних модела. + Валоризација природних и културних ресурса кроз развој бањског, еко, активног и гастро туризма. + Повезивање туризма, пољопривреде и локалних произвођача кроз развој брендова и кратких ланаца снабдијевања. + Коришћење домаћих и међународних фондова за развој инфраструктуре, зелену транзицију и дигитализацију. + Развој обновљивих извора енергије, енергетске ефикасности и циркуларне економије. + Унапређење прекограничне сарадње и коришћење потенцијала дијаспоре за инвестиције и развој. + Развој система пречишћавања отпадних вода, модернизација водне инфраструктуре и унапређење управљања отпадом кроз доступне фондове.	- Наставак депопулације, старења становништва и губитак људског капитала. - Даље слабљење производне базе и ограничена способност привлачења инвестиција у условима регионалне конкуренције. - Наставак одлива квалификоване радне снаге и повећање недостатка кадрова у кључним секторима. - Климатске промјене и повећање ризика од поплава, клизишта и екстремних временских појава. - Намјера одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори и потенцијални негативни утицаји на животну средину и развојне потенцијале. - Недовољна доступност финансијских средстава за велике инфраструктурне и еколошке пројекте. - Раст трошкова прилагођавања новим климатским, еколошким и енергетским стандардима. - Спора реализација великих инфраструктурних пројеката и продубљивање развојних разлика у региону. - Раст притисака на природне ресурсе, квалитет вода и земљишта усљед неодговарајућег управљања и климатских промјена.

+ Јачање партнерстава јавног, приватног и цивилног сектора кроз пројектну сарадњу и нове моделе управљања развојем.	- Раст потреба за здравственом и социјалном заштитом усљед демографског старења и промјена у структури становништва.

САЖЕТАК SWOT АНАЛИЗЕ

SWOT анализа развоја Општине Нови Град показује да општина располаже значајним развојним потенцијалима који произилазе из њеног повољног геостратешког положаја, природних ресурса, саобраћајне повезаности, индустријске традиције, развијене пољопривредне и прехрамбене производње, као и потенцијала за развој туризма. Посебне предности представљају очувана животна средина, водни и природни ресурси, Парк природе „Уна“, постојање индустријске зоне, извозно оријентисани привредни субјекти, повољан институционални оквир за инвестирање и успостављени капацитети локалне управе.

Истовремено, развој општине ограничен је неповољним демографским кретањима, старењем становништва и одливом младих и квалификованих кадрова, што се директно одражава на расположивост радне снаге и дугорочну одрживост развоја. Значајни изазови постоје и у области конкурентности привреде, технолошке модернизације, диверзификације економских активности, повезивања пољопривреде са прерађивачким сектором и развоја туристичких производа веће додате вриједности. Додатна ограничења представљају недовољно развијена комунална и еколошка инфраструктура, неактивирани развојни ресурси и потреба за модернизацијом дијела јавне инфраструктуре и услуга.

Спољно окружење пружа значајне могућности за убрзање развоја кроз реализацију стратешких саобраћајних пројеката, привлачење инвестиција, технолошку трансформацију привреде, развој предузетништва и нових услуга, као и кроз боље коришћење природних, културних и туристичких потенцијала. Посебан развојни потенцијал представљају доступни домаћи, европски и међународни фондови за унапређење инфраструктуре, зелену транзицију, енергетску ефикасност, дигитализацију и климатску адаптацију. Додатне могућности постоје у развоју прекограничне сарадње, активирању дијаспоре и јачању партнерстава јавног, приватног и цивилног сектора.

Најзначајније пријетње будућем развоју представљају наставак негативних демографских трендова, губитак људског капитала, ограничена способност привлачења инвестиција, спора реализација великих инфраструктурних пројеката, климатске промјене и раст ризика од природних непогода. Посебан ризик за одрживи развој представљају могући негативни утицаји одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори, као и раст притисака на природне ресурсе, водне системе и животну средину.

Укупно посматрано, развојни потенцијали Општине Нови Град представљају добру основу за трансформацију локалне економије и унапређење квалитета живота становништва, али њихова пуна валоризација захтијева стратешко усмјеравање ка модернизацији привреде, развоју људских ресурса, активирању постојећих ресурса и имовине, унапређењу јавних услуга, изградњи отпорне инфраструктуре и убрзању зелене и дигиталне транзиције. У наредном стратешком периоду кључни изазов биће претварање постојећих компаративних предности у конкурентске предности кроз ефикасније управљање развојем, јачање партнерстава и коришћење доступних извора финансирања.

б) Стратешко фокусирање

Полазећи од резултата ситуационе и SWOT анализе, стратешко фокусирање Општине Нови Град дефинише кључне развојне области у којима постоји најјаснија комбинација унутрашњих потенцијала и ограничења, као и спољних прилика и ризика. Фокуси су дефинисани као интегрисане развојне цјелине које повезују економске, друштвене, инфраструктурне и еколошке аспекте развоја, са циљем дугорочне одрживости и конкурентности општине.

Са једне стране, општина располаже значајним природним ресурсима, повољним геостратешким положајем, развијеном основом индустрије и институционалним капацитетима. Са друге стране, присутни су изражени демографски изазови, недовољна конкурентност привреде, инфраструктурни дефицити и потреба за модернизацијом јавних система.

На основу тога, развој Општине Нови Град у наредном планском периоду треба усмјерити на четири стратешка развојна правца:

- Јачање конкурентне и диверзификоване привреде,
- Одрживи развој и економска валоризација природних ресурса,
- Демографску стабилизацију, развој људских ресурса и јавних услуга, те
- Инфраструктурну модернизацију и зелену и дигиталну транзицију.

1. Јачање конкурентне и диверзификоване привреде

Овај стратешки фокус произилази из постојеће структуре привреде општине, која има одређене развојне предности, али и изражена ограничења. Повољан геостратешки положај, развијена индустријска зона, постојање извозно оријентисаних предузећа и повољан институционални оквир за инвестирање представљају значајну основу за развој. Истовремено, привреду карактеришу недовољна

разноврсност, технолошка застарјелост дијела производње, ниска продуктивност и чињеница да се већи дио економске активности задржава на нивоу примарне производње и ниске додате вриједности.

Посебан проблем представља недовољно развијен цјелокупан ток стварања вриједности, односно чињеница да се производња, прерада и пласман често одвијају одвојено. У пракси то значи да се велики дио пољопривредних и индустријских производа продаје као сировина, без довољне прераде, брендирања и финализације, што ограничава укупну зараду и конкурентност локалне економије.

У складу с тим, овај фокус подразумијева постепену трансформацију привреде у правцу јачања цијелог ланца стварања вриједности, од производње до финалног производа. То обухвата модернизацију индустријских капацитета, увођење савременијих технологија, унапређење квалитета и стандардизације производње, као и развој прерађивачких капацитета који омогућавају завршну обраду производа на локалном нивоу.

Посебан акценат ставља се на развој пословних субјеката као носилаца запошљавања и локалног економског раста, као и на подстицање пословних активности у областима које доносе већу додату вриједност. Такође је важно јачање инвестиционе активности кроз унапређење инфраструктуре, развој пословних зона и стварање стабилног и предвидивог пословног амбијента.

Очекивани ефекти овог стратешког правца су повећање укупне економске активности, раст запослености и прихода, јачање извоза, повећање удјела производа више додате вриједности у укупној привреди, као и смањење зависности од продаје сировина и ниско продуктивних дјелатности.

2. **Одрживи развој и економска валоризација природних ресурса**

Овај стратешки фокус произилази из чињенице да општина Нови Град располаже изузетно значајном и разноврсном природном основом, која обухвата квалитетно пољопривредно земљиште, водне ресурсе (ријеке Уну и Сану, термоминерални извор Љешљани), шумске комплексе, минералне ресурсе и природно-културна добра. Иако ови ресурси представљају једну од највећих развојних предности, њихово економско коришћење је и даље недовољно развијено и не доводи до нивоа додате вриједности који би био могућ.

Суштина фокуса је у преласку са примарног и неорганизованог коришћења ресурса на њихову одрживу, планску и економски ефикасну валоризацију. То значи да се природни ресурси не посматрају само као сировинска основа, већ као интегрисан развојни потенцијал који повезује пољопривреду, прерађивачке капацитете, туризам и локалне услуге.

У пољопривреди то подразумијева јачање производње са већом додатом вриједношћу кроз прераду, брендирање и пласман финалних производа, као и боље повезивање произвођача у организоване облике сарадње. У управљању природним ресурсима нагласак је на одрживом коришћењу и заштити, уз развој пратећих економских активности које не нарушавају природну равнотежу.

Посебно значајну улогу има развој туризма заснованог на природним и културним вриједностима, који се повезује са локалном пољопривредом, гастрономијом и традицијом, чиме се ствара цјеловита и препознатљива понуда. На тај начин природни ресурси постају основ за развој нових дјелатности и повећање запослености.

Очекивани ефекти овог фокуса огледају се у јачању локалне економије, повећању прихода у пољопривреди и преради, развоју нових услуга и пословних активности, бољем искоришћавању природних потенцијала и смањењу економске зависности од ниско продуктивних дјелатности. Дугорочно, овај фокус доприноси очувању природних ресурса уз истовремено повећање њихове економске вриједности и укупног развојног ефекта.

3. Демографска стабилизација, развој људских ресурса и јавних услуга

Овај стратешки фокус произилази из изражених демографских и друштвених изазова који су утврђени анализом стања, прије свега дугорочног смањења броја становника, старења популације и одлива младог и радно способног становништва. Ови процеси имају директан утицај на смањење расположиве радне снаге, слабљење привредне активности и повећање оптерећења на систем јавних услуга, што дугорочно угрожава развојну стабилност општине. Поред тога, присутна је неусклађеност између образовне структуре становништва и потреба привреде, као и ограничења у доступности,

капацитетима и квалитету појединих јавних услуга, посебно у здравству, образовању и социјалној заштити.

Суштина овог фокуса је да се зауставе и ублаже негативни демографски трендови кроз стварање услова који ће допринијети задржавању становништва, посебно младих, као и стварању подстицајног окружења за повратак и останак становништва. Истовремено, фокус је усмјерен на системско улагање у људске ресурсе, што подразумијева унапређење знања, вјештина и компетенција становништва, како би се повећала њихова запошљивост и прилагодљивост потребама тржишта рада. У том контексту посебно је важно јачање образовног система, развој стручног образовања, преквалификација и различити облици додатне обуке који омогућавају брже укључивање у радни процес.

Истовремено, овај фокус обухвата и унапређење квалитета јавних услуга, јер оне директно утичу на квалитет живота становништва и њихову одлуку да остану у локалној заједници. То се односи на здравствену заштиту, социјалне услуге, образовање, предшколски систем, као и културне и спортске садржаје. Посебан значај има побољшање доступности услуга, јачање кадровских и организационих капацитета установа и модернизација начина њиховог функционисања, како би биле ефикасније и прилагођене потребама грађана.

У практичном смислу, овај фокус обухвата мјере усмјерене на подршку младим породицама, стварање услова за запошљавање и останак становништва, усклађивање образовања са потребама привреде, развој програма обуке и преквалификације, јачање здравственог и социјалног система, те унапређење образовних, културних и спортских установа. Очекује се да ће његова примјена довести до успоравања негативних демографских кретања, стабилизације броја становника, повећања запослености и запошљивости, боље усклађености тржишта рада, као и укупног побољшања квалитета живота и јачања друштвене стабилности.

4. **Инфраструктурна модернизација и зелена и дигитална транзиција**

Овај стратешки фокус произилази из чињенице да постојећа инфраструктура општине није равномјерно развијена и да у појединим сегментима не одговара савременим потребама становништва и привреде. Посебно се уочавају ограничења у развијености локалне путне мреже, водоводног и канализационог система, система за пречишћавање отпадних вода, као и у управљању отпадом. Истовремено, ниво дигитализације јавне управе и јавних услуга је недовољно развијен, што успорава ефикасност система и доступност услуга грађанима и привреди. У контексту енергетике, присутна је висока зависност од традиционалних извора енергије и недовољно коришћење обновљивих извора, док су изазови климатских промјена све израженији.

Суштина овог фокуса је да се створи модерна, функционална и одржива инфраструктурна основа која ће подржати економски развој, побољшати квалитет живота и повећати отпорност локалне заједнице на будуће изазове. То подразумијева систематско улагање у изградњу, реконструкцију и проширење саобраћајне, комуналне и енергетске инфраструктуре, као и у унапређење њихове ефикасности и поузданости.

Посебан сегмент односи се на унапређење система водоснабдијевања кроз смањење губитака у мрежи и проширење покривености, затим развој канализационе мреже и изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода, као и модернизацију система управљања отпадом кроз увођење селекције и повећање степена рециклаже. Истовремено, значајан дио фокуса усмјерен је на унапређење локалне путне инфраструктуре.

Дигитална трансформација представља важан дио овог фокуса и подразумијева увођење савремених рјешења у рад јавне управе, развој електронских услуга и поједностављење административних процедура. На тај начин се омогућава бржа, транспарентнија и доступнија јавна управа, што директно утиче на задовољство грађана и привреде

Зелена транзиција обухвата повећање енергетске ефикасности, смањење потрошње енергије, постепено смањење зависности од фосилних горива и веће коришћење обновљивих извора енергије, као и мјере за прилагођавање климатским промјенама, посебно у погледу заштите од поплава, клизишта и екстремних временских појава.

У практичном смислу, овај фокус обухвата изградњу и реконструкцију кључне инфраструктуре, унапређење система јавних услуга, дигитализацију управе, модернизацију енергетског сектора и јачање система заштите животне средине. Очекује се да ће његова реализација довести до повећања квалитета

инфраструктурних услуга, смањења трошкова одржавања, веће ефикасности јавне управе, јачања инвестиционе привлачности општине и повећања укупне отпорности на економске и климатске ризике.

Четири стратешка фокуса представљају јединствен и међусобно повезан оквир развоја Општине Нови Град, заснован на потреби да се истовремено одговори на економске, демографске, просторне и инфраструктурне изазове. Економска трансформација усмјерена је на модернизацију привреде, повећање продуктивности и развој производње више додате вриједности, чиме се јача укупна економска основа општине. Одрживи развој руралних подручја и валоризација природних ресурса проширују привредну базу кроз јачање пољопривреде, прераде и развој туризма заснованог на природним и локалним потенцијалима. Демографска стабилизација, развој људских ресурса и унапређење јавних услуга представљају друштвену основу развоја, јер обезбјеђују задржавање становништва, унапређење знања и квалитета живота. Инфраструктурна модернизација и зелена и дигитална транзиција обезбјеђују техничке и системске предуслове за све друге процесе кроз развој савремене, ефикасне и одрживе инфраструктуре. Заједно, ови фокуси чине интегрисан модел развоја који повезује привредни раст, људски потенцијал, природне ресурсе и инфраструктуру у једну функционалну и дугорочно одрживу цјелину.

1.3. Визија и стратешки циљеви, са индикаторима

а) Визија развоја

Визија развоја општине Нови Град представља сажет и интегралан израз дугорочног жељеног стања заједнице, заснован на налазима ситуационе анализе и дефинисаним стратешким фокусима. Она одражава општи правац развоја и служи као основ за утврђивање стратешких циљева и приоритета у наредном планском периоду.

У складу са законским оквиром и потребом усклађивања са стратешким документима вишег реда, визија је формулисана на основу Нацрта стратешке платформе Стратегије одрживог развоја Републике Српске за период 2024–2030. године, који се заснива на концепту међусобно повезаног и интерсекторског развоја кроз три кључне одреднице – здраву, паметну и стабилну заједницу. Ове одреднице су прилагођене локалном контексту општине Нови Град и уграђене у њену развојну визију.

Такође, визија развоја општине Нови Град у потпуности је усклађена са Циљевима одрживог развоја Уједињених нација (SDG), при чему се досљедно примјењује принцип „нико не смије бити искључен“ као хоризонтална одредница која прожима све политике, програме и мјере локалног развоја. Овај принцип осигурава да развојни процеси буду инклузивни, праведни и усмјерени на једнаке шансе за све категорије становништва.

Истовремено, нова визија представља континуитет претходног развојног приступа, али га значајно проширује и трансформише са наглашеног промотивно-инвестиционог оквира ка свеобухватном концепту одрживог развоја. Док је претходна визија била усмјерена на привредну конкурентност, инвестициону атрактивност и туристичку препознатљивост, нови приступ интегрише економску, друштвену и еколошку димензију развоја у јединствен систем.

Полазећи од дефинисаних стратешких фокуса – економска трансформација и модернизација привреде, одрживи развој и економска валоризација природних ресурса, демографска стабилизација, развој људских ресурса и јавних услуга, инфраструктурна модернизација и зелена и дигитална транзиција– визија развоја усмјерена је на стварање модерне, одрживе и отпорне локалне заједнице.

У том контексту, визија развоја општине Нови Град гласи:

„Нови Град је одржива и конкурентна локална заједница инспирисана природом, покретана иновацијама и усмјерена на људе, која свој развој заснива на модернизованој и диверзификованој привреди, одрживом коришћењу природних ресурса и унапређењу квалитета живота свих грађана.“

„Нови Град – инспирисан природом, покренут иновацијама, отворен за све људе.“

„Нови Град је одржива и конкурентна локална заједница“ означава општи оквир развоја који подразумијева уравнотежен економски, друштвени и еколошки напредак. Одрживост се односи на способност да се ресурси користе на начин који не угрожава будуће генерације, док конкурентност означава способност општине да развија привреду, привлачи инвестиције и задржава становништво,

„инспирисана природом“ указује да природни ресурси представљају кључну развојну основу и идентитет општине. Ријеке, шуме, пољопривредно земљиште и заштићена подручја не посматрају се само као природно богатство, већ као основ за развој пољопривреде, туризма и других економских активности које се заснивају на одрживом коришћењу простора,

„покретана иновацијама“ означава усмјереност ка модернизацији привреде и друштва кроз примјену знања, нових технологија и савремених пословних модела. Овај сегмент подразумијева јачање продуктивности, развој прерађивачких капацитета, предузетништва и стварање веће додате вриједности у локалној економији,

„усмјерена на људе“ наглашава да је становништво у центру развојних политика. То обухвата демографску стабилизацију, стварање услова за останак и повратак становништва, улагање у образовање, здравство и социјалне услуге, као и обезбјеђивање једнаких шанси за све грађане, у складу са принципом да нико не смије бити искључен,

„модернизована и диверзификована привреда“ односи се на развој економије која није ослоњена на једну дјелатност, већ на више међусобно повезаних сектора, укључујући индустрију, пољопривреду и услуге. Посебан акценат ставља се на технолошку модернизацију, прераду и развој производа више додате вриједности,

„одрживо коришћење природних ресурса“ подразумијева рационално и планско управљање природним потенцијалима, уз њихову заштиту и економску валоризацију. То значи да се ресурси користе на начин који истовремено омогућава економски развој и очување природне равнотеже,

„унапређење квалитета живота свих грађана“ односи се на доступност и квалитет јавних услуга, развијену инфраструктуру, сигурност, социјалну заштиту, образовање, здравство и укупне услове живота који директно утичу на останак становништва и друштвену стабилност.

У цјелини, визија дефинише Нови Град као савремену, одрживу и развојно уравнотежену локалну заједницу у којој су природни ресурси, привреда, људи и инфраструктура међусобно повезани и усмјерени ка дугорочном, стабилном и инклузивном развоју.

б) Стратешки циљеви са индикаторима

На основу дефинисаних стратешких фокуса и визије развоја, утврђена су три стратешка циља будућег одрживог развоја општине Нови Град до 2033. године, који представљају оперативни оквир за реализацију развојних приоритета и у потпуности операционализују визију „Нови Град кроз интегрисано дјеловање у областима економског развоја, друштвене кохезије и инклузије, те заштите животне средине и инфраструктурне модернизације:

Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда
Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге
Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура

Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда

Овај стратешки циљ произилази из потребе да се дугорочно ојача економска база општине Нови Град и обезбиједи њен одрживи развој кроз трансформацију локалне привреде у правцу већег степена конкурентности, продуктивности и иновативности. Он је заснован на визији развоја која наглашава ***модернизовану и диверзификовану привреду*** као један од кључних стубова будућег развоја, као и на

стратешким фокусима који се односе на економску трансформацију, унапређење инвестиционе климе, развој предузетништва и јачање сектора који генеришу већу додату вриједност.

Суштински, овај циљ обухвата цјелокупну привредну структуру општине и њену способност да генерише одржив економски раст и нову вриједност. Он се односи на интегрисан развој кључних економских сектора – индустрије, пољопривреде и туризма – али не као изолованих области, већ као међусобно повезаног система који се ослања на локалне ресурсе, просторне потенцијале и људски капитал. Посебан нагласак ставља се на модернизацију производних процеса, увођење иновација, дигитализацију пословања и повећање укупне продуктивности привреде.

У оквиру овог циља значајно мјесто има развој предузетничке иницијативе и јачање пословног окружења које подстиче настанак, раст и одрживост привредних субјеката. То подразумијева унапређење приступа тржишту, подршку инвестицијама, развој локалних ланаца вриједности и јачање повезаности између примарне производње, прераде и пласмана производа и услуга. На тај начин се локални ресурси претварају у производе и услуге више додате вриједности.

Посебан сегмент циља односи се на диверзификацију економске структуре, односно смањење зависности од ограниченог броја дјелатности и стварање ширег спектра економских могућности. То укључује развој прерађивачких капацитета, јачање услужног сектора, развој туризма заснованог на природним и културним потенцијалима, као и боље повезивање привреде са образовањем и тржиштем рада.

Истовремено, циљ обухвата и унапређење укупне инвестиционе атрактивности општине кроз побољшање инфраструктурних услова, административне ефикасности и предвидивости пословног амбијента. Посебна пажња усмјерена је на повећање запослености, стварање одрживих и квалитетних радних мјеста и задржавање радно способног становништва, што директно утиче на демографску и економску стабилност заједнице.

Реализација овог стратешког циља доприноси остварењу више Циљева одрживог развоја Уједињених нација (SDG). Повезан је са **SDG 8 – Достојанствен рад и економски раст**, јер је усмјерен на повећање запослености, развој продуктивније и конкурентније привреде, подршку предузетништву и стварање квалитетнијих радних мјеста. Кроз развој производње, инвестиција и нових пословних могућности доприноси и **SDG 1 – Свјет без сиромаштва**, јер јачање локалне економије, повећање прихода и већа запосленост представљају основне предуслове за смањење ризика од сиромаштва и економске несигурности становништва.

Значајна повезаност постоји и са **SDG 2 – Свјет без глади**, посебно кроз развој пољопривреде, подршку примарној производњи, јачање прерађивачких капацитета, развој локалних ланаца снабдијевања храном и повећање додате вриједности пољопривредних производа. На тај начин пољопривреда се не посматра само као производна дјелатност, већ као важан дио економске стабилности и одрживог коришћења локалних ресурса.

Циљ је повезан и са **SDG 9 – Индустрија, иновације и инфраструктура**, кроз подршку технолошкој модернизацији, развој индустријске зоне, унапређење пословне инфраструктуре, дигитализацију пословања и стварање услова за иновативније и отпорније привредне субјекте.

Такође, овај стратешки циљ доприноси остварењу **SDG 12 – Одговорна потрошња и производња**, кроз ефикасније коришћење природних и производних ресурса, развој одрживих модела производње, јачање локалних ланаца вриједности, финализацију производње и смањење губитака у процесима производње и пласмана.

Крајњи резултат овог циља је конкурентна, иновативна и отпорна локална привреда која се заснива на знању, модерним технологијама и одрживом коришћењу ресурса, те која обезбјеђује дугорочан економски раст, већу запосленост, смањење економске несигурности и побољшање квалитета живота у општини Нови Град.

Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге

Овај стратешки циљ произилази из потребе да се развој општине Нови Град усмјери ка уравнотеженом економском и друштвеном развоју, при чему се посебан значај даје квалитету живота становништва, социјалној праведности, доступности јавних услуга и демографској стабилности. Он је заснован на визији развоја која ***препознаје човјека као средиште локалног развоја и тежи унапређењу квалитета живота свих грађана*** кроз обезбјеђивање једнаких могућности, јачање људског капитала и развој доступних, квалитетних и ефикасних јавних услуга, као и на опредјељењу за

инклузиван и одржив развој у складу са Циљевима одрживог развоја УН (SDG), уз принцип да нико не смије бити искључен.

Суштински, циљ обухвата цјелокупан систем друштвених и јавних услуга на локалном нивоу и њихову способност да одговоре на потребе становништва у свим животним фазама. То укључује унапређење образовања, здравствене и социјалне заштите, културе, спорта и других садржаја који доприносе квалитету живота и социјалној кохезији.

Посебан акценат ставља се на развој људског капитала кроз улагања у образовање, стручно усавршавање, дигиталне и савремене компетенције, као и на стварање услова за већу запосленост, активну партиципацију становништва и задржавање младих.

У оквиру овог циља посебно је важна и демографска стабилизација, која подразумијева стварање услова за позитивна демографска кретања кроз унапређење квалитета живота, подршку породицама, побољшање приступа услугама и смањење одлива становништва, нарочито младих и радно активног становништва.

Саставни дио циља је и модернизација јавне управе, која се огледа у дигитализацији услуга, повећању транспарентности, ефикаснијем раду институција и једноставнијем приступу грађана јавним сервисима, чиме јавна управа постаје сервис грађана.

Реализација овог стратешког циља директно доприноси остварењу више Циљева одрживог развоја Уједињених нација (SDG). Повезан је са **SDG 3 – Добро здравље и благостање**, јер је усмјерен на унапређење доступности и квалитета здравствених услуга, јачање капацитета примарне здравствене заштите и стварање услова за здравији и квалитетнији живот становништва.

Значајна повезаност постоји са **SDG 4 – Квалитетно образовање**, кроз унапређење доступности предшколског васпитања, развој образовне инфраструктуре, подршку развоју знања и вјештина и стварање услова за развој људског капитала који представља основу будућег друштвеног и економског развоја.

Циљ доприноси и остварењу **SDG 5 – Родна равноправност**, кроз стварање једнаких могућности за све грађане, подршку равноправном приступу образовању, раду и јавним услугама, као и кроз јачање услова за укључивање свих друштвених група у развојне процесе локалне заједнице.

Повезаност са **SDG 8 – Достојанствен рад и економски раст** огледа се у развоју људских ресурса, унапређењу компетенција становништва, бољем повезивању образовања са потребама тржишта рада и стварању услова за већу запошљивост, посебно младих и радно активног становништва.

Овај циљ је директно повезан са **SDG 10 – Смањење неједнакости**, јер је усмјерен на јачање социјалне укључености, доступност јавних услуга свим категоријама становништва, подршку рањивим групама и смањење разлика у могућностима које произилазе из социјалног, економског или просторног положаја грађана.

Такође, значајна веза постоји са **SDG 16 – Мир, правда и снажне институције**, кроз унапређење рада локалне управе, дигитализацију јавних услуга, повећање транспарентности, ефикасније управљање јавним ресурсима и јачање повјерења грађана у институције.

Крајњи резултат овог циља је изградња инклузивног и функционалног друштва у којем сви грађани имају једнаке шансе за образовање, рад и квалитетан живот, уз јачање друштвене кохезије, повјерења у институције и дугорочне демографске и социјалне стабилности локалне заједнице.

Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура

Овај стратешки циљ произилази из потребе да се дугорочни развој општине Нови Град усмјери ка одрживом коришћењу природних ресурса, очувању животне средине и јачању инфраструктурне и климатске отпорности локалне заједнице. Он је директно утемељен на визији развоја која наглашава општину као ***простор инспирисан природом***, али истовремено ***усмјерен ка иновацијама и савременим рјешењима***, као и на обавези усклађивања са Циљевима одрживог развоја УН (SDG), посебно у областима климатске акције, одрживих градова и заједница, чисте енергије и одговорног управљања ресурсима.

Суштински, овај циљ обухвата све кључне елементе просторног, инфраструктурног и еколошког система општине, који заједно одређују квалитет животне средине и степен развојне одрживости. Он се односи на заштиту и одрживо управљање природним ресурсима, укључујући водне ресурсе, шуме, пољопривредно и грађевинско земљиште, као и на очување биодиверзитета и природних екосистема.

Посебан значај у оквиру овог циља има очување квалитета животне средине и заштита природних ресурса од потенцијалних прекограничних утицаја. У том контексту, питање планираног одлагања радиоактивног отпада на локацији Трговска гора, у непосредној близини границе са Републиком Српском и општином Нови Град, представља један од значајних еколошких и безбједносних изазова који захтијева континуирано праћење, институционално дјеловање и сарадњу надлежних органа у циљу заштите здравља становништва, ријеке Уне и укупног природног система овог подручја.

Посебан значај има и смањење притисака на животну средину кроз унапређење система управљања отпадом, смањење загађења ваздуха, земљишта и вода, те увођење принципа кружне економије у локални развојни модел.

Поред еколошке компоненте, циљ обухвата и свеобухватну модернизацију инфраструктурних система који представљају основу функционисања локалне заједнице. То укључује унапређење и развој комуналне инфраструктуре (водоснабдијевање, канализација, управљање отпадним водама и чврстим отпадом), саобраћајне инфраструктуре (локални и регионални путеви, повезаност на шире коридоре) и енергетске инфраструктуре (стабилност снабдијевања, енергетска ефикасност и постепени прелазак на чистије изворе енергије).

Посебан сегмент овог циља односи се на процес зелене транзиције, који подразумијева постепено смањење негативног утицаја економских и јавних активности на животну средину, повећање енергетске ефикасности у јавном сектору, развој обновљивих извора енергије и промоцију одрживих образаца потрошње и производње. У оквиру овог циља, настојаће се да се кроз примјену дигиталних и паметних рјешења унаприједи управљање инфраструктуром, повећа ефикасност коришћења ресурса и обезбиједи квалитетније планирање и пружање јавних услуга.

Такође, овај циљ наглашава јачање отпорности локалне заједнице на климатске промјене и природне непогоде, укључујући поплаве, суше и друге ризике који све више утичу на развојне процесе. То подразумијева не само физичку отпорност инфраструктуре, већ и институционалну спремност, систем раног упозоравања и интегрисано управљање ризицима.

Реализација овог стратешког циља доприноси остварењу више Циљева одрживог развоја Уједињених нација (SDG), посебно у областима одрживог управљања природним ресурсима, развоја отпорне инфраструктуре, заштите животне средине и прилагођавања климатским промјенама.

Повезан је са **SDG 6 – Чиста вода и санитарни услови**, јер обухвата унапређење система водоснабдијевања, смањење губитака воде у дистрибутивној мрежи, проширење доступности квалитетне воде за пиће и побољшање система управљања отпадним водама. Одрживо управљање водним ресурсима представља основу за очување здравља становништва, заштиту природних екосистема и дугорочну отпорност локалне заједнице. Веза са **SDG 7 – Доступна и чиста енергија** огледа се у унапређењу енергетске ефикасности јавних објеката, смањењу потрошње енергије, коришћењу обновљивих извора енергије и постепеном преласку на чистије енергетске системе. Ове активности доприносе рационалнијем коришћењу ресурса, смањењу негативних утицаја на животну средину и повећању енергетске отпорности локалне заједнице. Повезаност са **SDG 9 – Индустрија, иновације и инфраструктура** произилази из потребе за модернизацијом и унапређењем инфраструктурних система који представљају основу економског и друштвеног развоја. То укључује развој и одржавање саобраћајне инфраструктуре, унапређење комуналних система, примјену дигиталних рјешења у управљању инфраструктуром и стварање услова за ефикасније и отпорније функционисање локалне заједнице.

Овај циљ је директно повезан и са **SDG 11 – Одрживи градови и заједнице**, јер је усмјерен на стварање безбједног, функционалног и одрживог животног окружења. Унапређење комуналних услуга, управљање отпадом, развој зелене инфраструктуре, повећање отпорности на природне ризике и квалитетније управљање простором доприносе већој одрживости и отпорности општине Нови Град.

Повезаност са **SDG 12 – Одговорна потрошња и производња** огледа се у унапређењу система управљања отпадом, повећању степена селективног прикупљања и рециклаже отпада, ефикаснијем коришћењу природних ресурса и постепеном увођењу принципа кружне економије у локални развој. Посебан значај има смањење негативних утицаја производних и потрошачких активности на животну средину.

Циљ доприноси остварењу **SDG 13 – Климатска акција**, кроз јачање отпорности локалне заједнице на посљедице климатских промјена и природних непогода, као што су поплаве, суше и

екстремне временске појаве. Унапређење система заштите и спасавања, превентивно дјеловање, развој система раног упозоравања и прилагођавање инфраструктуре климатским ризицима представљају важне елементе овог циља.

Повезаност са **SDG 15 – Живот на земљи** произилази из опредјељења за очување природних ресурса, заштиту биодиверзитета, одрживо управљање шумским и другим природним ресурсима и очување природних екосистема. Посебан значај има заштита подручја са природним вриједностима, укључујући подручје Парка природе „Уна“, као и очување квалитета воде, земљишта и природног окружења од потенцијалних негативних утицаја.

Крајњи резултат овог циља је успостављање функционалног, модерног и отпорног система управљања простором, инфраструктуром и природним ресурсима, који обезбјеђује висок ниво квалитета животне средине, смањује изложеност ризицима, подржава економски и друштвени развој и ствара услове за дугорочну одрживост и стабилност општине Нови Град.

Остваривање сва три дефинисана стратешка циља ће се мјерити путем индикатора који показују претпостављени утицај успјешне реализације стратешких циљева. За сваки индикатор дефинисана је полазна и циљна вриједност. Полазне вриједности индикатора дефинисане су на основу података расположивих у тренутку израде ситуационе анализе и стратешког документа.

Циљне вриједности за 2033. годину процијењене су на основу анализе трендова из претходних година, водећи рачуна о томе да је неопходно остварити стратешки искорак у наредном стратешком периоду, као и о томе да је такав искорак изводив, уз значајно улагање ресурса којим располажу одговорни актери развоја општине. У наредној табели приказани су индикатори сва три стратешка циља развоја општине Нови Град.

Индикатори (утицаја) реализације стратешких циљева општине Нови Град

	Индикатор утицаја/извор података	Полазна вриједност и година	Циљна вриједност (2033.)
СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 1. Паметан економски раст и конкурентна привреда	Просјечан број запослених годишње (ПУРС)	3.735 (2025)	4.000 (+ 7,1%)
	Број пословних субјеката (Одјељење за привреду и пољопривреду, АПИФ)[25]	571 (2025)	620 (+8.6%)
	Покривеност увоза извозом (%) (ПКРС)	24% (2025)	35% (+11 п.п.)
	Остварене инвестиције у нова стална средства (хиљ. КМ) (РЗЗСРС)	3.975 хиљ. КМ (2025)	6.000 хиљ. КМ (+50,9%)
	Просјечна нето плата (КМ) (РЗЗСРС)	1.407,00 КМ (2025)	1.900,00 КМ (+35%)
	Учешће прерађивачке индустрије у укупним приходима привредних друштава[26], % (АПИФ)	14,90% (2025)	20% (+5,1 п.п)
	Однос броја отворених и затворених предузетничких радњи, коефицијент[27]	0,67 (2025)	1,1 (+64,2%)
Веза са Циљевима одрживог развоја			

	Индикатор утицаја/извор података	Полазна вриједност и година	Циљна вриједност (2033.)
СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 2. Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге	Удио корисника социјалне заштите у укупном становништву (%)[28] (ЈУ Центар за социјални рад Нови Град, РЗЗСРС)	6,72% (2025)	≤ 6,0% (-0,72 п.п.)

[25] Број привредних друштава који су предали завршне рачуне+ број самосталних предузетника
[26] Укупан приход прерађивачке индустрије/укупан приход привредних друштава*100
[27] Коефицијент пословне демографије који мјери динамику пословне популације. Рачуна се дијељењем броја отворених са бројем затворених предузетничких радњи у току године. Вриједност изнад 1,0 означава раст пословне популације (више се отвара него што се гаси), вриједност 1,0 представља тржишну равнотежу, док вриједност испод 1,0 указује на њено смањење. (2025.г.: 40 отворених/60 затворених= 0,7, на сваких 10 затворених радњи отворено је 7нових).
[28] Корисници социјалне заштите-основна и проширена права (ЈУ „Центар за социјлни рад“) /укупно становништво (процјена РЗЗСРС) *100

	Обухват дјеце предшколским васпитањем (%)[29] (РЗЗСРС)	24,58% (2024)	≥ 40% (+15,42 п.п.)
	Број доступних електронских јавних услуга/модула	10[30] -ограничена функционалност (електронско подношење захтјева (2025)	≥ 12-проширене функционалности (електронска обрада, праћење статуса, већи број поступака доступних онлајн) (+20%)
	Број корисника електронских јавних услуга	72 (2025)	≥ 150 (+108%)
	Миграциони салдо становништва (РЗЗСРС)	-80 (2025)	≥ -40 (побољшање негативног салда за 50%)
	Број љекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника (ЈЗУ Дом здравља Нови Град, приватне амбуланте, РЗЗСРС)[31]	0,91 (2025)	1,00 (+9,9%)
	Број регистрованих кривичних дјела на 1.000 становника– петогодишњи просјек[32]	6,19	≤ 5,5 (-11,1%)
Веза са Циљевима одрживог развоја			

СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 3. Зелена транзиција и отпорна инфраструктура	**Индикатор утицаја/извор података**	**Полазна вриједност и година**	**Циљна вриједност (2033.)**
	Процијењена материјална штета настала због посљедица климатских промјена и других несрећа (петогодишњи просјек) (КМ)	1.685.055,35 КМ[33] (2025)	≤ 1.000.000 КМ (-40,7%)
	Проценат губитака воде у дистрибутивној мрежи, % (КП „Водовод и канализација“)	35% (2025)	≤ 25% (-10 п.п.)
	Проценат становништва обухваћеног системом јавног водоснабдијевања, % (КП „Водовод и канализација“)	53,48% (2025)[34]	≥ 65% (+11,52 п.п.)
	Број индивидуалних домаћинстава (куће на селу и у приградским насељима)обухваћених организованим прикупљањем комуналног отпада (КП „Комус“)	3.300 (2025)	≥ 3.600 (+9,1%)
	Статус реализације активности у вези са спречавањем одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори [35]	0 – пројекат у процедури/припреми; (2025-2026)	1 – пројекат обустављен или одбачен
	Удио селективно прикупљеног и рециклираног отпада[36] (%)(КП „Комус“)	1,24%	≥ 5% (+3,76 п.п.)
	Удио асфалтираних локалних путева у укупној локалној путној мрежи[37] (%)	53,97%[38]	≥ 65% (+11,03 п.п.)
	Број реализованих пројеката енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у јавним објектима	0	≥ 5 пројеката
Веза са Циљевима одрживог развоја			

[29] Обухват= број дјеце у вртићу-редовни и програм пред полазак у школу/укупан број дјеце 0-6 година*100, број дјеце узраста 0–4 године: према процјенама становништва из демографских билтена РЗЗСРС; број дјеце узраста 5–6 година – на основу броја рођене дјеце прије 56 година (подаци РЗЗСРС о живорођеним)

[30] еМатичар, еДокументи, еДијаспора, Сервис48, еСтатус, Регистрација предузетника, Е-услуге за предузетнике: Промјена података, Трајни престанак рада, Привремени престанак рада, Категоризација угоститељских објеката

[31] Укупан број љекара (доктора медицине) у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град и приватним амбулантама (без стоматолошких)/укупан број становника (процјена ЗЗСС)*1000

[32] Просјечан годишњи број регистрованих кривичних дјела у посматраном периоду (општи криминалитет, кривична дјела у вези са злоупотребом опојних дрога, привредни криминалитет и кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја) / укупан број становника (процјена РЗЗСРС) × 1.000 -петогодишњи просјек

[33]2021- није било штета, 2022-поплава 5.412.632,67 КМ, 2023-поплава 1.269.787,07 КМ, 2024- невријеме 650.000,00 КМ, 2025-поплаве 1.092.857,00 КМ (8.425.276,74 КМ/5=1.685.055,35 КМ)

[34] Број домаћинстава прикључених на јавни водовод (4.702- КП „Водовод и канализација“ ад) / укупан број домаћинстава (8.792-Попис 2013) × 100

[35] Остварење циљне вриједности зависи од одлука надлежних институција Републике Хрватске и међународних процедура, али Општина Нови Град ће кроз институционално дјеловање, сарадњу са надлежним органима и праћење процеса доприносити његовом остварењу.

[36] Удио селективно прикупљеног отпада (%)=укупна количина прикупљеног отпада (t)/укупна количина прикупљених секундарних сировина (t)×100

[37] Удио асфалтираних локалних путева (%)=укупна дужина локалних путева (km)/дужина асфалтираних локалних путева (km)×100

[38] 140 км/259,42 км×100=53,97%

Образложење циљних вриједности Стратешког циља 1 – „Паметан економски раст и конкурентна привреда“

Циљне вриједности до 2033. године дефинисане су на основу реалних могућности раста локалне привреде, узимајући у обзир постојећу економску структуру, расположиве развојне потенцијале и ограничења која произилазе из демографских кретања и стања на тржишту рада.

Планирани раст броја запослених од око 7% заснива се на очекиваном постепеном опоравку запослености кроз развој индустријске зоне, подршку постојећим привредним субјектима, привлачење нових инвестиција и развој предузетништва. Већи раст није планиран због изражених демографских изазова и смањења расположиве радне снаге.

Повећање броја пословних субјеката за око 9% представља реалан раст који се може остварити кроз наставак мјера подршке привреди, развој малих и средњих предузећа, поједностављење пословног окружења и коришћење потенцијала у области услуга, туризма, пољопривреде и прераде.

Раст покривености увоза извозом са 24% на 35% планиран је као резултат јачања производног сектора, технолошког унапређења и већег укључивања локалних компанија у извозне активности. С обзиром на постојање извозно оријентисаних привредних субјеката, овај циљ представља постепено унапређење постојећих капацитета, а не нагли раст.

Повећање инвестиција у нова стална средства за око 50% заснива се на потреби модернизације привреде и очекивању већег коришћења домаћих и међународних извора финансирања, као и активирања расположивих пословних потенцијала. Планирани раст је амбициознији јер су инвестиције у 2025. години релативно ниске, па и мања повећања представљају значајан напредак.

Раст просјечне нето плате за око 35% до 2033. године повезан је са очекиваним растом продуктивности, промјеном структуре радних мјеста и већим учешћем производних и услужних дјелатности са већом додатом вриједношћу.

Повећање учешћа прерађивачке индустрије у укупним приходима привредних друштава са 14,9% на 20% представља постепено јачање производне компоненте локалне економије, засновано на постојећој индустријској традицији, расположивим капацитетима и могућностима за финализацију производње.

Однос броја отворених и затворених предузетничких радњи -циљна вриједност од 1,1 утврђена је на основу анализе кретања у периоду 2021–2025. године, током којег је коефицијент варирао од 0,67 до 1,48, уз просјечну вриједност од 1,03. Полазна вриједност у 2025. години одражава изражен негативан тренд, због чега је циљ усмјерен на постепено превазилажење неповољних кретања и успостављање позитивног нето прираштаја предузетничких радњи. Остварење циљне вриједности заснива се на очекиваним ефектима мјера за унапређење пословног окружења, подршку самозапошљавању и развоју предузетништва, чиме би број новоотворених предузетничких радњи био већи од броја затворених.

Укупно посматрано, циљне вриједности представљају **умјерен, али развојно усмјерен раст**, који узима у обзир реалне капацитете Општине Нови Град, али истовремено подстиче промјене у правцу конкурентније, модерније и отпорније локалне привреде.

Образложење циљних вриједности индикатора утицаја за Стратешки циљ 2: „Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге“

Циљне вриједности за 2033. годину постављене су на основу анализе постојећег стања, демографских кретања, расположивих институционалних капацитета и реалних могућности за унапређење квалитета живота становништва. Приступ је заснован на постепеном побољшању доступности и квалитета јавних услуга, јачању социјалне укључености, подршци демографској стабилизацији и модернизацији начина пружања услуга грађанима.

Планирано смањење удјела корисника социјалне заштите са 6,72% на највише 6,0% представља реалан циљ имајући у виду неповољну старосну структуру становништва и очекивани раст потреба за услугама подршке старијим лицима. Смањење овог показатеља не зависи само од система социјалне заштите, већ и од економских кретања, запослености и способности за превенцију социјалне искључености. Због тога је постављено умјерено смањење које указује на јачање социјалне отпорности становништва.

Повећање обухвата дјеце предшколским васпитањем са 24,58% на најмање 40% представља један од приоритета унапређења услова за рани развој дјеце и подршку породицама. Полазни ниво указује на недовољну искоришћеност предшколских капацитета, па је циљ усмјерен на повећање доступности услуге кроз проширење капацитета, развој различитих модела предшколског васпитања и бољу доступност за дјецу из свих дијелова општине.

Повећање броја доступних електронских јавних услуга са 10 на најмање 12 није усмјерено само на увођење нових сервиса, већ прије свега на унапређење постојећег система еУправе и повећање његове функционалности. Имајући у виду да су тренутно електронски сервиси углавном ограничени на подношење захтјева и приступ основним информацијама, приоритет у наредном периоду треба да буде дигитализација унутрашњих процеса, електронска обрада предмета, праћење статуса захтјева и омогућавање већег броја поступака без доласка грађана у општинску управу. Планирано повећање представља реалан ниво развоја у складу са капацитетима локалне управе. Повећање броја корисника електронских јавних услуга са 72 на најмање 150 корисника представља реалан циљ који подразумијева више него удвостручење садашње базе корисника. С обзиром на величину општине и тренутни ниво коришћења дигиталних сервиса, значајније повећање захтијевало би широку промјену навика корисника. Због тога је циљ усмјерен на постепено повећање кроз бољу промоцију услуга, унапређење функционалности система и повећање повјерења грађана у електронску комуникацију са управом.

Побољшање миграционог салда са -80 на најмање -40 представља реалан циљ успоравања негативних демографских кретања. Потпуно заустављање исељавања није реално очекивати до 2033. године јер су миграције условљене ширим економским, друштвеним и регионалним факторима. Постављени циљ подразумијева преполовљавање негативног салда кроз јачање привредне активности, стварање нових могућности за запошљавање, подршку младима и унапређење услова живота.

Повећање броја љекара у примарној здравственој заштити са 0,91 на 1,00 љекара на 1.000 становника представља циљ очувања доступности здравствених услуга у условима старења становништва и повећаних потреба за здравственом заштитом. Циљ је постављен умјерено и усмјерен је на задржавање постојећег кадра, привлачење нових здравствених радника и боље коришћење капацитета јавног и приватног здравственог сектора.

Смањење броја регистрованих кривичних дјела са 6,19 на највише 5,5 на 1.000 становника представља наставак очувања високог нивоа безбједности у општини. Полазни ниво криминалитета је већ релативно низак, па није реално очекивати велика смањења. Циљ ће се остваривати кроз превентивне активности, сарадњу локалних институција и наставак ефикасног рада надлежних служби.

Укупно посматрано, постављене циљне вриједности представљају реалан и достижан оквир развоја до 2033. године, усмјерен на повећање квалитета и доступности јавних услуга, јачање социјалне укључености, успоравање негативних демографских процеса и стварање повољнијег окружења за живот свих категорија становништва.

Образложење циљних вриједности – Стратешки циљ 3.„Зелена транзиција и отпорна инфраструктура“

Циљне вриједности за 2033. годину постављене су на основу анализе стања комуналне и саобраћајне инфраструктуре, изложености општине климатским ризицима, постојећег нивоа заштите животне средине и реалних могућности за финансирање инфраструктурних пројеката. Фокус је усмјерен на постепено смањење ризика од природних непогода, ефикасније коришћење ресурса, унапређење комуналних услуга и стварање услова за зелену транзицију.

Смањење просјечне материјалне штете настале усљед климатских промјена и других несрећа са 1.685.055,35 КМ на највише 1.000.000,00 КМ представља реалан циљ који се заснива на јачању превентивних мјера и система заштите и спасавања. Потпуно спречавање штета није могуће због повећане учесталости екстремних временских појава, али се кроз уређење критичних тачака, бољу припремљеност служби, унапређење система раног упозоравања и инвестиције у отпорну инфраструктуру може значајно смањити њихов обим.

Смањење губитака воде у дистрибутивној мрежи са 35% на највише 25% представља циљ усмјерен на ефикасније управљање водним ресурсима и смањење оперативних губитака. Остварење овог циља могуће је кроз реконструкцију дијела водоводне мреже, санацију кварова, бољу контролу потрошње и унапређење управљања системом водоснабдијевања.

Повећање процента становништва обухваћеног системом јавног водоснабдијевања са 53,48% на најмање 60% представља постепено проширење доступности ове комуналне услуге. Имајући у виду разуђеност насеља, велики број индивидуалних система снабдијевања и демографско смањење броја становника, није реално очекивати потпуну покривеност. Планирани раст од око 6,5 процентних поена представља достижан циљ кроз проширење мреже у приоритетним подручјима и боље коришћење постојећих капацитета.

Повећање броја индивидуалних домаћинстава (куће на селу и у приградским насељима) обухваћених организованим прикупљањем комуналног отпада са 3.300 на око 3.600 домаћинстава представља реалан ниво унапређења услуге, узимајући у обзир негативне демографске трендове и смањење броја домаћинстава. Циљ није значајно повећање броја корисника, већ укључивање домаћинстава која тренутно нису обухваћена услугом. Остварење циља зависиће од оптимизације система одвоза, проширења обухвата и боље организације комуналне услуге.

Рјешавање питања одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори представља стратешки циљ који превазилази локалне оквире, али има директан утицај на безбједност животне средине и здравље становништва. Циљна вриједност је усмјерена на постизање исхода којим би се обуставиле активности које би могле угрозити простор општине Нови Град, водне ресурсе и екосистем ријеке Уне.

Повећање удјела селективно прикупљеног и рециклираног отпада са 1,24% на најмање 5% представља значајно унапређење постојећег система управљања отпадом. Полазни ниво указује на недовољно развијен систем селекције отпада, па је циљ усмјерен на постепено увођење и проширење селективног прикупљања, повећање количина издвојених секундарних сировина и јачање циркуларног приступа управљању отпадом.

Повећање удјела асфалтираних локалних путева са 53,97% на најмање 65% представља реалан циљ модернизације локалне путне инфраструктуре. С обзиром на велику дужину локалне путне мреже и потребу значајних финансијских улагања, није реално очекивати потпуну асфалтираност до 2033. године. Планирано повећање усмјерено је на приоритетне путне правце који имају највећи значај за повезивање становништва, привредни развој и доступност јавних услуга.

Реализација најмање пет пројеката енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у јавним објектима до 2033. године представља реалан корак ка зеленој транзицији локалне заједнице. Пројекти могу обухватити енергетску санацију јавних зграда, унапређење система грijања, уградњу соларних система, замјену неефикасне опреме и друге мјере које доприносе смањењу потрошње енергије и трошкова јавног сектора.

Укупно посматрано, циљне вриједности Стратешког циља 3 усмјерене су на постепено повећање отпорности општине на климатске и друге ризике, унапређење квалитета комуналних услуга, рационалније коришћење природних ресурса и стварање предуслова за одрживи развој. Постављени циљеви су амбициозни, али достижни уз коришћење сопствених средстава, републичких програма и доступних међународних фондова за зелену и инфраструктурну транзицију.